

DET SAMFUNNSVITENSKAPELIGE FAKULTET

MASTEROPPGAVE

Studieprogram: Endringsledelse

Vårsemesteret, 2022

Åpen

Forfattere: Charlotte Torjusen Byberg &
Cathrine Eide

Charlotte Byberg
Cathrine Eide
.....
(signatur forfatter)

Veileder: Jens Kaae Fisker

Tittel på masteroppgaven: Bylaboratorium i Kvernevik: Hvordan påvirker mobiliseringsprosessen deltakernes engasjement og eierskap?

Engelsk tittel: City laboratory, 'Bylab' at Kvernevik: How does the mobilization process affect the participants' engagement and ownership?

Emneord: Innbyggermedvirkning, samskaping, mobilisering, rekruttering, medvirkning, sosial bærekraft, SOSLOKAL, bylab, bylaboratorium

Sidetall: 91

+ vedlegg/annet: 100

Stavanger, 14.06.2022

Masteroppgave i Endringsledelse

Våren 2022

Det samfunnsvitenskapelige fakultet – Institutt for medie- og samfunnsfag

«Bylaboratorium i Kvernevik - hvordan påvirker mobiliseringsprosessen deltakernes engasjement og eierskap?»

Charlotte Torjusen Byberg & Cathrine Eide

Kandidatnummer: 234012 & 795608

Forord

Denne masteroppgaven runder av to spennende og utfordrende år på masterstudiet endringsledelse, ved Universitetet i Stavanger. Gjennom disse åren har vi lært mye spennende, som vi tar med oss i kunnskapssekken.

Vi vil rette en stor takk til Soslokal for å ha inkludert oss i dette forskningsprosjektet. I tillegg ønsker vi å takke Stavanger kommune som har tillatt oss å bruke Bylaboratorium i Kvernevik som case. Gjennom denne studien har vi møtt mange engasjerte og dyktige mennesker som har tatt seg tid til å bidra med verdifulle innspill til vår studie. Vi vil rette en spesiell takk til de tre prosjektansatte som har stilt som informanter. Vi håper at vår studie vil være et positivt tilskudd til forskningsprosjektet Soslokal, og kan brukes inn mot prosjektets videre arbeid. Vi håper også at studien kan bidra til læring i forbindelse med innbyggermedvirkningsprosesser i Stavanger kommune.

Takk til alle deltakerne i Bylab som brenner for bydelen og bidrar til å styrke lokalmiljøet. En spesiell takk rettes mot deltakerne som tok seg tid til å stille som informanter. Det har vært både inspirerende og meningsfullt å komme i kontakt med så engasjerte og fremoverlente mennesker.

Mange takk til vår veileder Jens Kaae Fisker. Dine innspill og konstruktive tilbakemeldinger gjennom prosessen har vært til stor hjelp, og bidratt til å heve studiens kvalitet.

Vi vil også rette en stor takk til venner og familie, som har støttet og heiet på oss gjennom denne perioden. En spesiell takk til Siv, Thomas og Anja, som har lest korrektur og gitt oss gode tilbakemeldinger på oppgavens form og innhold.

Avslutningsvis ønsker vi å takke hverandre. Det har vært en tung prosess, men vi har jobbet hardt for å gjøre hverandre gode. Vi er veldig fornøyde med vår felles innsats, og stolte av det vi har fått til sammen.

15. juni 2022

Charlotte og Catti

Sammendrag

I dagens byutvikling- og byplanleggingsprosesser er innbyggermedvirkning et viktig virkemiddel for å utvikle nye og mer treffsikre løsninger, mobilisere ressurser, samt gode lokalsamfunn. Innbyggermedvirkning handler om å finne ut hva lokalbefolkningen og andre interessenter i et område mener. For å sørge for at alle berørte parter får mulighet til å bli hørt og delta i relevante dialoger, krever det at dagens kommuner tilrettelegger for engasjement og aktivt medborgerskap. Men, selv med de mest sofistikerte metodene for medvirkning, støter man fremdeles på problemer; befolkningen føler oversett og det er få reelle endringer i maktstrukturene i medvirkningsprosessen. I tillegg er det utfordrende å komme i kontakt med personer som har viktige meninger, og man når ikke bredt nok ut i lokalsamfunnet. Disse utfordringene krever at dagens kommuner må jobbe annerledes, utfordre etablerte rolleforståelser, og bruke nye verktøy og metoder for innbyggermedvirkning. Dette endringsarbeidet, ønsker vi å undersøke i vår masteroppgave.

Denne masteroppgaven skrives i samarbeid med forskningsprosjektet SOSLOKAL: «Sosial bærekraft som ny driv i samfunnsutviklingen» og Stavanger kommune som er deltakende i prosjektet. Soslokal skal undersøke hva sosial bærekraft betyr i en lokal og norsk kontekst, og har som hovedmål å utvikle sosial bærekraft som en kjerneverdi for lokalsamfunnsutvikling. Vår avhandling har fulgt prosessen som omhandler samskaping som styringsform, hvor forskningsinnsatsen er knyttet til medvirkningsinitiativet Bylaboratorium. Bylaboratorium, heretter kalt Bylab, blir gjennomført i Kvernevik i Stavanger kommune, og kobles opp mot arbeidet med det kommende områdeløftet. En Bylab er en arena for samskaping, og skal engasjere og mobilisere lokalsamfunnsaktører til å delta i by- og stedsutvikling. På denne måten kan samskaping bidra til en sosial bærekraftig samfunnsutvikling.

Formålet med vår masteroppgave er å undersøke mobiliseringsprosessen som skjer i forbindelse med denne nye samarbeidsformen. Fra vårt endringsledelsesperspektiv er vi interessert i å se hvordan Stavanger kommune benytter nye metoder for å legge til rette for aktivt medborgerskap og engasjement. For å sikre representativ deltakelse og fasilitere selve samskapingsprosessen, må man mobilisere lokalmiljøet. I denne studien har vi brukt mobiliseringsprosessen som et samlet begrep for to underordnede prosesser; rekruttering og medvirkning. For å visualisere mobiliseringsprosessen har vi utviklet en modell som gir retning for vår problemstilling; *Hvordan påvirker mobiliseringsprosessen innbyggernes*

engasjement og eierskap? Gjennom en kvalitativ case-studie har vi søkt å kartlegge deltakernes opplevelser, både før og underveis i deltakelsen. Videre har vi undersøkt hvordan mobiliseringsprosessen var planlagt gjennom intervjuer med tre prosjektansatte tilknyttet Soslokal. I tillegg til å gjennomføre intervjuer har vi vært til stede under gjennomføringen av Bylab, som ikke-deltakende observatører.

Våre funn viser at bruk av en nøkkelperson med tilknytning til Kvernevik har hatt stor betydning for oppslutningen til tiltaket. Ved å rekruttere gjennom en person som allerede har en relasjon til lokalmiljøet, oppgir mange av deltakerne at det legitimerer initiativet og skaper engasjement. Videre ser man at identifisering av deltakere har hatt stor betydning for engasjement og eierskap. Ved å invitere inn et utvalg av ressurssterke og engasjerte aktører med tilknytning til Kvernevik, har man et godt utgangspunkt for en aktiv deltakelse gjennom medvirkningsprosessen. Det som hadde størst betydning for deltakernes engasjement og eierskap var muligheten til å være samlet på tvers av lag og foreninger og oppleve et felles engasjement i en lokal kontekst, og bli inspirert av hverandres tanker og ideer. Videre ser man at gruppearbeidet hvor deltakerne selv kunne styre prosessen og delta i diskusjonen, var både engasjerende og motiverende. I tillegg var en aktiv fasilitator engasjerende og hensiktsmessig for gruppediskusjonene.

Våre funn viser også til at det er behov for å utvide vår modell, med ytre faktorer som har påvirket mobiliseringsprosessen, samt effekter som viser hvordan prosessen kan fortsette videre utover Bylab. Vi har identifisert en ytre faktor, tillit, som har påvirket mobiliseringsprosessen både i forkant, underveis og i etterkant av Bylab. Dette har Stavanger kommune tatt høyde for, men det har trolig ikke vært nok, og må følges opp videre. Deltakerne ønsker oppfølging av prosessen som har begynt, og Stavanger kommune har derfor en glimrende mulighet til å pleie tillitsforholdet gjennom å styrke kommunikasjonen med innbyggerne i Kvernevik. Videre finner vi at Bylab har bidratt til en forbedret dialog, myndiggjøring av innbyggerne og en økt sosial kapital. Disse effektene strekker seg ut over Bylab sine fysiske rammer, noe som indikerer at deltakerne har et eierskap og engasjement som kommunen kan dra nytte av i videre arbeid med sosial bærekraftig lokalsamfunnsutvikling.

Innholdsfortegnelse

Forord	i
Sammendrag	ii
1 Innledning	1
1.1 Introduksjon	1
1.1.1 Bakgrunn for oppgaven.....	2
1.2 Case: Soslokal - Bylaboratorium	3
1.2.1 Vårt bidrag.....	5
1.3 Problemstilling.....	5
1.4 Oppgavens oppbygging	6
1.5 Avgrensning.....	6
2 Teori	8
2.1 Del 1: Innbyggermedvirkning	8
2.1.1 Hvorfor er innbyggermedvirkning viktig?	8
2.1.2 Samskaping	9
2.2 Del 2: Mobilisering.....	13
2.2.1 Rekruttering	18
2.2.2 Fasilitering av medvirkningsprosessen.....	22
3 Metode	27
3.1 Case studie	27
3.2 Metodiske tilnærming	27
3.2.1 Vitenskapelig ståsted.....	28
3.2.2 Forskningsdesign og strategi.....	28
3.3 Valg av metode	29
3.3.1 Kvalitativ metode	29
3.3.2 Kvalitativt intervju	29
3.3.3 Observasjon	30
3.4 Datainnsamling	30
3.4.1 Utvalg.....	30
3.4.2 Informasjonsskriv og intervjuguide	32
3.4.3 Gjennomføring av intervju	33
3.4.4 Ikke-deltakende observasjon under Bylab	34
3.5 Analyse av data.....	34
3.6 Refleksjoner rundt metodevalg.....	36

3.6.1	Reliabilitet.....	36
3.6.2	Validitet.....	36
3.6.3	Etiske refleksjoner.....	37
4	Empiri.....	39
4.1	Gjennomføring av Bylab	39
4.1.1	Utvalg.....	39
4.1.2	Rekrutteringsprosessen.....	40
4.1.3	Medvirkningsprosessen.....	41
4.2	Hvordan tilrettelegge for deltakelse?.....	42
4.2.1	Hvorfor involvere innbyggere?.....	42
4.2.2	Tilretteleggelse gjennom rekruttering.....	44
4.2.3	Tilretteleggelse gjennom medvirkningsprosessen.....	46
4.3	Opplevelsen av mobiliseringsprosessen	49
4.3.1	Rekruttering – to hovedstrategier	49
4.3.2	Motivasjon for deltakelse	50
4.3.3	Forventninger i forkant av deltakelsen	50
4.3.4	Opplevelse av medvirkningsprosessen.....	51
4.3.5	Samfunnseffekt	54
4.3.6	Forventninger til prosessen videre	55
4.4	Oppsummering av funn	56
4.4.1	Hva påvirker eierskap og engasjementet i rekrutteringsprosessen?	57
4.4.2	Hva påvirker engasjementet og eierskapet i medvirkningsprosessen?.....	57
4.4.3	Andre faktorer som hadde betydning for engasjementet og eierskapet.....	57
5	Drøftelse	59
5.1	Hvordan påvirker rekrutteringsprosessen deltakernes eierskap og engasjementet?.....	59
5.1.1	Utvalget.....	59
5.1.2	Rekrutteringsstrategi – Hva får innbyggerne til å komme.....	62
5.2	Hvordan påvirker medvirkningsprosessen deltakernes engasjement og eierskap?	64
5.2.1	Medvirkningsprosessen.....	64
5.2.2	Styreform og fasilitering.....	66
5.3	Ytre faktorer	70
5.3	Effekter	71
5.4	Oppsummering	73
6	Konklusjon.....	76
6.1	Videre forskning	78

Litteraturliste	80
------------------------------	-----------

Vedlegg

Vedlegg 1: Informasjonsskriv og samtykkeskjema.....	83
Vedlegg 2: Intervjuguide for prosjektansatte	85
Vedlegg 3: Intervjuguide for deltakere.....	87
Vedlegg 4: Kodeoversikt.....	89
Vedlegg 5: Utdrag av kodeskjema (deltaker 2).....	90
Vedlegg 6: Sammendrag fra Bylab	91

Figurliste

Figur 1: Ulrich's fire former for samskaping	11
Figur 2: Fra mobilisering til resultat.....	16
Figur 3: Modell av Mobiliseringsprosessen	18
Figur 4: Ny modell av mobiliseringsprosessen	74

Tabelloversikt

Tabell 1: Kommune 3.0 etter Skanderborg kommune.....	12
Tabell 2: Oversikt over datainnsamling.....	31
Tabell 3: Oversikt over prosjektansatte	32
Tabell 4: Oversikt over deltakere	32

1 Innledning

I oppgavens første del vil vi gi bakgrunn for valg av problemstilling og presentasjon av case. Videre vil vi presentere vår problemstilling med tilhørende forskningsspørsmål som vil bidra til å belyse og besvare vår overordnede problemstilling. Denne masteroppgaven er på 30 studiepoeng, noe som har lagt føringer for avgrensningen av oppgaven. Dette vil også bli gjort rede for.

1.1 Introduksjon

I dagens kommunale prosesser er innbyggermedvirkning et viktig virkemiddel for å utvikle nye og mer treffsikre løsninger, mobilisere ressurser, samt skape gode lokalsamfunn. Innbyggermedvirkning kan defineres på forskjellige måter. I denne avhandlingen er vi interessert i innbyggermedvirkning som en strategi for å fremme gode løsninger i et lokalsamfunn, men også en viktig forutsetning for sosial bærekraft. For å sørge for at alle berørte parter får mulighet til å bli hørt og delta i relevante diskusjoner og dialoger, krever det at kommunen legger til rette for engasjement og aktivt medborgerskap. I Danmark bruker man begrepet «Kommune 3.0» om en tjeneste- og velferdsstrategi for å aktivisere innbyggerne og mobilisere sivilsamfunnsengasjement, og kan knyttes opp til begrepet samskapelse (Guribye, 2016, s. iii). Stavanger kommune har en klar visjon om å bli en samskapende kommune, og det er nedfelt i kommuneplanens samfunnsdel at innbyggere, næringsliv og kommunen skal finne gode løsninger og gjennomføre oppgaver sammen (Stavanger kommune, 2020, s. 22). Som ledd i bevegelsen mot «Kommune 3.0», ønsker Stavanger kommune å bruke samskaping som et verktøy for å underbygge sosial bærekraft i lokalmiljøene. Sosial bærekraft er et begrep som består av forskjellige aspekter som har en påvirkning på menneskers livskvalitet og livskår (Veiviseren, 2022). Helt overordnet kan man si at sosial bærekraft handler om sosiale vedvarende forhold som for eksempel tillit, trygghet, tilhørighet og gode nærmiljø (Hofstad & Bergsli, 2017). Sosial bærekraft blir trukket frem som et av hovedsporene innen FNs bærekraftsmål. I bærekraftsmål 11 om «Bærekraftige byer og lokalsamfunn» er målet å «gjøre byer og bosetninger inkluderende, trygge, robuste og bærekraftige» (FN-sambandet, 2022). Norske kommuner og fylkeskommuner skal legge bærekraftsmålene til grunn for planlegging, både for overordnet samfunnsplanlegging og konkret arealplanlegging. Samtidig viser forskning at kommunene til nå har lagt liten vekt på sosial bærekraft (Hofstad, 2021, s. 11; Hofstad, 2018). Det er ofte de sosiale og miljømessige

dimensjonene som må vike når hensyn skal balanseres ut mot økonomisk bærekraft (Veiviseren, 2022).

Innbyggermedvirkning blir trukket frem som viktige forutsetninger for sosial bærekraft og betydningen av dette gjenspeiles i delmål 11.3: «innen 2030 styrke inkluderende og bærekraftig urbanisering og muligheten for deltakende, integrert og bærekraftig samfunnsplanlegging og forvaltning i alle land» (FN-sambandet, 2022). For å fremme sosialt bærekraftige lokalsamfunn må kommunene sammen med lokalsamfunnene ta i bruk nye samarbeidsformer som kultiverer medborgerskap, engasjement og eierskap, og finn en felles retning og utvikling basert på lokale sosiale mål (Hofstad, 2017; FHI 2020). Dette krever at Stavanger kommune jobber annerledes, utfordrer etablerte rolleforståelser, og benytter nye verktøy og metoder. Det er dette endringsarbeidet vi ønsker å undersøke i vår masteroppgave.

1.1.1 Bakgrunn for oppgaven

Innbyggermedvirkning handler om å finne ut hva lokalbefolkningen og andre interessenter i et område mener. Brukere og lokale innbyggere har et langsiktig og ekte engasjement, og har ofte dypere innsikt i hva området trenger. På denne måten må lokale aktører sees på som viktige ressurser som kan bidra med mer treffsikre løsninger. I tillegg vil medvirkningsprosessen ha en egenverdi ettersom den legger til rette for medbestemmelse og lokaldemokrati. På tross av at medvirkningsprosessen i seg selv anses som viktig ser man at medvirkning ofte feiler, selv med de mest sofistikerte metoder (Eizenberg & Jabareen, 2017; Hofstad & Bergsli, 2017, s. 60). Befolkningen føler seg ikke hørt og det er få endringer i maktstrukturene i medvirkningsprosessene, noe som hemmer fritt ord og gode diskusjoner. I tillegg er det utfordrende å komme i kontakt med personer som har viktige meninger og man når ikke alltid bredt nok ut i lokalsamfunnet (Hofstad & Bergsli, 2017, s. 60).

Hvordan kan man legge til rette for bred deltakelse, fritt talerom, samt åpne og inkluderende medvirkningsprosesser? Hvordan kan kommunen nå frem til og dra nytte av samarbeidsrelasjonen til innbyggere? Med bakgrunn i disse spørsmålene ønsker vi å undersøke mobiliseringen som finner sted, fra rekruttering til gjennomført medvirkningstiltak.

Mobiliseringsarbeid er et begrep som viser til hvordan man samler personer rundt noe felles (Lønning & Teigen, 2009, s. 2). I dagens samfunn hvor de fleste av oss tenker mest på oss selv kan opplevelsen av fellesskap være en utfordring. Samtidig er mobilisering et viktig

verktøy for å utvikle lokalsamfunn og mange samfunnsoppgaver er avhengige av engasjerte ildsjeler for å bli løst (Myhr, 2018). Det kan være utfordrende å få til gode mobiliseringsprosesser som legger grunnlag for både oppmøte og gjennomføring av planlagt tiltak. Med mobiliseringsprosess legger vi til grunn de metodene som benyttes for å aktivisere og engasjere til deltagelse. To viktige faktorer for gode mobiliseringsprosesser av innbyggere som vi ønsker å undersøke i denne studien er eierskap og engasjement (Myhr, 2018). Vår forståelse av eierskap i denne konteksten er å se på prosessen som sin egen, prosessen har noe med en selv å gjøre, og man får bruke egne interesser inn i prosessen. Engasjementet kan komme fra et ønske om å endre noe, eller å få muligheten til å bidra og forme prosessen. Det vil kunne gi drivkraft til å delta aktivt, skape rom for initiativ og kreativitet samt stimulere til innspill som ellers ikke ville latt seg høre.

1.2 Case: Soslokal - Bylaboratorium

Denne masteroppgaven skrives i samarbeid med forskningsprosjektet Soslokal: «Sosial bærekraft som ny driv i samfunnsutviklingen». Forskningsprosjektet skal undersøke hva sosial bærekraft betyr i en lokal og norsk kontekst, samt utvikle kunnskap om hvilke virkemidler som kan bidra til å støtte opp under sosial bærekraftige samfunnsutvikling. Hovedmålet er å utvikle sosial bærekraft som en kjerneverdi og referansepunkt for lokalsamfunnsutvikling (Hofstad, 2021, s. 11).

For å jobbe mot dette målet har prosjektet formulert tre delmål:

1. Gjennomføre en litteraturgjennomgang som skal fungere som en felles plattform i prosjektet,
2. Utvikle samskaping som et virkemiddel for kunnskapsutvikling og lokalsamfunnsmobilisering, og
3. Utvikle mekanismer som sikrer en tettere kobling mellom kunnskapsgrunnlag og politiske vedtak.

Prosjektet omfatter en litteraturstudie *som vil fungere som en felles plattform i prosjektet*. For å skape bærekraftige endringer er det helt nødvendig at lokale aktører samarbeider. Prosjektet vil derfor *utvikle og undersøke samskaping som virkemiddel for lokalsamfunnsmobilisering og kunnskapsutvikling*. Dette gjøres blant annet gjennom å teste ut et skotsk medvirkningsverktøy, Stedskompasset, for å belyse livskvalitet og aktivisere «samfunnets stille stemmer». Det vil også bli invitert inn til et fokusgruppeintervju med

deltakere som er underrepresenterte i besvarelsen av Stedskompasset. I denne sammenheng består utvalget av ungdommer og unge voksne, eldre, menn og småbarnsfamilier med innvandrerbakgrunn. I tillegg vil prosjektet utforske Bylaboratorium som virkemiddel, hvor man inviterer inn innbyggere og lokale aktører til å samskape på bakgrunn av kunnskapen som har kommet frem i Stedskompasset. Prosjektet gjennomføres i Kristiansand kommune, videre Stavanger kommune og til slutt i Fredrikstad kommune (Soslokal, 2021).

For å gjøre sosial bærekraft relevant for kommunens arealmessige prioriteringer må politikeren engasjeres. Prosjektet vil derfor *utvikle mekanismer som sørger for en tettere kobling mellom politiske vedtak og kunnskapsgrunnlag* (Soslokal, 2021). Resultatet av disse delmålene vil kunne fylle praktiske og akademiske kunnskapshull, og bidra til å gi en helhetlig forståelse for hvordan sosial bærekraft kan være en driver for samfunnsutviklingen.

Soslokal er en del av forskningsprogrammet Forkommune som ønsker å tilrettelegge og aktivisere for kommunal innovasjon. Prosjektet ledes av Kristiansand kommune med Fredrikstad og Stavanger kommune, WHO's norske nettverk – Sunne kommuner, By- og regionsforskningsinstituttet NIBR, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) og Oslo MET som medvirkende i prosjektet. Prosjektet utvikles i samarbeid med kommunene Levanger og Dundee, Sundby-nettverket i Danmark, samt Nation Health Service (NHS) Skottland og Helsedirektoratet (Hofstad, 2021, s. 3).

Soslokal er drevet frem om ønsket om nyskaping på fire områder:

1. Idémessig og strategisk innovasjon: Utvikle en lokalt tilpasset forståelse av sosial bærekraft (Hovedaktivitet 1),
2. Produktinnovasjon: Uttesting av verktøyet Stedskompasset som illustrerer og kommuniserer sosial bærekraft på en lettfattelig og geografisk forankret måte (Hovedaktivitet 2),
3. Styringsinnovasjon: Bidra til å utvikle samskaping som styringsform for å mobilisere lokalsamfunnsaktører i utviklingen av konkrete lokalsamfunn i de tre kommunene (Hovedaktivitet 3), og

Prosessinnovasjon: Skape en ny og bedre kobling mellom kunnskap om sosial bærekraft og politiske beslutninger (Hovedaktivitet 4).

Samlet vil innsikten fra produkt-, prosess- og styringsinnovasjonen gi kunnskap og erfaring som kan spille tilbake til den idémessige og strategiske innovasjonen i form av

dypere teoretisk og praktisk forståelse av hva sosial bærekraft betyr i en lokal kontekst (Soslokal, 2021).

1.2.1 Vårt bidrag

Vår avhandling følger prosessen rundt styringsinnovasjon og hovedaktivitet 3 der forskningsinnsatsen er knyttet til Bylaboratorium som blir gjennomført i Kvernevik i Stavanger kommune, heretter kalt Bylab. Bylab er en arena for samskaping, dialog og ideutvikling, og skal engasjere og involvere lokalbefolkningen i by- og stedsutvikling (Sunne kommuner, 2022). Styringsinnovasjonen består i å sikre representative deltakere og fasilitere selve samskapingsprosessen.

Vårt bidrag blir å undersøke den nye samarbeidsformen som Bylab representerer. Fra vårt endringsledelsesperspektiv er vi interessert i å se hvordan Stavanger kommune benytter nye metoder for innbyggermedvirkning som samskaping og styringsinnovasjon for å fremme sosialt bærekraftige lokalsamfunn. For å sikre representativ deltakelse og fasilitere selve samskapingsprosessen må man mobilisere lokalmiljøet. Basert på ulik litteratur er våre antakelser at eierskap og engasjement er viktige faktorer for å lykkes med innbyggermedvirkning. Vi vil derfor undersøke hvordan mobiliseringsprosessen i forbindelse med Bylab kan påvirke deltakernes engasjement og eierskap.

1.3 Problemstilling

Formålet med denne studien er å undersøke mobiliseringsprosessen som skjer i forbindelse med forskningsprosjektet Soslokal sitt medvirkningstiltak Bylab knyttet til lokalsamfunnsutvikling i Kvernevik i Stavanger kommune. Vår problemstilling er som følger:

«Bylaboratorium i Kvernevik – Hvordan påvirker mobiliseringsprosessen deltakernes engasjement og eierskap?»

I denne studien har vi avgrenset mobiliseringsprosessen til to faser; rekrutteringsprosessen og medvirkningsprosessen. Videre har vi noen forskningsspørsmål som vi arbeider med i studien for å bedre belyse og besvare vår problemstilling:

1. Hvordan gjennomføres mobiliseringsprosessen i medvirkningstiltaket Bylab?
2. Hvordan påvirker rekrutteringsprosessen deltakernes engasjement og eierskap?
3. Hvordan påvirker medvirkningsprosessen deltakernes engasjement og eierskap?

For å undersøke overnevnte problemstilling ønsker vi å intervju innbyggere som har deltatt i Bylab for å kartlegge deres opplevelser både før og underveis i deltakelsen. I tillegg vil vi intervju nøkkelpersoner knyttet til prosjektet Soslokal.

1.4 Oppgavens oppbygging

Studien deles inn i seks hovedkapitler, i tillegg til vedlegg. Første kapittel tema og bakgrunn for valg av studiens problemstilling. Videre presenterer vi vårt case og fremmer vår problemstilling med tilhørende forskningsspørsmål. Kapittel to gjør rede for relevante teoretiske perspektiver og definisjoner. Teorikapittelet er delt inn i to deler der del 1 gjør rede for forskjellige teoretiske perspektiver for innbyggermedvirkning. Del 2 tar for seg oppgavens hovedtema som er mobiliseringsprosessen. Avslutningsvis definerer vi mobiliseringsprosessen og viser til en modell som visualiserer vår forståelse av prosessen. Tredje kapittel gjøre rede for den metodiske tilnærmingen som blir anvendt i denne studien. Her vil vi beskrive hvorfor vi har tatt de metodiske valgene som vi har samt forklare forskningsprosessen. I studiens fjerde kapittel presenterer vi undersøkelsens funn. Her vil vi samle informasjonen som har kommet frem under intervjuene, og som vi mener kan bidra til å besvare våre forskningsspørsmål og overordnede problemstilling. I kapittel fem analyserer og videre drøfter vi våre empiriske funn opp mot oppgavens teoretiske rammeverk. Det sjettede kapittelet vil vise til oppgavens konklusjon hvor vi presenterer de resultatene vi har kommet frem til i denne studien og som kan svare på vår problemstilling. I tillegg gir vi forslag til videre forskning.

1.5 Avgrensning

Med hensyn til oppgavens omfang har vi vært nødt til å gjøre noen avgrensninger. I forhold til vår problemstilling og vårt samarbeid med Soslokal og Stavanger kommune kunne det være naturlig å ta et dypere dykk i samskaping i Stavanger kommune; hvorfor kommunen ønsker å samskape, forskjellen mellom medvirkning og samskaping, hva kommunen ønsker å oppnå, samt muligheter og utfordringer.

Selv om dette er problemstillinger som er både spennende og fristende å utforske nærmere, særlig med tanke på sosial bærekraft, så setter oppgavens omfang begrensninger på hva vi kan undersøke. Vi har derfor jobbet målrettet med mobiliseringsprosessen som et virkemiddel for å oppnå bedre medvirkningsprosesser, og underbygge reell samskaping

mellom kommunen og innbyggerne. I tillegg er ovennevnte problemstillinger noe som Soslokal allerede forsker på, og det vil ikke være hensiktsmessig å drive parallell forskning.

2 Teori

I dette kapitlet vil vi gjøre rede for det teoretiske rammeverket som ligger til grunn for avhandlingen. For å kunne svare på problemstillingen er kapitlet delt opp i to deler.

Del 1 skal gi en kort oversikt over innbyggermedvirkning. Her vil vi presentere forskjellige teoretiske perspektiver med spesielt fokus på samskaping.

Del 2 omhandler mobilisering. Her vil vi presentere teoretiske perspektiv på rekrutteringsprosessen med spesielt fokus på hvordan man kan identifiser og aktivisere menneskelige ressurser til deltakelse. Vi tar også for oss forskjellige styringsformer og prosesser i forbindelse med fasiliteringen av medvirkningstiltak. Avslutningsvis definerer vi mobiliseringsprosessen og viser til en modell som visualiserer vår forståelse av prosessen.

2.1 Del 1: Innbyggermedvirkning

I dagens dynamiske samfunn står velferdsstaten og velferdskommunen overfor en rekke utfordringer: produktivetskrav, økte forventninger fra innbyggere og demokratiske endringer. Dette påvirker både arbeidsoppgavene og utgiftene til de enkelte kommunene og medfører at dagens løsninger ikke vil være bærekraftige over tid. Stavanger kommune peker i stor grad på at innbyggermedvirkning og samarbeid med sivilsamfunnet vil være en viktig del av løsningen (Stavanger kommune, 2020, s. 22). Ringhold & Hanssen (2018) definerer innbyggermedvirkningen i den brede forstand, og innretter seg mot aktiviteter som skal bringe kunnskap inn i planprosessene. Vi velger derfor å legge denne definisjonen til grunne:

«Borgerens deltakelse i offentlig planlegging, som er rettet inn mot å bringe kunnskap og/eller synspunkter inn i planprosessen i den hensikt å påvirke de beslutningene som blir tatt, og som ikke dreier seg om valg» (Ringholm & Hanssen, 2018, s. 192).

Dette delkapitlet vil gi en kort innføring i medvirkning. Deretter tar vi for oss relevante perspektiver på samskaping som en ny samarbeidsform mellom kommunen og sivilsamfunnet.

2.1.1 Hvorfor er innbyggermedvirkning viktig?

Medvirkning er en viktig forutsetning i lokaldemokratiet, der innbyggerne får muligheten til å bidra inn i planløsningene. For å sikre fellesskapets verdier og gode levekår i

lokalsamfunnene, trenger man aktive innbyggere som bidrar i plan- og beslutningsprosesser (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2014, s. 8; Svendsen, 2021, s. 28). I mange av teoriene som omhandler innbyggermedvirkning anses det som instrumentelt viktig å kanalisere inn informasjon fra brukerne både angående byens fysiske form, men også de sosiale liv og de forutsetningene som må være til stede for å skape gode sosiale felleskap (Hansen & Millestein, s. 65).

Etter Plan- og bygningsloven kom har det blitt en selvfølge å inkludere innbyggerne i planprosessen. Man kan bruke to hovedargumenter for innbyggernes viktige rolle i planprosesser; kunnskapsargumentet og demokratiargumentet (Ringholm & Hanssen, 2018, s. 191). Førstnevnte viser til at innbyggerne er kommunens sluttbrukere og er av den grunn en viktig kunnskap- og informasjonskilde. I tillegg kan man argumentere for at engasjement blant innbyggerne, i den grad man kan utnytte og omdanne dette til kunnskap, anses som innovasjon (Lenihan, Milloy, Fox & Barber, 2007; OECD, 2009; Ringholm & Hanssen, 2018, ss. 191-192). Demokratiargumentet handler om å sikre et demokratisk styringssystem der alle berørte parter kan ytre sin mening og bli hørt. Dette vil igjen påvirke legitimiteten i plansystemet. I deltakerdemokratisk tenkning har medvirkning fått en solid forankring og fungerer som et verktøy for å styrke den demokratiske styringen, samt den øker kunnskapen i planleggingen (Svendsen, 2021, s. 28). Målet med medvirkning er at innbyggere og lokale aktører skal føle et større eierskap til deres bo- og levemiljø, fremstille mer treffsikre løsninger og styrke felleskapet (Ringholm & Hanssen, 2018, s. 191).

2.1.2 Samskaping

Velferdskommunenes pressede situasjon fordrer nye løsninger for å svare på de utfordringene man står ovenfor i dag. Begrepet samskaping viser til en praksisform hvor man i større grad enn før involverer andre samfunnsaktører og innbyggere (Andersen, Espersen, Kobro, Kristensen, Skar & Iversen, 2018, s. 16). Dette er et felt som baseres på aktiv deltakelse, samarbeid og myndighet fra både innbyggere, sivilsamfunnet, kommuner og private virksomheter. Grunntanken bak denne praksisen er at både kommunen og innbyggerne endrer sin egen rolleforståelse fra tilbyder og mottaker, til aktivt deltakende og skapende aktører (Andersen et al., 2018, s. 10).

Det eksisterer en rekke forskjellige definisjoner på samskaping som vektlegger de ulike aspektene ved begrepet. Innenfor litteraturen finner man noe overlapp mellom

begrepene 'samskaping' og 'samproduksjon'. Førstnevnte brukes i forbindelse med involvering i planlegging og politikkutvikling. Det siste brukes om samproduksjon av offentlig velferdsservice der man bruker sivile aktører til å utføre utvalgte oppgaver, slik at kommunen kan spare tid og ressurser (Røvik, 2021, s. 69) Ettersom vårt case omhandler sosial bærekraft og mobilisering av innbyggere ønsker vi å bruke begrepet samskaping. Vi har valgt å støtte oss på et begrep som beskriver den demokratiske dimensjonen i samskaping. Torfing, Sørensen og Røiseland (2016) viser til at «*samskaping handler om at ulike offentlige, private og sivile aktører utveksler ressurser med hverandre og konstruktivt håndterer innbyrdes ulikheter med henblikk på å løse felles problemer*» (s. 23). Denne medvirkningsformen fordrer partene til å finne frem til løsninger som bidrar til samfunnsutvikling og offentlig verdi. Dette innebærer at to eller flere parter kommer sammen i en likeverdig felles innsats, eller et samarbeid, for å finne en løsning på et felles problem (Torfing et al., 2016, s. 29).

Stedsbasert samskaping

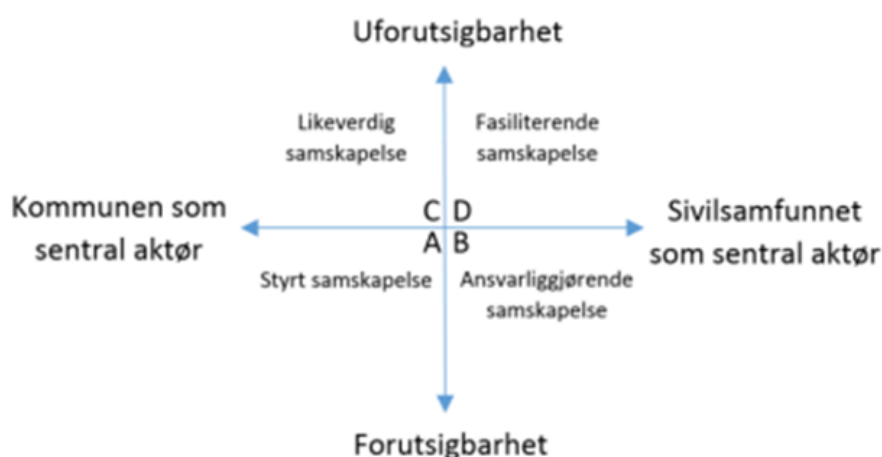
Samskaping har hatt en økende oppmerksomhet og popularitet gjennom årene, men det er relativt lite forskning og empiri knyttet til stedsbasert samskaping. I Danmark har man undersøkt konseptet knyttet til områdebasert byfornyelse og urban planlegging. (Agger & Jensen, 2021, s. 294). Stedsbasert samskaping kjennetegnes ved at aktørene er lokalisert i samme område og initiativene er relatert til samme stedet. I motsetning til samskaping hvor man setter søkelys på tjenesteytelser og individuell medvirkning, har stedsbasert samskaping en kollektiv dimensjon. Dette vil si at aktørene som er involvert har en grad av eierskap og interesse i det stedet hvor man driver samskaping og man kan oppnå synergieffekter gjennom deres felles bidrag, og man har potensiale for et økt samarbeid i fremtiden når prosessen er over (Agger & Jensen, 2021, s. 296). De involverte aktørene kan ha mulighet for å delta i alle deler av prosessen, fra initiativtaking til implementering. Stedsbasert samskaping kan ha ulike former og ha ulike mål. Innholdet er ofte knyttet til fysisk stedsutvikling, sosiale forhold, utvikling av fellesskap og tilhørighet. Eksisterende studier viser at majoriteten av samskaping av tjenester i Danmark finner sted på et lokalt nivå og at lokale, frivillige organisasjoner samarbeider med kommuner om lokale tjenester.

Forskjellige former for samskaping

Ulrich (2016) skiller mellom fire forskjellige former som samskaping, se figur 1.

(A) Styrt samskaping er når kommunen har som ambisjoner om få et forutsigbart resultat, gjennom å styre den å samskapende prosessen. I praksis vil samskapingselementet være minimalt, og nærmere alminnelig medvirkning. Et eksempel kan være å invitere innbyggere til høring, hvor man ønsker innspill på planer eller prosesser som allerede er satt (Ulrich, 2016; Guribye, 2016, s. 10).

(B) Ansvarliggjørende samskaping er også karakterisert ved at man ønsker å styre prosessen mot et forutsigbart resultat. Forskjellen er at det er sivile aktører som har ansvaret for innholdet i samskapingen. I slike tilfeller vil det ofte være snakk om myndiggjøring fra kommunen sin side. Dette innebærer at kommunen tilrettelegger for at innbyggeren skal kunne ta egne valg, men innenfor kommunens overordnede målsetting. Et eksempel kan være rehabiliteringsprosesser hvor brukerne ansvarliggjøres og aktivt bidrar i prosessen for å senere kunne klare seg på egenhånd (Ulrich, 2016; Guribye, 2016, s. 10).

Figur 1: Ulrich (2016) fire former for samskaping (Guribye, 2016, s. 10).

(C) Likeverdig samskaping går over i den uforutsigbare sfæren av samskapelse. Her har kommunen ingen ambisjoner om å styre resultatet av prosessen. Likevel er det ofte kommunen som definerer problemområdet som skal løses, og inviterer andre parter inn til et samarbeid. Utover dette vil partene være likeverdige i prosessen. Et eksempel på dette, kan være at kommunen på bygrunn av et kjent problemområde, inviterer lokale aktører inn til et samarbeid om å løse utfordringen (Ulrich, 2016; Guribye, 2016, s. 10).

(D) Fasiliterende samskaping er når sivile aktører tar initiativ og definerer problemområder de ønsker kommunen skal bidra med å utbedre. Her vil ikke relasjonen være mellom en kunde og en tjenesteyter, men mellom kommunen og en aktiv engasjert medborger, frivilligheten eller

næringslivet (Guribye, 2016, s. 11). For å få til fasiliterende samskaping innebærer dette å tilrettelegge for engasjement i form av tilgjengelige midler, ekspertise eller andre ressurser. Her er man over i den ytterste samskapingsformen for velferdssamfunnet som også blir betegnet for «Kommune 3.0» (Ulrich, 2016; Guribye, 2016, s. 11).

Mot «Kommune 3.0»

«Kommune 3.0» er som tidligere nevnt et dansk konsept som har fått ideologisk fotfeste i Norge, og knyttes opp til begrepene «co-creation» og «samskapelse». Man kan tenke seg at «Kommune 1.0» var en overordnet myndighet der innbyggerne måtte forholde seg til de reglene som var, uten mulighet til å påvirke. «Kommune 2.0» er en videreføring som har endret seg til en tjenesteytende organisasjon, der regler og vedtak tas i dialog med fagfolk og innbyggerne. «Kommune 3.0» skal være et lokalsamfunn der innbyggerne er engasjerte medborgere som sammen med kommunen tar eierskap og ansvar for lokalutviklingen. Her skal politikerne og kommunen hente ut ressurser hos medborgerne, bygge felleskap, tilrettelegge og støtte. Innenfor denne tankegangen står altså innbyggerne og andre sivile aktører sentralt (Guribye, 2016, s. 13).

	Kommune 1.0	Kommune 2.0	Kommune 3.0
Kommunen er	en myndighet	en organisasjon	et lokalsamfunn
Kommunen møter innbyggere som	undersåtter	kunder	ressurssterke og aktive medborgere
Politikere fungerer ved å	behandle saker på formelle møter med formelle dagsorden	sette mål og økonomiske rammer i dialog med fagfolk og kunder	prege dagsordenen og stimulere aktiviteten i lokalsamfunnet
Den gode medarbeider er faglig dyktig og er	opptatt av det korrekte og rettferdige	serviceinnstilt	opptatt av å finne ressursene hos alle, skape felleskap, fasilitere og støtte

Tabell 1: Kommune 3.0 etter Skanderborg kommune (Guribye, 2016, s. 16).

“Wicked problems” fordrer nye samarbeidsformer

For å få til et sosialt bærekraftig samfunn og idealene som beskrevet i «Kommune 3.0» er kommunen avhengige av nye samarbeidsformer for å kultivere engasjerte og aktive medborgere. «Wicked problems», som kjennetegnes ved at de ikke kan løses med enkeltstående innsats på et samfunnsområde (Kobro, 2018, s. 8), kan være en av grunnene til at man ser et økende fokus på forskjellige samarbeidsformer.

Eksempel vi kjenner til er, samskaping (co-creating), næringsklynger, sosial kapital, tjenende lederskap, kollektiv påvirkning og andre. Felles for disse er at de ulike formene for samarbeid kan føre til mer innovative og bærekraftige løsninger på samfunnsutfordringer (Johnsen & Ennals, 2012; Guribye, 2016, s. 14). Disse løsningene skiller seg fra autoritære, byråkratisk-drevne tilnærminger til samfunnsutvikling (Guribye, 2016, s. 14). Denne utviklingen har ført til et nytt administrativt paradigme; New Public Governance (Osborne, 2006; Torfing et al., s. 799-800). Dette paradigmet har som mål å forandre forståelsen av offentlig sektor fra å være en autoritet og tjenestetilbyder til å gå over til å være en arena for samskaping. Kommunen skal hverken være en autoritær formynder for passive og lydige innbyggere, ei heller imitere private servicevirksomheter som skal tilfredsstille krevende kunder, men være en aktør som fasiliterer og deltar i samarbeid med omgivelsene for å løse oppgaver og utfordringer man står sammen om (Torfing et al., 2019, s. 799-800). En slik samarbeidsform krever dermed det som betegnes som metastyring (metagovernance) som går ut på å lede organisasjoner eller enheter som har en stor grad av autonomi (Rønning, 2021, s. 63). Da er det nødvendig å bruke samarbeidsdrevne styringsformer (Guribye, 2016: s. 15). Denne tenkemåten utgjør et forsøk på å kombinere og styre ulike institusjonelle former for selvstyring som kan bidra til produksjon av offentlige verdier (Guribye, 2016: s. 14). Vi vil gå dypere inn på styringsformer og fasilitering av samarbeid som en del av mobiliseringsprosessen i delkapittel 2.2.2.

2.2 Del 2: Mobilisering

Et sentralt element i arbeidet med planprosesser handler om å knytte sammen kunnskap og lokale aktører til handling som kan bidra til samfunnsutvikling (Amdam & Tangen, 2006, s. 7). Eksempelvis må de som tilhører et område bli invitert til å bidra i arbeidet for at en områdesatsning skal lykkes. For å kunne dra nytte av lokal kompetanse og ressurser må disse identifiseres, inviteres og aktiveres til å bidra i planprosessen. Dette konseptet har vi innledningsvis i oppgaven presentert som mobilisering og

mobiliseringsarbeid, og handler om å samle personer rundt noe felles (jf. Punkt 1.1.2). Amdam og Tangen (2006, s. 12) definerer mobilisering som «å utvikle kultur og holdninger lokalt, knyttet til å skape aktiviteter i fellesskap» (Amdam & Tangen, 2006, s. 12). Kultur- og holdningsarbeid er omfattende prosesser som skjer over lengre tidsrom. Med denne definisjonen forstår vi derfor mobilisering som en prosess som utvikles over lengre tid og som krever stimulering av samarbeid, relasjonsbygging og lokalt endringsarbeid. Denne forståelsen støttes opp av Karlsen, Lyse og Sletterød (2005, s. 28). De argumenterer for at mobilisering ikke er noe som kun skjer under initialfasen til et prosjekt eller utviklingsprogram, men at det er en innsats som bør gjennomføres og repeteres på ulike måter gjennom hele prosjektets livsløp. Det er i dette dynamiske arbeidet man finner selve spiren for bærekraft og videreføring i lokalutvikling slik Glosvik (2002) understreker i hans studie av byutviklingsprogrammet i Sogn og Fjordane:

«Det synes seg vanskeleg å halde oppe engasjement og aktivitet over lang tid i BU-programmet, men dersom ein lukkast i å knyte eit mindre tal personar til eit utval idear, tiltak eller satsingar, så lever det vidare» (Glosvik, 2002, s. 11, i Lønning & Teigen, 2009, s. 10).

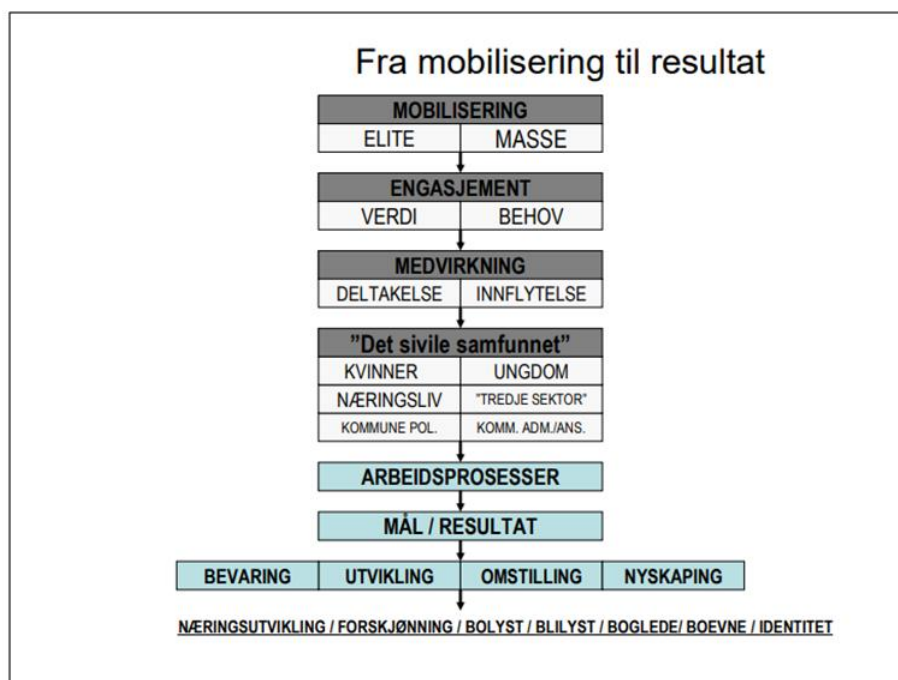
Glosvik (2002) sin uttalelse viser til viktigheten av å “knytte” deltakere mot arbeidet, for å beholde engasjement og aktivitet over tid. Dersom man skal kultivere engasjement, må deltagelsen springe ut fra lokalbefolkningens ønske om å gi arbeidet legitimitet og lokal forankring (Veiviseren, 2022.). Det må foreligge en grunnleggende følelse av eierskap til utviklingen av sitt eget bo- og nærmiljø. Dette tankesettet bygges videre på av Lønning og Teigen (2009, s. 11) som viser til at mobilisering over tid er avhengig av at de som faktisk ønsker å bidra opplever å bli hørt og får mulighet til å nyttiggjøre egne interesser, engasjement og verdier inn i arbeidet. Oppsummert ønsker vi å definere mobilisering i forbindelse med lokal utvikling og planleggingsarbeid som «en prosess som strekker seg over tid og handler om å samle interessegrupper rundt noe felles, bygge lokal ansvarsfølelse, samt tilrettelegge for at lokalbefolkningen skal kunne engasjere seg i utviklingen av deres nærmiljø» (Veiviseren, 2018).

Mobiliseringsprosess

I den forskningsbaserte litteraturen, kommunale rapporter og erfaringsbaserte evalueringer, blir mobiliseringsprosesser fremstilt som forskjellige ikke-linære prosesser som innebærer risiko for både regresjon, tilbakefall og demobilisering. Amdam og Tangen (2006,

s. 12) viser til at selve mobiliseringsprosessen har som formål «å skape visjoner for lokalsamfunnet gjennom samarbeid og ideutveksling». Denne definisjonen viser til at mobiliseringsarbeidet har flere lag og nytteverdier enn å samle mennesker rundt noe felles. I tillegg bygger denne forståelsen også videre på Glosvik (2002) sin bemerkelse om å knytte lokalsamfunnet til endringsarbeid for at prosessen skal leve videre. Dersom mobiliseringsprosessen bidrar til å skape visjoner for et lokalsamfunn, indikerer dette at prosessen forsetter etter at prosjektet eller utviklingsprogrammet er avsluttet. Amdam og Tangens (2006) definisjon av mobiliseringsprosessen kan på denne måten forstås som et verktøy for å samle lokalsamfunnet og skape visjoner gjennom samarbeid og ideutveksling. Mobilisering blir på denne måten ikke et mål i seg selv, men mer en prosess og virkemiddel for å oppnå noe mer konkret innenfor stedsutvikling, lokalmiljø eller det sosiale liv (Lønning & Teigen, 2009, s. 3).

Karlsen et al. (2005, s. 26) utpeker mobiliseringsprosessen som et viktig suksesskriterium for alle utviklingsprosjekt. Figur 2.2 viser på en skjematisk måte fremgangen i en utviklingsprosess der man mobiliserer til innsats, inspirerer og skaper engasjement og utformer hensiktsmessige medvirkningsprosesser. Disse involverer forskjellige aktører i det sivile samfunn og bruke kreative arbeidsprosesser for å legge til rette for konstruktive og gode samarbeid (Karlsen et al., 2005, s. 26-27).

Figur 2: Fra mobilisering til resultat (Karlsen et al., 2005, s. 26)

Karlsen et al. (2005) peker ut tre kritiske prosesser som til sammen utgjør grunnleggende suksesskriteriene for enhver utviklingsprosess:

Mobilisering

Mobiliseringsprosessen skjer på mange måter og kan være mange ting, men betegnes først og fremst som et dynamisk verktøy. Mobilisering bør aktivt gjennomføres under hele prosessen for å sikre engasjement og god inspirasjon. Karlsen et al. (2005) foreslår at dette kan gjøres på to ulike måter; ved å sette søkelys på verdier og behov og ta opp aktuelle tema, spørsmål og legitime krav til målgruppen som prosjektet omfatter (Karlsen et al., 2005, s. 28).

Medvirkning

Medvirkning er selve motoren i ethvert utviklingsprosjekt. Et sentralt poeng i medvirkning handler om at innsats i deltakelsen skal være proporsjonal med faktisk innflytelse. I vår demokratiske tradisjon er medvirkning en selvfølge. Men for å få til en vellykket medvirkningsprosess er det viktig å arbeide med åpenhet, inkludering og deltakelse i alle prosessforløp. Dersom man lykkes, forløses medvirkningens egendynamikk; eierskap og forpliktelse (Karlsen et al., 2005, s. 28). Deltakerens eierskap gjenspeiles i hvorvidt medvirkningsprosessen oppleves meningsfull. Eventuelt mangel på eierskap vil kunne være et resultat av fremmedfølelse eller avmakt. Deltakeren vil føle en forpliktelse, eller eierskap, dersom det er samsvar aktørens innsats og det endelige produktet. At noe oppleves som «mitt produkt» eller et resultat av «mine ideer», er en god indikator på eierskapsfølelsen blant deltakerne (Karlsen et al., 2005, s. 31).

Realisering

Dersom en aktør bestemmer seg for å delta på et medvirkningsinitiativ, vil både deltakelsen i seg selv og den eventuelle innflytelsen, skape forventninger til både gjennomføringen av prosessen og det endelige resultatet. Et prosjekt sin realiseringsevne er avhengig av både interne og eksterne betingelser. Førstnevnte er i stor grad avhengig av de innbyrdes relasjoner mellom mobilisering og medvirkning. Sistnevnte er avhengig av prosjektledelse og riktig handlingskompetanse. Realiseringsbetingelser er derfor både immaterielle og knyttet til menneskelige følelser, holdninger og verdier, samt til materielle strukturer som organisering og finansiering. Et poeng er at man må jobbe med disse to

kontekstene samtidig, og skape et godt innbyrdes samspill mellom samhandling og system som understøtter hverandre (Karlsen et al., 2005, s. 29).

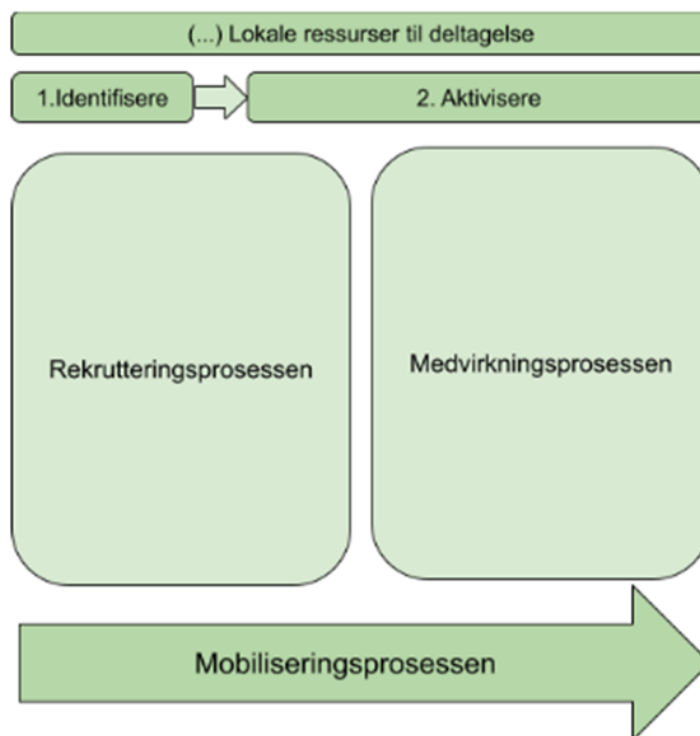
Karlsen et al. (2005) sin modell viser overordnet hvordan mobilisering fører til resultater i utviklingsprosesser. Modellen gir god innsikt, fordi det viser viktigheten av mobiliseringsarbeidet i alle deler av et prosjektforløp. Vi har dog ikke lyktes å finne modeller eller teorier som utdyper mobiliseringsprosessen i seg selv. Dette kan skyldes at fremgangsmåte og metodebruk kan være situasjonsbestemt, noe som kan gjøre det utfordrende å generalisere mobiliseringsprosessen. Vårt savn av både modeller og oppskrifter bekreftes av Dag Jørund Lønning som hevder at det ikke er mulig å lage «smørbrøddlister» for hva som «får folk med» (Lønning, 2014). Karlsen et al. (2005, s. 27-28) viser også til hvordan mobiliseringen gjennomføres og hvordan man lykkes med prosessen er en følge av hvordan man jobber metodisk. Metodene og aktivitetene man benytter er både situasjonsbestemte og uspesifiserte. Vi ser derfor behovet for å gjøre rede for hva vi forstår med begrepet mobiliseringsprosess, og hvilke aktiviteter eller underliggende prosesser som begrepet består av.

Modell og definisjon av mobiliseringsprosessen

Basert på gjennomgått litteratur ønsker vi å gjøre rede for vår forståelse av mobiliseringsprosessen på følgende måte:

«Med mobiliseringsprosess mener vi de metodene som benyttes for å aktivisere og engasjere til deltakelse. I denne studien har vi avgrenset mobiliseringsprosessen til to faser; rekrutteringsprosessen og medvirkningsprosess»

Denne definisjonen må bli sett i sammenheng med hvordan mobilisering blir beskrevet som et virkemiddel som del av en innbyggermedvirkningsprosess. Definisjonen legger opp til at mobiliseringsprosessen har som formål å identifisere og aktivisere ressurser til deltakelse. Definisjonen favner bredt, noe som setter et luftig rammeverk og legger til rette for at prosessen kan bestå av en eller flere metoder. For å avgrense prosessen mot vår avhandling, har vi valgt å se på mobiliseringen som skjer både før og underveis i deltakelsen i Bylab. Dette tidsrommet komprimeres inn i to faser; rekruttering og medvirkningsprosessen, se figur 3. Med hensyn til oppgavens størrelse og tidsbegrensing har vi valgt å definere medvirkningsprosessens varighet som avsluttet ved tiltakets slutt selv om prosessen i seg selv kan fortsette videre.

Figur 3: Modell av mobiliseringsprosessen (egen modell)

Gjennom mobiliseringsprosessen to faser har vi valgt å identifisere to aktiviteter:

1. Identifisere lokale ressurser til deltakelse
2. Aktivisere lokale ressurser til deltakelse

Identifisering av lokale ressurser starter tidlig i medvirkningsprosessen og omhandler de aktive grepene man gjør for å finne utvalget av deltakere. Aktivisering av lokale ressurser henviser til de ulike aktivitetene man iverksetter for å nå ut til mulige deltakere, sørge for at de er mobilisert gjennom deltakelsesprosessen, og er gjeldende gjennom både rekrutteringsprosessen og medvirkningsprosessen. Denne modellen illustrerer hva vi legger i begrepet mobiliseringsprosess og gir retning for vår problemstilling. Videre i dette kapittelet vil vi gå nærmere inn på teori som omhandler mobiliseringsprosessen to faser; rekruttering og medvirkning.

2.2.1 Rekruttering

I det følgende vil vi gjengi teori som tar utgangspunkt i sentrale funn fra 'Medvirkning med virkning' (2013). Dette er en rapport som undersøker sammenhengen mellom innbyggermedvirkning og et sterkt demokrati (Aars, Arnesen, Christensen, Hanssen &

Klausen 2013). Vi har valgt denne teorien på bakgrunn av relevans til konteksten, med tyngde mot kommunale samskapende prosesser, i tillegg til at teorien er av nyere tid.

Hvem bør man henvende seg til?

Når man skal ta avgjørelser knyttet til utvalg av deltakere bør man først ta stilling til hvem saken berører; er det hele befolkningen eller en bestemt gruppe? Hvem man ønsker å få innspill fra legger føringer for hvilken rekrutteringsstrategi man velger. Dersom saken berører hele befolkningen så kan det være krevende å få kontakt med de som ikke melder seg frivillig. Hvilke grupper som berøres kan også ha noe å si for rekrutteringsstrategien; noen målgrupper må aktivt rekrutteres, mens andre kommer av seg selv. Utfordringene til kommunene er hvorvidt man skal definere utvalget bredt og dermed ha utfordringer med å engasjere alle, eller snevert og risikere at man utelukker viktige interessegrupper (Aars et al., 2013, s. 169-170).

Ildsjeler

Faglitteraturen peker på at ildsjeler kan defineres som avgjørende for positiv lokalsamfunnsutvikling. Å knytte prosjekt til engasjerte og interesserte krefter i lokalmiljøet kan ha stor betydning på prosjektets videreføring. I mobiliseringsprosesser og medvirkningsinitiativ vil lokale ildsjeler sitt engasjement være en sentral drivkraft (Lønning & Teigen, 2005, s. 8). De kommunene som har ildsjeler i sentrale posisjoner, har en stor fordel når det gjelder å skape bærekraftige strukturer. Dette støttes opp av Stokke, Gundersen, Sørlig og Vindenes (2008) som viser til hvordan ildsjeler har snudd utviklingen på Lovund i Nordland fra negativ næringsvekst og fraflytting til optimisme og tilflytning (Lønning & Teigen, 2009, s. 9).

Hvem deltar på tiltak for innbyggermedvirkning?

Aars et al. (2013) peker på at den gruppen av innbyggere som involverer seg i kommunale beslutningsprosesser, med unntak av valg, ikke representerer et tverrsnitt av befolkningen. Gjennom statistiske analyser finner man at de som forsøker å påvirke kommunale beslutninger har høyere utdanning og inntekt enn gjennomsnittet av befolkningen. Dette bekreftes også gjennom intervjuer med informanter. Der peker man på at det er de godt voksne og ressurssterke som møter opp når kommunen inviterer til høringer. Dette representerer en utfordring for kommunene med å få frem stemmene til de som ikke møter opp; unge, eldre og ressursvake grupper (Aars et al., 2013, s. 97).

Hvordan kan man nå dem som ikke møter opp?

Ettersom det ofte er ressurssterke mennesker som er gjengangere når kommunen inviterer til innbyggermedvirkning, ligger det et ansvar på å identifisere de stemmene som ikke blir hørt, og avdekke hvordan man kan nå dem. Rapporten fremhever en viktig grunn til at folk ikke møter opp når kommunen inviterer til deltakelse kan være at terskelen oppleves som for høy. Det kan blant annet være fordi deltakelse krever mye forhåndskunnskap eller fordi kommunepolitikken er formell og fremmed i formen. En måte å senke terskelen for deltakelse på er å møte folk der de er, eksempelvis på skolen, på den lokale kafeen eller i parken. En annen måte kan være å etablere råd som kan representere bestemte grupper man ellers ikke så lett får i tale. Et eksempel kan være ungdomsråd eller elderråd i kommunen. (Aars et al., 2013, s. 110).

Hvordan få innbyggerne til å komme?

Folk engasjerer seg lettest i saker de føler seg berørt av, og i saker som er konkrete, avgrensede og med klare beslutningsalternativer. Dersom man ønsker deltakelse fra befolkningen, er det viktig å vise hvilke konsekvenser eller muligheter forskjellige løsninger vil få for folks liv. Gjennom kunnskapsarbeid som myndiggjør mennesket til å utnytte eget handlingsrom, kan dette bidra til mobilisering og arbeid for positiv endring (Lønning & Teigen, 2009, s.3). Innen denne mobiliseringsstrategien har man Paulo Freire (2002) sin «undertryktes pedagogikk» som handler om kunnskap for situasjonsforståing og ansvar for eget liv (Freire, 2002; Lønning & Teigen, 2009, s. 3). Målet er å kultivere aktive mennesker som selv søker positiv endring og ny kunnskap for endring (Nordland, 2002; Lønning & Teigen, 2009, s. 3).

Berørthet og nærhet

Man har erfaringer med at saker som berører innbyggerne direkte, får folk til å engasjere seg gjennom de kanalene som er tilgjengelige. Eksempler på dette kan være skolestruktur, barnehager, idrettsarenaer, kjøpesentra eller veier. Dersom sakene på kommunens dagsorden har konsekvenser for dem selv eller institusjoner i deres nærområde møter de opp, noe som kan antyde at eierskap som er et viktig premiss for engasjement. (Aars et al., 2013, s. 113). Videre finner man at motstand engasjerer mer enn enighet, spesielt hvis noe skal legges ned eller kuttes i, eller når folk føler at tilbudet deres er truet. Det er ofte de som er imot en sak som engasjerer seg og sier sin mening. Dermed kan motstandere av en sak

ende opp med å få større innflytelse enn deres antall tilsier, fordi de som er enige ikke engasjerer seg. Man finner også at de som har sterk motstand mot en sak engasjerer seg mer enn de som har en moderat motstand mot samme sak (Aars et al., 2013, s. 113).

Konkrete versus generelle saker

I rapporten oppgir informanter fra mange kommuner at de opplever det er lettere å få folk til å engasjere seg i konkrete og avgrensede saker enn i overordnede planer og komplekse saker. Kommuneplanprosessene er ofte på et overordnet og lite konkret nivå, og spesielt når det inviteres til deltakelse om kommuneplanens samfunnsdel, kan man vise til labert oppmøte. Kommuneplanens arealdel og kommunedelplan kan på samme måte virke lite engasjerende. Der er det ofte så langsiktig tidshorisonter at man opplever folk har problemer med å forholde seg til det (Aars et al., 2013, s. 115).

Reell medvirkning

Uavhengig av hvilken metodikk man bruker kan det være krevende å rekruttere innbyggere med i lokalt utviklingsarbeid. Vi har tidligere nevnt utfordringene med dagens individualistiske strømminger hvor følelsen av felleskap ikke står like sterkt. Dagens innbyggere stiller krav om å få noe igjen for innsatsen; de ønsker å bli tatt på alvor og bli hørt. Uten følelsen av å få noe tilbake, vil deltakeren bli umotivert og videre demobilisert, og heller vende engasjementet sitt i en mer produktiv retning. Viktigheten av reell medvirkning, blir også understreket av Ytterdal (2006) som hevder at det «å legge opp til deltaking uten at den er reell, kan gi enda sterkere motreaksjoner enn ved å ikke inkludere» (Ytterdal, 2006, s.24; Lønning & Teigen, 2009, s. 8). Dersom kommunen ikke kan legge til rette for reell medvirkning der de involverte aktørene blir sett og hørt vil ikke lokalutviklingsprosjektet lykkes (Lysø, Carlsson, Karlsen & Fosse, 2003; Lønning & Teigen, 2009, s. 8).

Når i prosessen skal man invitere innbyggerne?

Tidspunktet for deltakelsen henger sammen med formålet med deltakelsen. Dersom hensikten er å få frem ideer bør folk inviteres tidlig i prosessen, men hvis man ønsker innspill til iverksettelsen av tiltak, kan deltakelsen komme senere. Jo tidligere man er involvert, jo mer kan man påvirke, men samtidig som det kan være vanskelig å komme med gode innspill når man har lite konkret å forholde seg til (Aars et al., 2013, s. 170).

2.2.2 Fasilitering av medvirkningsprosessen

Vi har tidligere nevnt hvordan nye og kreative samarbeidsformer kan skape offentlig verdi og gi positive ringvirkninger i lokalsamfunnet. I denne studien ser vi på fasiliteringen av Bylab, men vi utelukker ikke at effekten av deltakelsen kan bidra til både engasjement og eierskap etter at tiltaket er avsluttet.

Et viktig aspekt innenfor internasjonalt mobiliseringsarbeid er den såkalte «empowerment-tradisjonen». Empowerment, eller myndiggjøring, handler om å gi mennesker og grupper som føler avmakt og handlingslammelse overfor eget liv og lokalmiljø en følelse av mestring. Det handler om å synliggjøre det handlingsrommet som faktisk finnes. Denne eksistensielle forståelsen av spillet mellom handling, makt og avmakt vil være sentral i all form for mobiliseringsarbeid. Dette betyr at mobilisering ikke utelukkende er et verktøy for å rekruttere deltakere og fasilitere innbyggermedvirkning, men et samfunnsutviklingsverktøy som overordnet kan bidra til kumulative utviklingsprosesser der problemstillinger, mål og løsninger defineres og utforskes i tett samarbeid mellom myndighetene og sivilsamfunnet (Lønning & Teigen, 2009, s. 4).

Begrepet «tjenende lederskap» viser til en form for lederskap der fokuset rettes mot medarbeidernes eller partnernes behov, utvikling og egenmestring fremfor styring gjennom delegering. Denne tilnærmingen til ledelse er dermed godt tilpasset behovet for fasilitering av samarbeid. Greanleaf (1972) argumenterer også for utviklingen av tjenende institusjoner med fokus på å gi større kreative handlingsrom for innbyggerne. Dette perspektivet ligger nært tankegangen man finner i «Kommune 3.0» (Greanleaf, 1972; Guribye, 2016, s. 14).

En av fordelene med fokus på samarbeid og nettverksbygging er tilgangen til brobyggende sosial kapital. Brobyggende sosial kapital defineres som «*tillitsskapende samarbeidsrelasjoner mellom sosialt heterogene grupper eller aktører*» (Putnam, 2000; Guribye, 2016, s. 15). Medvirkningsprosesser der man møter andre aktører i lokalmiljøet kan virke som broer mellom personer og grupper som ikke er like. Denne type nettverk vil få tilgang til det Granovetter (1997) kaller «svake bånd». Guribye (2016) definerer svake bånd som «*individer eller organisasjoner som ikke har en overlappende sosial verden, og dermed representerer kilder til ny informasjon og nye sosiale ressurser*» (Guribye, 2016, s. 15). Organisasjoner eller lokalsamfunn med få svake bånd vil ikke ha samme tilgang til informasjon fra sitt sosiale system, og på denne måten ha mindre forutsetninger for å utvikle nye og innovative løsninger (Guribye, 2016, s. 16). Et godt eksempel på hvordan man kan dra

nytte av «svake bånd» er gjennom «collective impact» (Kania & Kramer, 2011; Guribye, 2016, s. 15). «Collective impact» handler om at grupper av aktører fra ulike sektorer organiseres og engasjeres i en felles agenda for å løse sosiale utfordringer. Forskningen rundt bruk av nettverk og klyngesamarbeid for å løse samfunnsproblemer peker på noen suksesskriterier:

- (1) Det er behov for å strukturere seg rundt en felles målsetning, men fremdeles la hver aktør gjennomføre gjensidige forsterkende aktiviteter på sine egne premisser. Med dette menes at hver enkelt aktør bør gjennomføre aktiviteter innenfor deres kompetanseområde.
- (2) Samarbeid fordrer kontinuerlig kommunikasjon mellom aktørene. Det kan være utfordrende å utvikle tillit og forståelse for hverandres arbeidsmåter, derfor kan en støtteorganisasjon (backbone support organizations) være et annet suksesskriterium.
- (3) Det kreves et team som kan planlegge, koordinere og støtte initiativet gjennom fasilitering, kommunikasjon og håndtering av administrative detaljer.

Hvordan lede en samskapende prosess?

Et samarbeid med demokrati, likeverd og kreativitet må ha en ledelse. Her er det ikke snakk om ledelse i form av en person. I ledelsen av samskapende prosesser, der man har invitert inn grupper og lokalnettverk, må man bruke en annen logikk enn tradisjonell organisatorisk ledelse (Røyseland og Vabo; Kobro 2018, s. 27). Å drive prosess- og nettverksfasilitering handler om å skape rammer og tilrettelegge for selvstyrende systemer. Denne type ledelse må vektlegge engasjement og mobilisering av ressurser på tvers av næringslivet, frivilligheten og innbyggergrupper. Kobro (2018, s. 27) viser til at ledelse av nettverk og lokale grupper kan deles inn i fire hovedfunksjoner:

- (1) Designe nettverket: Konkrete innbyggere og aktører må identifiseres og inviteres.
- (2) Å ramme inn nettverket: Verdier må identifiseres i en kollektiv ramme. Det må lages et narrativ og en fortelling omkring arbeidet man skal utføre i felleskap.
- (3) Ledelse fremover: Fremdrift kan sikres gjennom direkte interaksjon og samarbeid med deltakerne. Medvirkningen understøttes av kvalifiseringstiltak, underrepresenterte grupper inkluderes, tillit mellom kommunen og det sivile samfunn bygges, konflikter håndteres, og det legges til rette for kunnskapsdeling.

- (4) Sikre deltagelse i nettverket: Det må skapes gode og tillitsfulle relasjoner, og dialogen mellom kommunen og deltakerne må ivaretas så ingen opplever at deres synspunkter blir oversett.

Når man leder et samskapingsfelt bør ledelsen håndteres som del av en prosess hvor alle parter medvirkning er avhengig av eget engasjement og opplevelsen av innflytelse. Aars et al. (2013) argumenterer for at det er viktig at innbyggeren føler at deltakelsen kan føre til en endring. Dersom det ikke finnes handlingsrom til å etterkomme innspill, vil motivasjonen for deltakelse som regel utebli, og da er det bedre å la være å invitere (Aars et al, 2013, s. 178). Videre viser forskerne til en case i Lewisham, en stor London-kommune, som har hatt god effekt av fire strategier for å øke innbyggernes engasjement:

- (1) Sikre at medvirkningsprosessen oppleves som meningsfull
- (2) Sikre at resultatet av medvirkningsprosessen brukes i politiske utforminger og som beslutningsgrunnlag.
- (3) Medvirkningsprosessen må tilrettelegge for at samordningen mellom aktørene og forvaltningen blir bedre
- (4) Man må øke kvaliteten på de ressursene man har, på bakgrunn av hva som kommer frem i medvirkningsprosessen.

Å lede et kunnskapsarbeid, kan oppleves som «å gjete kongens harer»; de hopper der de selv vil, men med den riktige balansen balanse mellom å spre og samle, vil ledelsen lykkes (Kobro, 2016; Kobro, 2018, s. 27).

Fasilitators rolle

Samskapende prosesser krever rom for kreativitet, samarbeid og aksjon. Dette argumenterer Costamaga og Larrea (2018) at man kan fasilitere og tilrettelegge for. Fasilitering defineres som «*the process of creating the conditions that enable actors to reflect, decide and take action*» (Knaben, 2021, s. 27) I denne sammenheng, tildeles oppgaven en fasilitator. Prosessteori definerer to roller for fasilitatorer; en styrende og en ledende. Den styrende rollen er systemorientert, og defineres som «*å påvirke atferd gjennom et sett eller systemer av formalisert styringsinstrumenter*» (Ladegård & Vabo, 2011, s. 23; Knaben, 2021, s. 27). På denne måten kan fasilitatoren organisere prosessen gjennom forskjellige instrumentelle valg. Den ledende rollen er personorientert, og defineres som å inneha «*en desentralisert, direkte og gjerne dialogbasert påvirkning*» (Ladegård & Vabo, 2011, s. 23;

Knaben, 2021, s. 27). Denne rollen viser til å kunne koordinere prosessen gjennom menneskelig tilnærming. Ved gjennomføring av samskapende prosesser må fasilitatoren(e) velge de metodene og verktøyene som er hensiktsmessige for å kunne ta den ledende og styrende rollen. Det finnes forskjellige teorier og litteratur rundt instrumentelle styringsverktøy og prosessledelse. Valg av metode og verktøy er som oftest kontekststøttet, noe som påvirker valget av hvilke styrende virkemidler man benytter og hvordan man leder prosessen (Knaben, 2021, s. 27).

Costamagna og Larreta (2018) konkretiserer fasilitators rolle i fire profiler; den profesjonelle-, politiske-, forskende- og ledende. Ettersom vår studie har prosjektansatte fra både kommunen og fra Soslokal sin forskergruppe, vil det være hensiktsmessig å se nærmere på den profesjonelle- og forskende fasilitatorrollen. En profesjonell fasilitator er en person eller en gruppe som blir tildelt fasilitatorrollen og oppgaven om å lede prosessen, uten å inneha beslutningsmakt (Costamagna & Larreta, 2018, s. 72; Knaben, 2021, s. 28). Den profesjonelle rollen kan tildeles hvem som helst, til forskjell fra den politiske og ledende rollen som krever at man har politisk tilknytning eller en lederrolle i en bedrift. Den forskende fasilitatoren skal arbeide ut fra et vitenskapelig ståsted. I denne rollen ligger det krav om å anvende egne ferdigheter og kunnskap for å tilrettelegge for refleksjon, beslutning og aksjon (Ibid). For at deltakerne skal oppleve prosessen og fasilitatoren som legitim, anbefaler Costamagna og Larreta (2018) å lage et tydelig rammeverk for hvordan prosessen skal utføres. Dette innebærer klare roller og mandat, både for fasilitator og deltakerne (Costamagna & Larreta, 2018, s. 72; Knaben, 2021, s. 28). Viktigheten av å forhåndsdefinere rollen for fasilitator, ligger i muligheten for å være bevisst på hvordan man utfører sin rolle i praksis. Jamieson, Auron & Schechtman (2011) viser til at grunnlaget for god fasilitering ligger i selvbevissthet og forståelsen for hvorfor vi opptrer slik vi gjør. Dette krever at fasilitator er observant på hvordan man bruker seg selv som et verktøy i prosessen. Jameson et al., (2011) beskriver dette som «*use of self*»:

«Use of self is the conscious use of one's whole being in the intentional execution of one's role for effectiveness in whatever the current situation is presenting». (Jamieson et al., 2011, s.58).

Jamieson et al., (2011) hevder at fasilitator skal lede og hjelpe deltakerne uten personlig innblanding, men samtidig med intensjon og bevissthet (Jamieson et al., 2011; Knaben, 2021, s. 29). Costamagna og Larreta (2018) opponerer mot kravet om nøytralitet,

og argumenterer for at det ville vært tilnærmet umulig for en fasilitator å ikke påvirke fortolkningene eller refleksjonene mellom deltakerne (Costamagna & Larreta, 2018, s. 72; Knaben, 2021, s. 29).

3 Metode

I dette kapittelet vil vi gjøre rede for den metodiske tilnærmingen som ligger til grunn for denne studien og hvorfor vi har tatt de metodiske valgene som vi har gjort gjennom denne forskningsprosessen. Innledningsvis vil vi beskrive og begrunne metodevalg, samt vårt vitenskapelige ståsted. Deretter går vi igjennom teknikk og utvalg for studiet. Videre beskriver vi gjennomføringen av undersøkelsen og hvordan vi har analysert data og funn. Avslutningsvis reflekterer vi rundt validitet, reliabilitet, mulige utfordringer og etiske dilemma knyttet til studiens metodevalg.

3.1 Case studie

Vår case-studie omfatter en avgrenset analyse av mobiliseringsprosessen i forbindelse med medvirkningstiltaket Bylab som organiseres av forskningsprosjektet Soslokal. Vi undersøker hvordan mobiliseringsprosessen er gjennomført ved å intervju prosjektansatte og utforsker deltakernes opplevelser både før og underveis i deltakelsen.

En case-studie er et undersøkelsesopplegg som retter seg mot en eller få bestemte undersøkelsesenheter, for eksempel en hendelse, en bedrift eller et lokalsamfunn. (Ringdal, 2014, s. 107). Hovedpoenget med case-studier er å samle inn riktig informasjon om enheten som studeres. Her kan forskeren bruke flere kilder av data (Thagaard, 2019, s. 51). Case-studier tillater en intuitiv tilnærming, der forskeren kan føle deg frem i feltet. Det passer derfor godt til åpne tilnærminger (Georg & Bennet, 2005, s. 5) Det er ingen spesifikke teknikker knyttet til case-studier og dette åpner for at vi kan ta i bruk forskjellige metodiske verktøy for å svare på forskningsspørsmålet på best mulig måte (Blaikie, 2010, s. 188).

3.2 Metodiske tilnærming

I følge Thagaard (2019, s. 36) vil forskerens vitenskapelige ståsted danne utgangspunkt for den forståelsen som forskeren utvikler, og hva forskeren søker informasjon om. Vårt metodevalg er basert på hva vi ønsker å undersøke; studien ønsker å se hvordan mobiliseringsprosessen blir gjennomført på bakgrunn av prosjektansattes vurderinger og tilrettelegging, og deltakernes erfaringer og opplevelser. For å belyse denne studiens forskningsspørsmål har vi brukt en fenomenologisk tilnærming.

3.2.1 Vitenskapelig ståsted

Fenomenologi representerer et perspektiv der den sosiale verdenes ses på som sosialt konstruert, noe som har en sentral betydning for hvordan fenomener skal forstås. Innen kvalitativ forskning er fenomenologi et begrep som viser interesse av å forstå sosiale fenomener ut fra aktørens egne perspektiver og ståsted (Thagaard, 2019, s. 45). Denne tilnærmingen bygger på antakelsen om at realiteten er slik det individuelle mennesket forstår og oppfatter sine omgivelser (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 45; Thagaard, 2019, s. 36). Denne tilnærmingen krever at man retter fokus bort fra den ytre verden og inn mot menneskets opplevelse og meninger om et gitt fenomen (Thagaard, 2019, s. 36). De oppfatningene som er felles for subjektene man undersøker vil gi grunnlag for å utvikle en generell forståelse av fenomenet (Thagaard, 2019, s. 37). I denne studien er mobiliseringsprosessen det sosiale fenomenet som blir studert, ut fra informantenes egne perspektiver.

3.2.2 Forskningsdesign og strategi

I denne studien har vi valgt å tilnærme oss forskningsspørsmålet med et åpent sinn, og har derfor valgt et eksplorativt forskningsdesign. Vi bruker denne tilnærmingen fordi vi primært ønsker å få bred innsikt og helhetsforståelse rundt vår problemstilling, fremfor å teste hypoteser eller få svar på bestemte spørsmål. I denne studien har vi valgt å la empirien lede oss i forskjellige retninger og forskningsspørsmålet har derfor blitt justert underveis. I tillegg har vi hatt behov for å lese mer litteratur i etterkant av gjennomført undersøkelse for å styrke vårt teoretiske bakteppe.

I denne studien undersøker vi menneskers uforutsigbare verden, og dermed ønsker vi å være åpne for at både forskningsspørsmål og undersøkelsesopplegg kan endres underveis i prosessen. På grunnlag av dette ønsker vi å ta i bruk en abduktiv forskningsstrategi. Abduksjon er en kombinasjon av de overnevnte strategiene, der man veksler mellom empiri og teori, noe som gir mulighet til å analysere fortløpende (Kvale & Brinkmann, 2019, s. 225). Den abduktive prosessen kommer tydelig til uttrykk i vårt arbeid med utvikling av egen modell. Vår forståelse av mobiliseringsprosessen har først og fremst vært basert på vårt teoretiske bakteppe. Gjennom de ulike fasene i vår datainnsamling har vi hatt behov for å veksle mellom teori og empiri for å utvikle nye perspektiver. Den abduktiske tilnærmingen har gitt oss fleksibilitet gjennom de ulike fasene i studien, noe som har gjort at vi kan hente inspirasjon fra teori, analysere fortløpende, og gjenta prosessen dersom nødvendig. På denne måten har vi utvidet vår forståelse av mobiliseringsprosessen.

3.3 Valg av metode

3.3.1 Kvalitativ metode

I denne studien har vi brukt kvalitativ metode som verktøy for å svare på vårt forskningsspørsmål. Dette ble et naturlig valg ettersom denne metoden blir tatt i bruk for å få et innblikk i enkeltpersoners forståelse av verden eller om et bestemt emne. Gjennom kvalitativ metode kan man få kunnskap om menneskers følelser, holdninger og opplevelser, og et dypere innblikk i deres virkelighet. Innenfor kvalitativ metode finnes det forskjellige datatyper og analytiske tilnærminger (Thagaard, 2019, s. 20). Med utgangspunkt i studiens problemstilling er intervju den foretrukne metoden for å samle inn data. I tillegg vil vi delta på Bylab som observatører og på denne måten samle inn sekundærdata. I det følgende vil gå nærmere inn på hva som ligger i intervju og observasjon.

3.3.2 Kvalitativt intervju

Når en ønsker å undersøke ulike sider av menneskelig erfaring og opplevelse, er kvalitative intervjuer den mest anvendte metoden. Thagaard (2019) forklarer at formålet med et intervju er at «vi får fylldige og omfattende kunnskaper om hvordan andre mennesker opplever sin situasjon, og hvilke synspunkter og perspektiver de har på temaet intervjuet handler om» (Thagaard, 2019, s. 89). De erfaringene og hendelsene intervjupersonene forteller om er forankret i egne liv og preges av deres egne forståelser og fortolkninger. Holstein og Gubrium (2016, s. 68) anvender begrepet «aktiv intervjuing» som viser til at forskeren og informanten samarbeider om å forstå og skape mening til informantens erfaringer. Dette bygger på et konstruktivistisk perspektiv der kunnskap konstrueres i møte mellom forskeren og personen som intervjues (Holstein & Gubrium; Thagaard, 2019, s. 89).

Et kvalitativt intervju kan utformes på forskjellige måter. Vi har valgt å gjennomføre et semistrukturert intervju. Denne intervjuformen preges av en fleksibel struktur og betraktes som en samtale mellom forskere og intervjuperson om utvalgte hovedtemaer. Informanten får tilgang til å stille spørsmål underveis og fortelle om de temaene som opptar vedkommende. For at svarene vi henter inn skal kunne være sammenlignbare har vi utarbeidet intervjuguider med forhåndsdefinert temaer. Den fleksible strukturen gjør at vi kan tilpasse spørsmålene i løpet av intervjuet, følge med på intervjupersonens fortelling og sørge for at viktige tema blir belyst (Thagaard, 2019, s. 90-91). Empirimaterialet som blir produsert gjennom vårt forskningsarbeid vil være grunnlaget for denne studien.

3.3.3 Observasjon

Den andre metoden vi har valgt å anvende i denne studien er observasjon. Thagaard (2019, s. 64) viser til at observasjon innebærer «*at vi studerer sosiale situasjoner og systematisk iakttar hvilke handlinger deltakere i felten utfører*». Denne metoden er spesielt godt egnet til å studere samhandling ettersom forskeren observerer hvordan mennesker forholder seg til hverandre i det sosiale rom. Et sentralt spørsmål er om man skal kombinere observasjon med deltakelse, eller om man skal observere uten å delta. Her må man gjøre en vurdering hvordan forskerens tilstedeværelse vil påvirke situasjonen (Thagaard, 2019, s 63). Vi valgte å observere uten å delta i gruppearbeidet ettersom vi ikke har noen tilknytning til tematikk eller området Kvernåvik. Vi fikk tilbud om å delta som fasilitator for gruppene, men valgte å takke nei. Årsaken til dette er fordi vår intervjuguide inneholder spørsmål knyttet til fasilitators utøvelse av rolle. Vi ønsket derfor ikke å blande vår rolle som fasilitator og intervjuer. Vi valgte derfor å være til stede som ikke-deltakende observatører. Observasjoner brukes til å danne et helhetsbilde av mobiliseringsprosessen, og på denne måten bidrar observasjonen med å supplere intervjuene til oppgavens empiriske grunnlag.

3.4 Datainnsamling

Høsten 2021 tok vi kontakt med prosjektleder for Soslokal i Stavanger kommune med forespørsel om deltakelse i masteroppgaven vår. Vi fikk positiv respons og ble satt i kontakt med en større prosjektgruppe. Hele prosjektgruppen viste stor interesse for et eventuelt samarbeid. Sammen med prosjektgruppen fikk vi utarbeidet en tematikk for hva vi kunne arbeide med som problemstilling for oppgaven, og som ville komplementere deres forskning. Vi fikk muligheten til å ha et innledende digitalt møte med prosjektgruppen for å diskutere tematikk og avklare hvem av de prosjektansatte vi kunne invitere til intervju. I tillegg ble vi invitert med i Bylab hvor vi kunne observere prosessen. I forkant av Bylab var vi til stede under instruksjonsmøte for fasilitatorene fra Stavanger kommune, for å få bedre forståelse for prosessen og utøvelse fasilitators rolle. Vi fikk også mulighet til å ta kontakt på e-post gjennom hele studieperioden dersom det var behov. I forbindelse med vår tilstedeværelse som observatører i Bylab kom vi i kontakt med våre informanter.

3.4.1 Utvalg

Populasjonen for denne studien består av to grupper; (1) prosjektansatte fra Soslokal og (2) deltakere fra Bylab. Hovedhensynet for utvalget er at gruppene vil gi studien ulike

perspektiver og ulik kunnskap. De prosjektansatte vil kunne gi innsikt og bakgrunnsinformasjon rundt mobilitetsprosessen. Deltakerne vil gjennom egne erfaringer og opplevelser, tilføre kunnskap om hvordan mobiliseringsprosessen påvirker deres engasjement og eierskap.

Vi har brukt et ikke-sannsynlighetsutvalg der vi strategisk har valgt informanter (Hellevik, 1995, s. 120). Utvalget av informanter er gjort på bakgrunn av hensyn til oppgavens omfang, variasjon og representasjon av deltakere og arrangører. Vårt utvalg består av tre prosjektansatte med ulike roller og bakgrunn i tilknytning til Bylab, og åtte deltakere med variasjon i alder, kjønn, etnisitet og rollerepresentasjon.

To av de tre prosjektansatte ble rekruttert gjennom muntlig forespørsel, og den siste ble rekruttert ved en skriftlig forespørsel. Samtlige prosjektansatte fikk videre en skriftlig henvendelse med informasjon om undersøkelsen og et samtykkeskjema til signering. De åtte deltakerne ble rekruttert ved en muntlig forespørsel under deltakelsen i Bylab. Arrangørene ga innledningsvis en orientering om hvem vi var og vårt ønske om å rekruttere deltakere til intervju. Deltakerne ble identifisert underveis i forhold til ønsket sammensetning og målrettet rekruttert. Syv av åtte personer svarte ja, der den åttende personen kontaktet oss i etterkant og ønsket å stille til intervju likevel. En av informantene kontaktet oss på eget initiativ og ønsket å stille til intervju. Alle deltakerne fikk en skriftlig bekreftelse med informasjon om undersøkelsen og et samtykkeskjema til signering. Gjennomgående opplevde vi positivitet rundt vår tilstedeværelse og fikk rekruttert de informantene vi ønsket.

Empiri	Deltakere	Tidspunkt
Intervju: Prosjektansatt 1	1	30. mars 2022
Intervju: Prosjektansatt 2	1	05. april 2022
Observasjon: Bylab	42	06. april 2022
Intervju: Prosjektansatt 3	1	07. april 2022
Intervju: Deltakere	8	07. april – 22. april 2022

Tabell 2: Oversikt over datainnsamling

Deltakere	
Rolle	Tilhørende institusjon
Prosjektansatt i Stavanger	Stavanger Kommune
Prosjektansatt i Stavanger	Stavanger Kommune
Forskning	Oslo Met

Tabell 3: Oversikt over prosjektansatte

Deltakere		
Kjønn	Alder	Hvorfor var de deltakende?
Mann	Eldre	Frivillig verv (aktivitetstilbud)
Kvinne	Eldre	Frivillig verv (ideell organisasjon)
Kvinne	Voksen	Frivillig verv (interesse organisasjon)
Mann	Voksen	I forbindelse med jobb
Mann	Ungdom	Frivillig verv (aktivitetstilbud)
Mann	Voksen	Engasjert privatperson
Kvinne	Voksen	I forbindelse med jobb
Kvinne	Voksen	Frivillig verv

Tabell 4: Oversikt over deltakere

3.4.2 Informasjonsskriv og intervjuguide

I god tid før intervjuene ble gjennomført mottok alle informantene et informasjonsskriv på e-post. Gjennom informasjonsskrivet ble informantene opplyst om studiens formål, hvordan informasjonen blir behandlet og deres rettigheter. Informantene ble oppfordret til å lese igjennom skrevet før avtalt intervju. Informasjonsskrivet er lagt ved som vedlegg 1.

I forbindelse med intervjuene hadde vi på forhånd utarbeidet to intervjuguider; en for intervju av prosjektansatte og en for intervju av deltakere. Disse var basert på forskningsspørsmålene og overordnet problemstilling, og inneholdt 3-4 tema som vi ønsket å

drøfte. Vi brukte god tid på å jobbe oss igjennom alle spørsmålene ved å reflektere rundt relevans og formuleringer. På denne måten fikk vi teste spørsmålene og gjøre nødvendige justeringer. Før intervjuene ble gjennomført fikk vi hjelp av vår veileder til å kvalitetssikre spørsmål og struktur av intervjuguidene. Resultatet ble åpne og interessante samtaler der vi med hjelp av intervjuguidene holdt oss innenfor relevante tema. Intervjuguidene er lagt ved som vedlegg 2 og 3.

3.4.3 Gjennomføring av intervju

Intervjuene foregikk i en periode over tre uker, fra 31. mars til 22. april 2022. Det var viktig for oss å tilrettelegge intervjuene på et sted og i en form som den enkelte informant selv ønsket. I gjennomførelsen av intervjuene har vi vært oppmerksomme på å ikke stille ledende spørsmål, og vi har lagt vekt på å ha en nøytral holdning og kroppsspråk. Intervjuene med de prosjektansatte varte en time, mens intervjuene med informantene varte 30 minutter. Før vi gikk i gang med intervjuet, brukte vi ti minutter til å informere om studien og deres rettigheter som informanter, og samlet inn signert samtykke.

Det var naturlig at vi startet med å intervju de prosjektansatte. Vi fikk mulighet til å intervju to prosjektansatte i forkant av Bylab og en i etterkant. Dette ga oss mulighet til å undersøke hvordan medvirkningsprosessen var planlagt, og i etterkant hvordan den opplevdes fra et arrangørperspektiv. På grunn av store avstander ble et av intervjuene foretatt på Teams, mens de resterende to har vært fysiske møter på deres arbeidsplass. I intervjuene med de prosjektansatte, har vi vært to til stede. Vi fordelte ansvaret for de forskjellige temaene og byttet på rollen som aktiv intervjuer og være den som tok notater for videre oppfølgingsspørsmål. Vi opplevde de prosjektansatte som trygge i sin rolle og i intervjusituasjonen. I tillegg fordret spørsmålene kritiske vurderinger og refleksjoner. Dette medførte at vi vurderte det som hensiktsmessig og til liten ulempe for informantene, at vi begge to var til stede.

Intervjuene med deltakerne ble gjennomført en til en. Den som rekrutterte vedkommende, har fungert som intervjuer. Disse vurderingene ble gjort først og fremst med hensyn til opplevd trygghet for deltakerne. Noen av deltakerne virket usikre på intervjusituasjonen og hvem vi var. Vi vurderte det som en vesentlig ulempe for deltakerne ved å være to som intervjuet. Videre er også spørsmålene knyttet til deres personlige og subjektive erfaringer, og krever i utgangspunktet ikke dypdykk i refleksjoner og forståelse,

noe som kan forenkle intervjusituasjonen slik at det var forskningsmessig forsvarlig å være en intervjuer. Alle intervjuene, bortsett fra et, ble gjennomført som fysiske møter der hvor informantene selv ønsket. Dette har blant annet vært kafeer, informantens arbeidsplasser og forskjellige utdanningsinstitusjoner. Det siste intervjuet ble gjennomført på Teams etter informantens eget ønske.

3.4.4 Ikke-deltakende observasjon under Bylab

Som tidligere nevnt (jf. 3.3.1.2) valgte vi å være til stede på Bylab som ikke-deltakende observatører. Vår observasjon var åpen, og vi ble introdusert for deltakerne før gruppearbeidet startet. Under observasjonen valgte vi å besøke randomiserte grupper og vi byttet grupper samtidig med opplegget. Vi valgte å dele oss, for å kunne besøke flere grupper. For hver gruppe vi besøkte, fikk vi muligheten til å presentere oss og informere om vårt formål som observatører. Ettersom gruppene var store, fikk vi lite oppmerksomhet og vi opplevde å forsvinne i bakgrunnen gjennom gruppearbeidet. Gjennomgående opplevde vi vår tilstedeværelse som positiv og ikke til hinder for deltakernes aktivitet. For å dokumentere våre observasjoner hadde vi med oss notatbøker for å skrive feltnotater og som vi i ettertid bearbeidet og sorterte ved hjelp av et observasjonsskjema.

3.5 Analyse av data

Vi beveger oss nå videre fra direkte intervju-interaksjon og feltobservasjon til fasen der vi arbeidet med resultatet av datainnsamlingen: transkribering, analyse, verifisering og rapportering av den kunnskapen vi har produsert gjennom intervju og observasjon. I dette delkapitlet vil vi beskrive transformasjonen fra muntlige intervju og observasjoner til skriftlig materiale. Med andre ord, prosedyren som gjør observasjoner og intervjusamtaler tilgjengelig for analyse (Kvale & Brinkmann, 2019, s. 204).

Samtaleintervju

I våre samtaleintervju har vi valgt å bruke lydopptak for deretter transkribere innholdet i et tekstbehandlingsprogram for å dokumentere og senere analysere. Hvert intervju ble transkribert ordrett. Der hvor informanter har korrigert seg selv underveis har vi valgt å utelate ordene som ble korrigert. Digresjoner og åpenbare avsporinger har ikke blitt ordrett transkribert. Sitatene har videre blitt satt inn i et kodeskjema som var basert på kategoriene fra intervjuguiden. Der hvor vi har sett en sammenheng i samtaleemner fra intervjuene har vi

brukt underkategorier for å organisere sitater. Underkategoriene er videre sortert etter «nøkkelord». Videre har vi sammenlignet de ulike kodeskjemaene for de ulike informantene og sett etter fellestrekk knyttet til de ulike fasene i mobiliseringsprosessen og de to variablene engasjement og eierskap. Disse ble markert med nummer og fargekoder slik at man enklere kunne se etter sammenhenger i de ulike skjemaene. Vi har brukt et kodeskjema per informant og kan på denne måten sammenligne funnene våre basert på farge og tallkoder. Kodeoversikt for prosjektansatte og deltakere er vedlagt i vedlegg 4. I hovedsak konsentrerte vi oss om å skrive de funnene som ble forsterket av at flere bekreftet de samme opplevelsene eller refleksjonene. Dersom vi fant svært ulike oppfatninger knyttet til samme punkt har vi forsøkt å få frem bredden i oppfatningen. Hovedfunn er knyttet til generelle opplevelser som blir nevnt gjennomgående i de aller fleste intervjuene. Se vedlegg 5 for utdrag av kodeskjema for deltaker 2, som viser kategori, tilhørende nøkkelord og sortering av sitater etter fargekode og nummer.

Observasjon

Våre observasjoner i Bylab ble dokumentert skriftlig. Vi valgte å bruke enkle notatbøker fremfor observasjonsskjema. Dette var et bevisst valg for å unngå oppmerksomhet fra deltakerne og dermed påvirke prosessen. Vi hadde på forhånd blitt enige om å sette søkelys på fem kategorier; utvalg, innledning, gruppearbeid, engasjement og eierskap. Gjennom Bylab noterte vi oss tanker, følelser og inntrykk som kunne være relevante for vår studie. Våre feltnotater ble videre bearbeidet gjennom en felles fortolkning basert på våre individuelle og felles opplevelser. Dataen ble videre kategorisert inn i et observasjonsskjema etter de fem predefinerte kategoriene. Dataen fra observasjonsskjema har vi brukt i forbindelse med analyse, i tillegg har vi oppsummert våre funn i vedlegg 6. Denne dataen har inngått i studiens analyse, i tillegg til at våre opplevelser i Bylab har farget våre fortolkninger og analyse i denne studien. Både gjennom samtaleintervju med deltakerne, men også analyse, drøftingen og utarbeidelse av vår modell.

I den empiriske delen av oppgaven har vi forsøkt å skrive funnene så rene som mulig basert på råmateriale og minst mulig av våre egne fortolkninger. Utvalg av funn vil alltid være subjektive vurderinger, men vi har valgt å presentere funn som enten er understøttet av andre informanter, eller presentere enkle funn for å få frem ulikhet eller bredde der hvor man ikke har sterke eller entydige funn. Funn som vi ikke anser som relevante med tanke på oppgavens problemstilling er heller ikke presentert.

3.6 Refleksjoner rundt metodevalg

Når man gjennomfører en undersøkelse må man reflektere rundt metodevalg og de kriteriene man baserer seg på for at leseren skal kunne vurdere undersøkelsens kvalitet. Dette betyr at man må si noe om studiens validitet, reliabilitet og forskningsetiske refleksjoner (Thagaard, 2019, s. 200).

3.6.1 Reliabilitet

For at denne undersøkelsen skal kunne oppfattes som troverdig er det viktig at kvaliteten av dataen er pålitelig og at forskningsprosessen er transparent. Gjennom metodekapittel 3.2 og 3.3 har vi reflektert over metodiske valg. Videre i delkapittel 3.4 som omhandler datainnsamling har vi synliggjort hvordan vi har gjennomført forskningsprosessen, dette for å skape transparens i studien som kan øke dens reliabilitet. For å styrke studiens pålitelighet har vi blant annet fokusert på utarbeidelsen av intervjuguiden med tanke på å ikke stille ledende spørsmål. Intervjuguiden har blitt utprøvd og kvalitetssikret av vår veileder før bruk. Vi beskriver også hvordan vi har kommet i kontakt med utvalget (se punkt 3.4.1) og hvordan intervjuene ble gjennomført (se punkt 3.4.3). I tillegg har vi fått samtykke til å bruke lydopptak, noe som vil styrke dataens kvalitet og pålitelighet, se punkt 3.4.3. Gjennom analysen har vi brukt et utvalg av sitater som vi gjennom en omfattende kodeprosess, mener er representative for viktige funn i studien, se punkt 3.5. Disse tiltakene, samt vår åpne beskrivelse av forskningsprosessen har bidratt til å gi studien pålitelighet.

3.6.2 Validitet

Validitet er knyttet opp til gyldigheten av studien og hvordan vi tolker data. Begrepet validitet kan presiseres ved å undersøke hvorvidt de tolkningene vi har gjort stemmer med den virkeligheten vi har studert (Thagaard, 2019, s. 189). Meningen med denne studien er å forstå og undersøke deltakernes opplevelser og erfaringer fra Bylab. Ettersom de forskjellige synspunktene vil være basert på den enkeltes personlige oppfatning vil det være vanskelig å måle om våre tolkninger er tilsvarende informantens meninger. For å styrke studiens gyldighet må vi være observante og utforskende gjennom datainnsamlingen, og kritiske gjennom analyseprosessen (Thagaard, 2019, s. 189). Dette har vi gjort gjennom en abduktiv tilnærming, hvor vi har vekslet mellom teori og empiri for å utvide vår forståelse, se punkt 3.2.2.

Datagrunnlaget for denne studien er fortolket av oss som forskere. Det har vært viktig for oss å bestrebe å fremstille informasjonen så riktig som mulig, gjennom å få frem informantenes subjektive opplevelser. Gjennom intervjuene har vi sørget for å stille oppfølgende spørsmål dersom noe var uklart. Dette har blitt gjort for å unngå misforståelser, men også for å styrke gyldigheten av dataen vi samler inn. I intervjuene med deltakerne brukte vi en kombinasjon av en styrt, men åpen samtale. Vi har også styrket studiens gyldighet gjennom å bruke forskjellige datakilder, deriblant intervju, ikke-deltakende observasjon, samt forankring av analysen i relevant litteratur (Brodahl & Høyland, 2020, s. 42). I tillegg har vi fått tilbakemeldinger på vår gjengivelse av Bylab fra prosjektansatt 1,2 og 3. Dette har gitt oss mulighet til å gjøre justeringer og bidratt med å styrke gyldigheten.

Vi tenker også at det har vært en fordel av vi er to som forsker sammen. Dette har gjort at vi kan gjøre både individuelle og felles drøftelser, og på denne måten sikre kvaliteten av arbeidet vårt.

3.6.3 Etiske refleksjoner

I studier som krever nær kontakt mellom forskeren og de personene som blir studert som ved observasjon eller intervju vil etiske forholdsregler om behandling av personopplysninger bli gjeldende (Thagaard, 2019, s 21). For å beskytte deltakernes integritet og frihet skal forskeren arbeide ut fra reglene fra Personopplysningsloven fra 2001.

Vår studie er meldt inn til Norsk senter for forskningsdata (NSD), vi har fulgt deres retningslinjer og fått godkjent studien. Alle våre informanter, både prosjektansatte og deltakere, ble rekruttert gjennom vårt samarbeid med Soslokal. To av de prosjektansatte var tidlig involvert i vår studie og har bidratt med innspill som har formet vår problemstilling. Disse informantene har derfor hatt særlig gode forutsetninger til å vite hva de takket ja til. Den siste prosjektansatte hadde hørt om vår studie før vi tok kontakt og fikk tilgang til vårt informasjonsskriv. Samtlige av deltakerne ble rekruttert gjennom Bylab der de fikk muntlig informasjon om vår problemstilling og studiens formål. I tillegg fikk alle informantene tilsendt et fullstendig informasjonsskriv som informerte om studiens formål, hvordan dataen blir behandlet, samt deres rettigheter (se vedlegg 1). Ved oppstart av hvert intervju brukte vi 10 minutter til å gå igjennom informasjonsskrivet, gi tydelig informasjon om konsekvensene av å gi samtykke til å delta i studien, samt deres rettigheter og muligheter til å trekke samtykket tilbake. Før intervjuet ba vi om lov til å bruke lydopptak, noe alle informantene

samtykket til. Vi informerte også om hvilket verktøy som ble tatt i bruk for lydopptak og hvordan dataen ble oppbevart i ettertid.

I denne studien har vi anonymisert alle informantene slik at ingen enkeltpersoner kan bli gjenkjent. All data har blitt behandlet konfidensielt og i tråd med personvernregelverket. Vi har ikke hatt behov for å samle inn sensitive personopplysninger ettersom det ikke har vært relevant for undersøkelsens formål. Til lydopptak har vi brukt Nettskjema sin diktafon-app, som umiddelbart krypterer opptaket og ender lydfilen til sikker lagring hos Nettskjema. Lydfilen var dermed passordbeskyttet og ble slettet etter transkribering. Kodenøkkel til transkriberingene ble oppbevart på et separat passordbeskyttet dokument som kun vi som forskere har tilgang til.

Ved å følge retningslinjene gitt av NSD og Den nasjonale forskningsetiske komite for samfunnsvitenskap, har vi søkt å etterstrebe og tilfredsstille etter de krav som stilles til forskerens etiske ansvar.

4 Empiri

I dette kapitlet presenteres undersøkelsens funn. Her vil vi samle informasjon som har kommet frem under intervjuene som kan bidra med å besvare våre forskningsspørsmål, samt overordnede problemstilling: *Hvordan påvirker mobiliseringsprosessen deltakernes engasjement og eierskap?*

Funnene kommer fra intervju med både prosjektansatte i Soslokal og deltakere fra Bylab. Informantene skilles mellom prosjektansatte (P) og deltakere (D), i tillegg bruker vi nummerering for å skille mellom de to utvalgene samt opprettholde informantenes anonymitet.

De empiriske funnene blir delt opp i fire deler:

4.1 Gjennomføring av Bylab

4.2 Hvordan tilrettelegge mobiliseringsprosessen for eierskap og engasjement

4.3 Opplevelse av mobiliseringsprosessen

4.4 Oppsummering av funn

I delkapittel 4.1 vil vi beskrive hvordan mobiliseringsprosessen i Bylab ble gjennomført basert på intervjusamtaler med prosjektansatte og observasjoner under Bylab. I delkapittel 4.2 vil vi presentere funn fra prosjektansatte. Dette delkapitlet vil først og fremst handle om planlegging og tilrettelegging før Bylab ble gjennomført, og prosjektansattes egne refleksjoner rundt innbyggermedvirkning og samskaping i Stavanger kommune. I delkapittel 4.3 vil vi gjennomgå deltakernes subjektive opplevelser, både før og underveis i deltakelsen. I delkapittel 4.4 oppsummerer vi våre empiriske funn.

4.1 Gjennomføring av Bylab

I dette delkapitlet vil vi beskrive hvordan mobiliseringsprosessen ble gjennomført i forbindelse med Bylab. Her har vi vektlagt å presentere fakta basert på informasjon og materiell fra prosjektansatte, samt egne observasjoner under Bylab. Her vil vi ikke fortolke noen utsagn, men forsøke å gjenfortelle hvordan mobiliseringsprosessen faktisk utartet seg.

4.1.1 Utvalg

Arrangørene har tatt tre hovedhensyn i utvalgskriteriene:

- Representasjon fra underrepresenterte grupper
- «Sterke stemmer»
- Strategisk utvalg i Stavanger kommune

Det har vært et ønske å ha med deltakere fra de ulike gruppene fra fokusgruppeintervjuene; de unge (ungdommer og unge voksne, 18-24 år), de eldre, menn og småbarnsfamilier med innvandrerbakgrunn. Alle på fokusgruppeintervjuene fikk invitasjon til å være med i Bylab. Disse blir å anse som representanter for 'underrepresenterte grupper'.

Med «sterke stemmer» legges det til grunn personer som er engasjerte i bydelen, de skriver avisinnlegg, de har ofte lederverv i velforeninger og/eller andre lokale lag og foreninger og de er ofte synlige i ulike sosiale medier. Enkelte kan ha mandat til å ta på seg en aktiv rolle og et utvidet ansvar i lokale tilstelninger. De er allerede aktive i bydelen, ønsker å påvirke og er handlekraftige. I tillegg til privatpersoner gjelder dette også lag og organisasjoner, velforeninger, borettslag og lokalt næringsliv som har interesser i Kvernevik.

Arrangørene har også invitert utvalgte i kommunen, både lokalpolitikere og ansatte, som har interesser i Kvernevik. Totalt har invitasjonen gått ut til alle 27 i fokusgruppeintervjuene og ca. 50 andre fordelt på de to gruppene.

4.1.2 Rekrutteringsprosessen

I rekrutteringsprosessen har man benyttet personlig henvendelse, både gjennom skriftlige og muntlige invitasjoner. I de fleste tilfellene har deltakerne fått begge deler. Man har håndplukket deltakere på bakgrunn av hovedhensynene, men deltakerne har i noen tilfelle fått rekruttere med seg andre dersom det var formålstjenlig for deres deltakelse.

Ansvar for rekruttering har blitt tildelt en nøkkelperson i Stavanger kommune. Verdien av en person som har et stort kontaktnettverk i Kvernevik har vært av stor betydning for rekrutteringsprosessen, noe både deltakere og arrangører fremhever. Vedkommende har gjort det lett å identifisere grupper, enkeltpersoner og interesserte, og har aktivt rekruttert både muntlig og skriftlig. Ved å benytte seg av det utstrakte nettverket til nøkkelpersonen, samt en personlig henvendelse har det vært enklere å ansvarliggjøre organisasjoner, lag og foreninger. Dersom vedkommende som mottok invitasjonen ikke kunne møte ble de oppfordret til å sende noen andre som representanter.

4.1.3 Medvirkningsprosessen

Bylab ble avholdt en onsdag ettermiddag og det ble avsatt tre timer til samlingen. Det var totalt 42 deltakere til stede. Deltakerne ble tatt imot i dørene og gitt et alternativt navneskilt med ulike tilfeldige symboler på. Symbolene identifiserte hvilken gruppe man skulle være på under gruppearbeidene, og var fordelt slik at deltakerne ble tilfeldig sammensatt hver gang.

Innledning

Den første halve timen var alle samlet i plenum hvor ulike personer knyttet til Soslokal og Stavanger kommunen hadde forskjellige appeller vedrørende prosjektet og prosessen. Med dette ønsket man å gi informasjon om prosjektet, klargjøre mål og skape gode rammer for kreativitet og engasjement. Temaene for kvelden var bygget på forskningsfunnene fra Stedskompasset. Temaene var utfordringer knyttet til «møteplasser» og «kontakt mellom kommunen og innbyggerne i Kvernevik».

Gruppearbeid

I løpet av de neste to timene ble det organisert tre runder med gruppearbeid. Man hadde seks grupper fordelt på ulike rom som hadde samme tema hver runde. Gruppene var tilfeldig sammensatt på bakgrunn av skilt-symbolene, og man rullerte på deltakerne for hver runde. Hvert rom hadde en fasilitator fra Stavanger kommune eller Soslokal. Fasilitatorene hadde som oppgave å forklare spillereglene, fordele roller, overholde tiden og bistå lederen dersom samtalene skled ut. Hver gruppe skulle selv velge en leder og en sekretær. Lederen hadde som ansvar å inkludere alle i samtalene og sørge for fremdrift i forhold til problemstillingen. Sekretæren hadde som ansvar å notere de viktigste punktene underveis i det digitale verktøyet Padlet. Hvem som var leder og sekretær rullerte for hver runde med gruppearbeid, og man fikk et klistermerke på navneskiltet for å symbolisere at man hadde hatt et rolleansvar. Gruppearbeidene varte i rundt 25 minutter, med 5-10 minutter oppsummering i plenum. Temaene for rundene var: «Fremtidens møteplasser», «Samtidens møteplasser», og «Hvordan kan vi sammen lukke gapet mellom hvordan det er nå (Samtidens møteplasser) og den ønskede tilstanden (Fremtidens møteplasser)?».

Man avrundet i plenum med en oppsummering av arbeidet og åpnet for fri dialog hvor de som ville kunne komme med tilbakemeldinger og spørsmål til Stavanger kommune eller prosjektet. Denne delen varte i omtrent 25 min.

4.2 Hvordan tilrettelegge for deltakelse?

I det følgende vil vi presentere funn fra intervjuene med de prosjektansatte. For å undersøke hvordan Stavanger kommune har tilrettelagt for deltakelse gjennom mobiliseringsprosessen, har vi sortert funnene i følgende temaer: (4.2.1) Hvorfor ønsker Stavanger kommune å involvere innbyggerne, (4.2.2) hvordan tilrettelegge gjennom rekrutteringsprosessen, og (4.2.3) tilretteleggelse gjennom medvirkningsprosessen.

4.2.1 Hvorfor involvere innbyggere?

For å forstå hvordan man kan tilrettelegge for aktiv deltakelse, både før og underveis i Bylab, ønsker vi å undersøke Stavanger kommunes motiv for innbyggermedvirkning. Denne informasjonen vil kunne brukes som et kunnskapsgrunnlag og bakteppe i drøftingsdelen. Gjennom intervjuene med prosjektansatt 1 til 3 har vi kartlagt to grunner til at Stavanger kommune, i regi av prosjektet Soslokal, ønsker å involvere innbyggerne aktivt.

Kommunen ønsker å jobbe kunnskapsbasert

«Stavanger kommune ønsker å jobbe kunnskapsbasert, og skal vi jobbe kunnskapsbasert må vi ha med oss forskningselementer, vi må ha med oss fagelementer, og vi må ha med oss innbyggere; brukerperspektivet» - P1.

Den første begrunnelsen som nevnes, er kunnskapsperspektivet. Stavanger kommune ønsker å jobbe kunnskapsbasert og anser det som viktig å utnytte den innsikten som ligger hos innbyggerne. I forbindelse med kommende områdeløft skal det gjennomføres et innsiktsarbeid. Her vil Bylab sin kvalitative tilnærming mot innbyggerne supplere det kommunen allerede har av innsikt i form av statistiske spørreundersøkelser.

«Det må gjøres et innsiktsarbeid uansett, fordi det skal komme et områdeløft. Mye av det som Bylab og stedskompasset gir av innsikt, vil supplere det vi har av statistikk» - P2.

«Så får vi da det kvalitative, som kan si noe om den opplevde avstanden til kommunen. Om arenaer som savnes som for eksempel møteplasser, som var en ting de pekte på, som faktisk kan gi to streker under svaret. Det gir jo ikke levekårsindikatorene.» – P2.

Den kvalitative tilnærmingen åpner mulighetsrommet mellom kommunen og innbyggerne, der man sammen kan undersøke om det finnes en felles opplevelse av

utfordringer og problemstillinger, og der man har muligheten til å gå i dybden for å utforske og utvikle bedre og mer treffsikre løsninger.

Mobilisere til engasjement

«Så tenker jeg at med Bylab, med de sterke stemmene, kanskje nå begynner de å tenke at de kan få en rolle inn mot et områdeløft» - P2. En annen begrunnelse for å involvere innbyggere, er for å mobilisere til engasjement rundt det kommende områdeløftet i Kvernevik. Kommunen ønsker at innbyggerne skal ta eierskap til den kommende områdeplanen og ta en aktiv rolle i områdeløftet. Mobilisering av eierskap og engasjement er målrettet mot de sterke stemmene som allerede bidrar mye inn lokalmiljøet: «Jeg tenker at de sterke stemmene gjør mye allerede i Kvernevik, de kan også påvirke, men ikke minst arbeidskraften og legge ned innsatsen på at ting kan endres da». – P2. I tillegg ønsker kommunen å støtte opp lokale initiativ og myndiggjøre de sterke stemmenes handlingskraft: «Hvis det er konkrete ting som innbyggerne peker på, som de ønsker å gjøre noe med, som ikke nødvendigvis kommunen trenger å gjøre»- P2.

Stavanger kommune ønsker å bruke Bylab som en arena for å underbygge lokalt samarbeid. Ved å samle sterke aktører i samme rom, håper kommunen å gjøre koblinger som kan ha positive ringvirkninger på lokalmiljøet: «For eksempel to idrettslag, og de definerer seg som konkurrenter. (...) Ganske lenge var disse på de samme dagene, slik at vi fra i fjor høst har fått de (idrettslagene) til å snakke sammen, sånn at der er noe som skjer hver ukedag hvertfall. (...) Da har vi faktisk et mer utvidet tilbud, og ikke sloss om de samme ungdommene for eksempel» - P2.

Stavanger kommune sin visjon er; vi bygger felleskap (Stavanger kommune, 2020, s. 3). Det er nedfelt i kommuneplanen og illustrert ved en trekløver at Stavanger kommune har tre arbeidsfelter; gode hverdagsliv, grønn spyspiss og regionmotoren. Stilken på trekløveren skal symbolisere at man sammen bygger felleskap, og dette skal kommunen gjøre sammen med innbyggerne: «Visjonen er 'vi bygger fellesskap', og det er vanskelig å bygge felleskap hvis vi ikke bygger sammen med de som på en måte skal gjøre dette» - P1. Med dette forstår vi at Bylab kan fungere som en ny samarbeidsform mellom kommunen og lokalmiljøet i Kvernevik.

4.2.2 Tilretteleggelse gjennom rekruttering.

I det kommende vil vi presentere funn som viser til hvilke metoder og hensyn som er tatt i forbindelse med rekrutteringsprosessen, og som kan ha bidratt med tilretteleggelse for aktiv deltakelse og engasjement.

Hvorfor ble utvalget slik?

«Jeg tenker de sterke stemmene gjør mye allerede i Kvernevik. De kan også påvirke, men ikke minst arbeidskraften på å legge ned innsatsen på at ting kan endres». – P2.

Hovedfokuset i rekrutteringen er rettet mot sterke stemmer i Kvernevik. Valget om å rekruttere sterke stemmer er et strategisk valg fra kommunen sin side. Sterke stemmer er individer som allerede bidrar mye i fellesskapet i Kvernevik, og allerede har tatt en aktiv rolle i lokalmiljøet: *«Mange av de er vant med å lete etter en mulighet, mange er opptatt av å ha et eierskap i det som skjer videre» -P2.*

«Det jeg merker med å jobbe med 'stille stemmer' er at de lever i konstant levekårsstress. En del av de sliter med å forstå hvordan man søker om barnehageplass (...). Da skal det sitte ganske langt inne å mase på at de skal prioritere andre ting utover det de allerede sliter med i dag» - P2. Kommunen har også gjort en bevisst vurdering med tanke på hvem de unnlater å rekruttere. Noen av innbyggerne i Kvernevik kan anses som sårbare, og lever i konstant levekårsstress. Kommunen ønsker å skjerme disse individene for ytterligere belastning. For å fremdeles sikre at de «stille stemmene» blir representert i Bylab har kommunen rekruttert individer som er i kontakt med stille stemmer. Dette inkluderer både idretten, pedagoger knyttet til barne- og ungdomsskolen, organisasjoner som jobber mot eldre, samt frivillighetssentralen.

Rekrutteringsstrategi

Kommunen har aktivt benyttet seg av en nøkkelperson med tilknytning til Kvernevik med stort kontaktnettverk for å rekruttere deltakere. På denne måten har det vært lettere å identifisere deltakere, ta kontakt, følge opp, og eventuelt be vedkommende om å utnevne andre mulige deltakere: *«Vi har vært prisgitt at vi har denne personen. Hvis (noen andre) skulle gjort det så hadde ikke resultatet vært så bra»* - P1

Ved første kontakt har det blitt brukt personlig henvendelse for å ansvarliggjøring og øke sjansen for positivt svar: *«I den mailen har vi skrevet personlig til den det gjelder og hvorfor det er viktig for dette prosjektet. Vi har tilpasset mailen direkte for på en måte øke sjansen til positivt svar»* - P1. I tillegg har nøkkelpersonen fulgt opp enkeltpersoner på telefon eller gjennom personlig oppmøte, både i forbindelse med jobb og gjennom fritidsaktiviteter: *«Jeg stikker hodet innom og sier heihei. Og dette er jo travle folk, så det er ikke med vond vilje. Men hvorfor skal de prioritere det? Så er det vanskelig å si nei ansikt til ansikt»* - P2. Prosjektansatt 2 viser også til at utvalget av sterke stemmer har gjort rekrutteringen lettere. Dette er fordi de mulige deltakerne er synlige i nærmiljøet, og mange allerede er engasjerte i lokalmiljøet: *«På en måte har rekrutteringen, selv om vi ikke har fått med alle vi ønsket, vært lettere i den forstand at her er det sterke stemmer»* - P2

Utfordringer

«Jeg tror ikke de har forstått sin rolle i nærmiljøet eller hvor viktig de er for nærmiljøet» - P1. Den største utfordringen i rekrutteringsprosessen har vært å få med representanter fra næringslivssiden. De prosjektansatte antar at næringslivet av forskjellige grunner ikke har samme form for eierskap til lokalmiljøet som det innbyggerne har. Videre forteller de prosjektansatte at det kan være flere grunner til dette, blant annet at de ikke benytter seg av området på fritiden: *«Det er en arbeidsplass, så kjører de vekk og er andre plasser på fritiden»* - P2.

Unntaket er de dagligvarebutikkene som har takket ja til å delta på Bylab. Dette mener prosjektansatt 2 er fordi dagligvarebutikken har en egeninteresse av områdeløftet: *«De har hatt mye dialog i forbindelse med nasking og når kunder opplever utrygge situasjoner på kveldstid, når store ungdomsgrupper samler seg. Så de har interesse av å være synlige og oppleves som positive aktører for innbyggerne, men også for å få ned en del utfordringer»* – P2.

4.2.3 Tilretteleggelse gjennom medvirkningsprosessen

I dette delkapitlet vil vi presentere funn som viser hvordan Stavanger kommune har tilrettelagt medvirkningsprosessen for å engasjere og aktivisere deltakerne i Bylab. Hvilke metodevalg har blitt gjort og hvordan har styringsprosessen blitt lagt opp for å fasilitere engasjement og eierskap.

Innledning: Appell fra kommunen og resultater fra stedskompasset

«Vi skal som sagt ha appellen fra kommunen som sier noe om hvorfor dette er viktig, hvorfor dette har betydning, hvorfor de som kommer inn har en viktighet i dette. Så har vi som sagt et resultat. Det er viktig å gi tilbakemelding. I medvirkning skal en jo gå veien tilbake, det er veldig fort gjort en glemmer det. (...). » - P3

En av de prosjektansatte nevner viktigheten av å gi tilbake til lokalmiljøet i form av resultater fra tidligere medvirkningsprosesser. Derfor er det planlagt å innledningsvis presentere resultatene fra Stedskompasset og fokusgruppeintervjuene. Dette bidrar til å koble Bylab opp mot Soslokal sitt arbeid i Kvernevik, og hvilken betydning det vil ha for det kommende områdeløftet. I tillegg er det viktig å vise til at tematikken som tas opp bygger på tidligere arbeid: *«Og så er det å vise at vi, at disse temaene vi ser på nå, dette er ikke bare tatt ut av luften. Det bygger faktisk på det som har kommet med selv» - P3*

«I selve arrangementet, at de opplever at de for lov, og blir engasjert. At prosessen ikke er enveis, men at vi på en måte får ut og forteller. (...) Men at man har en reell dialog» - P3

Ved å bygge videre på funnene fra fokusgruppene og stedskompasset, og invitere deltakerne med videre i prosjektet, åpner dette opp for en reell dialog og skaper et rom for engasjement. Dette er spesielt viktig ettersom innbyggerne i Kvernevik lenge har følt seg oversett og glemt av kommunen. Den innledende appellen brukes for å skape nærhet til deltakerne gjennom å anerkjenne deres behov som har kommet frem i fokusgruppene og Stedskompasset.

«En annen ting som er viktig (...) det er jo at vi arrangerer dette når det faktisk skal skje noe, at det ikke henger i luften sånn som det ofte kan gjøre når man har medvirkning, og så skjer det faktisk ikke noe før etter ti år. Men sånn så det virker nå, så er det nå det skjer. Om det ikke gir eierskap, så hvert fall engasjement. – P3

Innledningen har også blitt brukt til å gi et overordnet bilde av kommende prosesser i Kvernevik. I tillegg ville man vise hvordan Soslokal kan bidra med innspill og kvalitative data inn i det kommende områdeløftet. Som ovennevnte sitat viser, så kan muligheten til å gi innspill i pågående prosesser være engasjerende i seg selv for deltakerne. Det er derfor viktig å kommunisere til deltakerne at innspillene de bidrar med i Bylab, vil kunne brukes i et områdeløftarbeid: *«Det som har vært veldig viktig når vi gå ut og jobber med Soslokal, vi kan si: dette tar vi med i et områdeløftarbeid» - P2.*

For å kultivere engasjement er det viktig å velge en tematikk som lokalsamfunnet synes er viktig: *«Å skru Bylaben rundt noe som folk faktisk er opptatt av. Det er jo veldig viktig (...) at det er noe som gir mening i lokalsamfunnet. (...) Så det er veldig veldig viktig».* – P3. De prosjektansatte forteller at det var et bevisst valg å bruke et overordnet tema. På denne måten vil tema være relevant og aktuelt i de fleste deltakernes hverdag: *«At vi diskuterer mer abstrakt om møteplasser, så gjør det at flere kan kjenne seg igjen, eller kan trekke det ned til noe som er relevant for de» - P2.* Ved å velge problemstillinger som er mer overordnet antok man at deltakerne lettere kunne finne eierskap og mobilisere engasjement.

Den innledende appellen ble også brukt for å sette rammer for økten. De prosjektansatte nevner viktigheten av at deltakerne har en felles forståelse for hva man gjør og hvilken hensikt arbeidsøkten har: *«Å være tydelig på hva som er målet med denne samlingen. Hvorfor har vi lagt det opp med denne metoden vi har, hva vi ønsker å få ut av det» - P3.* I tillegg skal rammesettingen øke engasjementet til deltakerne gjennom å invitere de inn i et spennende og nytt samarbeid med kommunen: *«Dette er en mulighet til å skape et rom for medvirkning: Det skal være rom for kreativitet, vi skal gjøre noe nytt, nye annerledes og innovativt» - P1.*

De prosjektansatte håper at appellen fra kommunen og presentasjonen av funn fra Stedskompasset vil gi deltakerne et godt grunnlag: *«I og med at vi gir alle samme informasjon om hva som er resultatet fra fokusgruppen, eller Stedskompasset, så håper vi det er nok til at folk skal føle de har like forutsetninger til å kunne delta».* – P3. Informasjonen som blir gitt i innledningen skal gi alle deltakerne en felles forståelse av hva man gjør, og like forutsetninger for deltakelse. *«Så hjelper rammesettingen til, men den tar deg bare så langt. Hvis du legger det frem på en helt sånn platt måte, folk er mennesker, så de må engasjeres og de må forstå hvordan de skal tenke og formidle det på en god måte. Det er det som er vanskelig» - P3.*

Gruppearbeid

I spørsmålet rundt hvilke metoder som er benyttet i medvirkningsprosessen har de prosjektansatte tatt en rekke valg for å tilrettelegge for deltakelse, både gjennom organisering og fasilitering. I det følgende vil vi presentere funn knyttet til gruppearbeidet som ble gjennomført i Bylab og hvordan opplegget har fasilitert engasjement og eierskap.

«Det er ikke sånn at befolkningen og kommunen samarbeider eller har en relasjon basert på at man skal være reaktive, reagerer på noe som i en planprosess, så gir de sin respons mot noe kommunen foreslår eller en utbygger, men her er tanken at man rett og slett skal skape noe sammen fra bunnen av» - P3. Det er lagt opp til at gruppearbeidet skal drøfte tre overordnede og abstrakte problemstillinger knyttet til en tematikk som skal være relevant for alle deltakerne. Utover forhåndsvalgt tematikk så er ingenting predefinert av kommunen. Prosessen er designet til å være så åpen som mulig slik at deltakerne utover skal komme med innspill og ta del i en samskapende prosess.

Gruppene er tilfeldig sammensatt ved hjelp av et skilt med forskjellige tegn og illustrasjoner. Ved å sette sammen tilfeldige grupper ønsker kommunen å tilrettelegge for at forskjellige meninger skal bli løftet frem. Dette vil styrke dynamikken, diskusjonen og forhåpentligvis resultatene: *«I forhold til eierskapet og engasjement så blir det bedre hvis ikke gruppene er homogene. Det at man kan spille på hverandres roller og ressurser, og utfordre hverandre på en helt annen måte, det er vanskelig å utfordre når alle er i samme leiren med samme hatten» - P1.*

Gruppene rulleres i tre omganger noe som skal bidra til at man kan diskutere på tvers av gruppesammensetninger. Deltakerne får mulighet til å diskutere opplevelser eller løfte frem gode poeng som ble diskutert i forrige gruppe: *«Det som skjer når du treffer ulike folk i de ulike sammensetningene, så må du fortelle litt, 'når vi snakket om dette i vår gruppe', slik at du får nyansene fra de ulike gruppene i og med at vi mikser og matcher» - P1.*

«En viktig side var jo at lokalbefolkningen selv egentlig drev prosessen med å være ledere og sekretær og oppsummerte. Og med tanke på eierskap, så var det et viktig grep» - P3. Prosjektansatt 3 som ble intervjuet i etterkant av Bylab poengterer at rollefordelingen i gruppene fungerte veldig bra. Dette utfordret deltakerne til selvorganisering gjennom å fordele ansvar og roller. Ettersom det var utnevnt en gruppeleder og sekretær tok deltakerne

selv ansvar for arbeidet. Dette mener prosjektansatt 3 var viktig for deltakerne med tanke på eierskap. De prosjektansatte har også forskjellige holdninger til fasilitators rolle i gruppearbeidet. Prosjektansatt 1 vektlegger minst mulig styring for å øke kreativitet, engasjement og eierskap: *«Og det er vel derfor vi i minst grad ønsker å styre det, for med en gang de blir styrt så blir en litt låst i kreativiteten, en blir så låst i å se mulighetene, så prøver en å svare på et spørsmål som noen signaliserer de ønsker å bevege oss mot» - P1.*

Prosjektansatt 3 fremhever utfordringene med å engasjere deltakerne gjennom gruppearbeid: *«Folk er mennesker, de må engasjeres og de må forstå hvordan de skal tenke og formidle det på en god måte. Det er det som er vanskelig» - P3.*

Disse forskjellene i oppfatning av fasilitators rolle, gjenspeiles i hvordan rollen ble utøvd i gruppene. Under vår observasjon så vi en klar forskjell på hvordan Stavanger kommune og forskningsansatte fra Soslokal utøvde sin rolle. Noen fasilitator var passive og brøt bare inn dersom deltakerne avsporet. Andre bidro mer aktivt i diskusjonen ved blant annet å stille oppfølgende spørsmål.

4.3 Opplevelsen av mobiliseringsprosessen

I dette delkapittelet vil vi presentere funn fra intervjuene med deltakerne fra Bylab i tillegg til våre funn fra observasjon. For å undersøke deltakernes opplevelse av mobiliseringsprosessen har vi gjennom samtaleintervju søkt å forstå dere subjektive opplevelser, både før og underveis i deltakelsen. Vi har sortert våre funn i følgende tema: (4.3.1) Rekrutteringsprosessen, (4.3.2) motivasjon for deltakelse, (4.3.3) forventinger i forkant, (4.3.4) medvirkningsprosessen (4.3.5) samfunnseffekt og (4.3.6) forventinger til prosessen videre.

4.3.1 Rekruttering – to hovedstrategier

Når man spør deltakerne hvordan de ble rekruttert inn til Bylab, finner man at kommunen har lykket med to strategier; personlig henvendelse fra nøkkelperson i kommunen og rekruttering gjennom andre deltakere.

Nesten samtlige deltakere fremhever betydningen av en personlig henvendelse fra nøkkelpersonen. *«Jeg kjenner nøkkelperson, så ringte vedkommende meg, og så fikk jeg en mail, så var det det» - D3, «Jeg hørte om Bylab gjennom nøkkelperson som jeg har mye kontakt med» - D1.* Denne nøkkelpersonen har i særlig grad gjennom fysiske møter og

telefonsamtaler med mulige deltakere hatt en avgjørende rolle for rekrutteringen. Disse har også fått en formell invitasjon med informasjon om Bylab på e-post i forkant eller etterkant av den personlige henvendelsen. En annen rekrutteringsstrategi som blir nevnt er rekruttering via andre deltakere. «*x som styrer klubben, nevnte det til meg*» - D5. Et mindretall henviser til at noen de kjenner har bedt dem om å være med. Disse kan ikke huske å ha fått en skriftlig invitasjon «*Det kan være x har fått en formell invitasjon som jeg ikke har sett*» - D4.

4.3.2 Motivasjon for deltakelse

I våre funn finner man ulike motivasjonsfaktorer for deltakelse. Flere nevner lojalitet og tillit til nøkkelperson som avgjørende for deltakelsen. «*Det var akkurat som om jeg ville støtte nøkkelperson*» - D8, «*Nei, jeg hadde vel ikke noe kunnskap om dette Bylab-konseptet på forhånd, jeg pleier å gjøre som jeg blir fortalt*» - D6.

Noen nevner egeninteresser i forbindelse med sin egen jobb: «*Det ligger litt i jobben min, med tanke på å få med seg hva som skjer i lokalmiljøet*» - D7.

Videre fremhever et mindretall muligheten for å si sin mening og påvirke: «*Men det er klart at når du får mulighet til å komme med innspill og treffe andre aktører og, det er veldig viktig*» - D3.

Et mindretall fremhever også at en kjenner på ansvaret i å representere en gruppe, lag eller forening. «*Vi har et ansvar utover det å spille fotball og håndball, og da er det å være med på noe sånt en helt naturlig del av idrettslaget sitt arbeid*» - D1.

4.3.3 Forventninger i forkant av deltakelsen

Man kan finne to hovedfunn i denne kategorien. Noen deltakere var nysgjerrige og hadde en klar forventning til hva man var med på, og noen som stilte med blanke ark i forhold til både opplegg og tema: «*Nei, egentlig stilte jeg med ganske blanke ark, så jeg visste ikke hvordan det ble lagt opp eller noen ting*» - D6. Man ser også en direkte sammenheng mellom de som ikke fikk skriftlig informasjon og de som ikke hadde forventninger. De som ikke hadde fått skriftlig informasjon, oppga også at de hadde ganske blanke ark til opplegget og temaet i Bylab. Flere av deltakerne kommer med en nysgjerrighet til temaet og spesielt opplegget: «*Jeg var spent på hvordan de skulle legge det opp*» - D3. Flere ønsker mer informasjon og innsikt i arbeidet knyttet til bydelen, det nevnes «mer kunnskap», «innblikk i andres hverdag», «nysgjerrighet på hvordan Kvernevik ville bli».

4.3.4 Opplevelse av medvirkningsprosessen

Generelle kommentarer til Bylab

«Jeg synes det var en veldig bra kveld, jeg syntes det var produktivt, jeg synes det var kjekt å høre hvordan de som bor der opplevde det» - D7.

«Jeg syntes det er utrolig kjekt at så mange vil bidra. Så det var veldig positivt. Det var et løft, det var fint» - D1.

De aller fleste er svært fornøyde med Bylaben. Svært mange av deltakerne poengterer at de var positivt overrasket over at så mange kom, og fremhever stort oppmøte og engasjement som høydepunkt med Bylaben: «Jeg tenkte 'HEY HER VAR DET MANGE FOLK!'. Så så jeg jo andre kjente også, som jeg ikke forventet skulle være der, som jobber med andre ting og som jeg treffer i andre forbindelser. Jeg syntes det var kjekt at det var så stort spekter av folk og hva de holdt på med» - D3.

Deltakerne hadde delte meninger angående arrangementets lengde, der noen mente det var for kort, mens andre mente det varte for lenge. Flere nevner medvirkningsprosessen har hatt nytteverdi for eget arbeid eller sitt eget engasjement i bydelen. «Vi har startet en velforening og vi har snakket om å dra inn et samarbeid med andre, så jeg traff en annen velforening der som jeg tok opp kontaktinfo på. I tillegg så noterte jeg meg og for at det var andre, både idrettslag og FAU og andre organisasjoner som ønsket å bli med i et paraplysamarbeid» - D6.

Kommentarer på utvalget av deltakere

Noen deltakere kommenterte manglende representasjon fra innvandremiljøet: «Jeg tror det var lite innvandrere der» - D8. Et par av deltakerne tar opp denne problemstillingen under samtaleintervjuene. Under Bylab kom vi i dialog med en deltaker under Bylab som reagerte på at utvalget var lite representativt for Kvernevik som bydel. Under samtaleintervju med samme person, utdypet vedkommende: «Jeg tror at 40% av innbyggerne i bydelen har innvandrerbakgrunn. Så da er det en veldig mismatch der» - D2. I denne sammenheng stiller deltakeren seg spørrende til definisjonen av «sterke stemmer», og hvordan kommunen har gjort sitt utvalg: «Men hva er en sterk stemme? Er du en sterk stemme i din gruppe og gruppen ikke er så synlig, så kan man likevel ha en sterk stemme» - D2.

Lav tillit til kommunen

«Så det må på en måte komme noe utav dette. Hvis ikke, tror jeg det vil bli oppgitthet» - D2.

Mange av deltakerne uttrykker stor skuffelse over tidlige kommunale prosesser angående bydelsutviklingen i Kvernevik og vedkjenner at de har lav tillit til kommunen. Dette gjør at flere også uttrykker en tilbakeholdenhet med hvordan de opplever meningen med medvirkningsprosessen.

«Det blir utrolig viktig hva de gjør videre, og holder den graden av kommunikasjon» - D4.

«Bare ting blir gjort som de sa, det de har diskutert. Ja hvis det ikke skjer noe nå, så har det ikke vært vits» - D8.

Innledning

«De stod og snakket veldig mye. Når det ble så mye snakking på slutten så ble jeg mindre engasjert» - D5.

«Jeg følte det ble litt sånn koseprat-aktig, det ble litt sånn dilldall» - D1.

De fleste deltakerne opplevde den første delen som omfattende og krevende å følge med på. For flere ble det for mye informasjon og noen husker ikke noe fra denne delen i det hele tatt. En av deltakerne påpeker at det gikk veldig fort og språket var for akademisk. Et lite mindretall opplevde denne delen som interessant, nyttig og forståelig: «Den funket til sitt formål, jeg satt meg ned og visste ikke så mye, men da fikk jeg egentlig nok informasjon som jeg trengte til å vite hva jeg skulle konsentrere meg om videre og hva som var retningen på det.» - D4.

Et lite mindretall uttrykker også i denne sammenheng at de i utgangspunktet har lav tillit til kommunen og det preger deres oppfattelse av den første delen, spesielt med tanke på troverdighet: «Ikke bare snakk, snakk, men ingenting blir gjort. Jeg vet ikke, jeg stolte ikke helt på de» - D8.

Gruppearbeidet

«Det mest meningsfulle var å jobbe i grupper» - D4.

Det er stor enighet om at gruppearbeidet var godt organisert og regissert. Det store flertallet opplevde gruppearbeidet som engasjerende og inspirerende: «*Man får mer utfyllende diskusjoner og refleksjoner når en gjør det på den måten. Så det synes jeg var kjempebra. Jeg ble veldig engasjert og inspirert*» - D7. De fleste opplevde at gruppearbeidet gjorde det lett å bli inkludert og engasjert i samtalene, selv om en deltaker påpeker at noen sa de følte seg ubekvemme i en slik situasjon. «*Det mest engasjerende var å snakke med forskjellige folk, høre forskjellige meninger og at det er mye som rører seg i bydelen på en måte*» - D3.

Et lite flertall peker på tidsnød som en utfordring, mens andre forteller om en følelse av kaos i forbindelse med oppsummering av gruppediskusjonen: «*Det er klart at de diskusjonene og gruppeøvelsene de ble jo litt hektiske, det er klart det er vanskelig å få samlet innspillene, og få gode og presise innspill, og klare trekke ut det som er viktigst. Det ser jeg som en utfordring, altså!*» - D6. En opplevelse av liten tid ga utslag i at man ikke fikk utforsket problemstillingene grundig, det var vanskelig å være presis i nedskrivning av oppsummering og man opplevde den felles oppsummeringen i plenum ble litt preget av tilfeldigheter. «*Når man skulle ha oppsummering, merker man at det blir vanskelig. Da er det noen stemmer som blir utelatt, noen som har noen innspill og de som roper høyest som blir hørt. Den kunne med fordel blitt mer fordøyd og så presentert*» - D4.

De fleste deltakerne mente at rollefordelingen fungerte bra, og det var positivt at deltakerne selv var ledere og sekretærer på gruppene: «*Rollefordelingen var veldig god, den fungerte kjempegodt*» – D4. Ingen av deltakerne har gjort noen refleksjoner rundt deres rolleansvar, eller andre alternative måter å fordele rollene på. Rollene som leder og sekretær opplevdes likevel som begrensende for egen involvering og aktivitet. «*De gangene jeg var sekretær så var det det som var fokus- ikke tenke eller si din mening*» - D4. Et lite mindretall forteller at det var krevende å plukke ut det viktigste fra diskusjonen og gjorde dem selv passive i diskusjonen. Andre nevner det var utfordrende å være gruppeleder og hente inn de som sporet av samtaletemaet. Dette ble likevel ikke fremhevet som et problem i opplegget da man rullerte på hvem som var leder og sekretær for hver runde med gruppearbeid.

De av deltakerne som kommenterer fasilitatorene, påpeker hvor ulikt de fyller rollen sin. Noen var svært aktive og styrte samtalen, mens andre var passive og passet kun på tiden: «*Fasilitatorene påvirket på forskjellige måter, fra de som var veldig tilbaketrukket og sa lite og lot det utspille seg på den måten det gjorde i gruppen. Eller de som tok litt mer styring og regi, så det var det litt forskjell på fasilitatorene*» - D4. De fleste er enige om at de aktive

fasilitatorene bidro til at samtalene holdt seg mer til temaet og man fikk fremdrift i diskusjonene: *«Noen (fasilitatorer) var mer på og kom med spørsmål og innspill selv, virket litt mer engasjerte og interesserte. Det er positivt for vi trenger innspill fra alle, alle synsvinkler. Så når man har en ny synsvinkel, så når de har en annen innfallsvinkel som du ikke har tenkt på før, kan du begynne å tenke på en annen måte enn hvis noen (fasilitatorer) bare er helt stumme»* - D3.

4.3.5 Samfunnseffekt

I våre intervju samtaler har vi spurt deltakerne om de har tro på at Bylab kan være et verktøy for å løse samfunnsproblemer. Dette spørsmålet synes vi er viktig, med tanke på å undersøke engasjement, samt deltakernes erfaringer med samskaping. I det følgende vil presentere våre funn.

Betydningen av å samle engasjerte folk

«Hvis du får mange folk og mange som er engasjerte i forhold til dette her så vil det få en ganske kraftig vind som blåser i fra befolkningen i bydelen mot det politiske miljøet igjen som gjør at de føler at her må vi ta tak i ting altså» - D6.

«Klare vi å jobbe sammen mot noe felles og få et fellesskap så vil det omfavne masse» - D3.

Gjennom våre samtaler med deltakerne får vi et inntrykk av at Bylab har vekket et stort engasjement ettersom deltakerne har hatt mulighet til å møte andre personer i nærmiljøet som er opptatt av det samme. Bylab har bidratt med å samle og knytte engasjerte mennesker sammen og har skapt nye nettverk gjennom felles interesser.

Et verktøy som kan bygge tillit til kommunen

De fleste deltakerne uttrykker liten tillit til kommunen og liten tro på oppfølging. Likevel nevner noen at Bylab kan være et verktøy som styrker dialogen og kan øke tilliten til kommunen. Man føler seg i større grad sett og hørt, og man får opprettet en dialog med relevante personer i kommunen. *«Det å bare se noen mennesker- hvem er kommunen? Det skumle byråkratiet blir menneskelig»* - D4.

«Du åpner opp for en sånn dialog for du hører hvor skoen trykker for de forskjellige og du finner likheter, men samtidig må man tenke annerledes» - D3.

Ansvarliggjøring av innbyggerne

«Jeg fikk noen nye tanker i forhold til hvordan skal vi bidra på en annen måte enn det vi har gjort. Og det tror jeg ikke jeg var alene om» - D7.

Flere av deltakerne opplever de fikk nye ideer i forhold til sitt eget arbeid i bydelen, kom i kontakt med andre likesinnede og dannet nye nettverk. Deltakerne forteller at ved å se at man er mange som er engasjerte i lokalmiljøet, har sette skapt et engasjement og en idemyldring for både eget arbeid, men også bydelen som en helhet.

«Det er ikke hva vi (kommunen) kan gjøre for deg, men hva vi sammen kan få til, og det opplever jeg vel at sånn er mitt inntrykk av lokalmiljøet» - D7.

«Hvis kommunen sier de har lyst å fokusere på «den og den tingen», da kan de si at de har behov for at Kvernevik også gjør noe. Så vi må samarbeide, for vi kan ikke sitte og vente på hverandre» - D3.

Noen deltakere opplevde at de hadde fått en ny bevisstgjøring knyttet til sin egen rolle. *“Det gjorde at jeg fikk noen nye tanker i forhold til hvordan vi skal bidra på en annen måte enn vi har gjort” - D7.* Man oppdaget at man i større grad kunne skape noe på egenhånd, og man kunne samarbeide med kommunen om å få gjennomført ting.

4.3.6 Forventninger til prosessen videre

Forventningene den videre prosessen er tvetydige. På den ene siden finner man at de aller fleste har i løpet av intervjuene uttrykt skuffelse over kommunen og uttrykker lav tillit til at det skal skje noe: *«Da tror jeg du måtte fått noen høyt oppe i ledelsen som virkelig gikk for dette og sa ‘dette er noe som vi skal ta fatt i og ta på alvor, sånn at det slikt sett kan spre seg i organisasjonen’. Jeg har ikke noe tro på at en eller to stykker langt nede opp. Selv om de kanskje vil, så er det så mye begrensninger, at de holder på en stund så gir de opp. Så det er ATTITUD’EN!» - D1.*

«Det er fort gjort å bli pessimistisk, det er jo en befolkning der ute som har fått fryktelig mange skuffelser opp igjennom årene, og det er veldig mange som prøver veldig mye. Så dette er surt da, at de må tro på dette nok en gang, og så blir det ikke? Eller hva blir det?» - D2.

Deltakerne har opplevd å at bydelen har blitt nedprioritert før og er avventende til den videre prosessen. Samtidig kan man se at Bylaben har skapt et nytt håp og alle deltakerne har forventninger til at noe må skje. «Jeg håper de hørte på det som ble sagt og at det faktisk skjer noe»- D5. «Jeg har en opplevelse av at de tok dette på alvor og at stemmene som kom frem vil bli hørt» - D4. Noen uttrykker at deres engasjement i forhold til arbeidet i Bylab vil føles bortkastet og meningsløst hvis kommunen ikke handler ut fra disse innspillene. «Hvis det ikke skjer noe nå, var det ikke vits» - D8. «Så det må på en måte komme noe utav dette. Hvis ikke, tror jeg det vil bli oppgitthet» - D2.

Forventninger om handling og kommunikasjon

Alle deltakerne har forventninger til at innspillene fra Bylaben skal følges opp av kommunen: «Jeg forventer at gjennom det arbeidet med alt som har kommet inn nå, bestemmer seg for hva man skal gå for.» - D2. Det er imidlertid litt ulike forventninger og lite konkrete forventninger knyttet til hvilke grep kommunen må ta. De fleste er mest opptatt av at «noe må skje, ikke bare snakk».

«Det blir utrolig viktig hva de gjør videre, og holder graden av kommunikasjon» - D4. Flere deltakere opplever at de har fått et ansikt på kommunen gjennom denne Bylaben, og synes det er positivt at det er opprettet en dialog. De har klare ønsker om at denne dialogen må fortsette. «Jeg forventer kommunen holder det de sier, at de ønsker å ha en bedre dialog» - D3. Videre ønsker noen flere fysiske samlinger, noen ønsker oppfølgingsmail og noen ønsker en digital plattform som kan forenkle informasjonsutvekslingen.

4.4 Oppsummering av funn

I dette delkapitlet vil vi oppsummere de mest sentrale funnene som vi ønsker å legge vekt på i det kommende drøftelsen. Funnen er basert på våre intervjusamtaler med prosjektansatte og deltakere fra Bylab, samt funn fra av våre observasjoner. Oppsummeringen er sortert inn i følgende tema: (4.4.1) Hva påvirker eierskap og engasjementet i rekrutteringsprosessen, (4.3.2) hva påvirker engasjementet og eierskapet i medvirkningsprosessen og (4.3.3) andre faktorer som hadde betydning for engasjementet og eierskapet.

4.4.1 Hva påvirker eierskap og engasjementet i rekrutteringsprosessen?

Arrangørene legger til rette for en aktiv deltakelse ved at man allerede i utvalgsfasen identifiserer og rekrutterer deltakere som man vet er engasjerte og har en tilknytning til Kvernevik. Denne sammensetningen av sterke stemmer kan synes å ha stor betydning for engasjementet underveis i medvirkningsprosessen og deltakernes totalopplevelse av Bylab.

Bruk av nøkkelperson var av avgjørende betydning for rekrutteringen. Dette påpeker de prosjektansatte og støttes opp av deltakerne. Nøkkelpersonens relasjon, legitimering av tiltaket og motivering var av stor betydning for deltakernes engasjement og skapte eierskap til prosessen. Både deltakere og prosjektansatte bemerker fraværet av deler av næringslivet i bydelen og bygger dette på en antakelse om et fravær av eierskap til bydelen.

4.4.2 Hva påvirker engasjementet og eierskapet i medvirkningsprosessen?

Arrangørene har mange gode intensjoner og ambisjoner knyttet til innhold og organisering av Bylab. Likevel finner man at flere av intensjonene ikke treffer slik arrangørene ønsker, deriblant den første innledningsdelen. Her hadde kommunen flere ambisjoner og målsetninger, men de fleste deltakerne opplevde dette som overveldende med informasjon og kan huske svært lite av denne delen. Gruppearbeidet fungerte godt i forhold til engasjement og aktivisering av deltakerne, og deltakerne fremhever dette som den beste delen av Bylab. Suksesskriteriet her var at de selv fikk være aktive, lytte til andres meninger og knytte kontakter.

Arrangørene har rettet stort fokus på metoder og styringsform, og har gjort flere vurderinger og valg spesielt knyttet til gruppearbeidet. Ingen av deltakerne har nevnt dette uoppfordret som noe som hadde betydning for engasjementet, eierskapet eller totalopplevelsen av medvirkningsprosessen.

4.4.3 Andre faktorer som hadde betydning for engasjementet og eierskapet.

Lav tillit til kommunen ga et dårlig utgangspunkt for medvirkningsprosessen. Tidligere, negative erfaringer i møte med kommunen, påvirket både oppfattelsen av budskap og troverdigheten til prosessen. Dette er utfordringer kommunen har vært bevisst på, og forsøkt å imøtekomme underveis, men deltakerne forventer at dette følges opp over tid.

En annen faktor som påvirker engasjementet og eierskapet i denne prosessen har vært opplevelsen av mening. Usikkerheten rundt betydningen av deltakelsen, og oppfølgingen av medvirkningsprosessen, betinger flere av deltakernes engasjement og eierskap. Hvis man

opplever at deltakelsen er meningsløs så påvirker dette deltakernes eierskap og engasjement negativt. Dette må også ses i sammenheng med forrige punkt, lav tillit til kommunen. Det kan synes som dette er to utfordringer kommunen må løse for at den videre prosessen skal lykkes.

Totalinntrykket av funnene er at de prosjektansatte legger stor vekt på hva man skal gjøre og hvordan man skal gjøre det, mens deltakernes hovedfokus har vært hvem som var til stede og hva betydningen av fellesskapet gjorde for deres engasjement og videre eierskap

5 Drøftelse

I dette kapittelet vil vi analysere og videre drøfte våre empiriske funn opp mot oppgavens teoretiske rammeverk. På den måten håper vi å kunne svare på vår problemstilling:

«Hvordan påvirker mobiliseringsprosessen deltakernes engasjement og eierskap?»

For å bedre kunne svare på problemstillingen, har vi delt dette kapitlet inn i følgende deler:

5.1 Hvordan påvirker rekrutteringsprosessen deltakernes eierskap og engasjementet?

5.2 Hvordan påvirker medvirkningsprosessen deltakernes eierskap og engasjementet?

5.3 Ytre faktorer

5.4 Effekter

5.5 Oppsummering

5.1 Hvordan påvirker rekrutteringsprosessen deltakernes eierskap og engasjementet?

I dette delkapittelet vil vi drøfte hvordan rekrutteringsprosessen kan påvirke deltakernes eierskap og engasjement. Ut fra våre empiriske funn har vi trukket ut (5.1.1) utvalg og (5.1.2) rekrutteringsstrategi som sentrale temaer vi ønsker å drøfte opp mot studiens teoretiske grunnlag.

5.1.1 Utvalget

Aars et al. (2013) hevder utvalget av deltakere har stor betydning for rekrutteringsstrategien og krever en refleksjon knyttet til hvem og hvorfor man rekrutterer dette utvalget. Går man for bredt ut kan det være vanskelig å engasjere alle, mens går man for smalt ut så kan man utelukke viktige interessenter.

I Bylab har man definert utvalget som de «sterke stemmene» og med det avgrenset utvalget til de som allerede er engasjerte i næringsliv, organisasjoner, borettslag eller som engasjerte privatpersoner opp mot kommunen. De «sterke stemmene» har gjennom frivillig verv eller deltakelse i forskjellige initiativ vist at de har et tydelig eierskap til bydelen og står på mange måter på barrikadene for å støtte opp under positivt endringsarbeid i bydelen. Man har gjort en tydelig avgrensning ved at man har en formell rolle eller har vært i kontakt med kommunen i forbindelse med sitt engasjement knyttet til bydelen. Ved at man har rekruttert innbyggere som allerede har et engasjement og eierskap til bydelen har man lagt til rette for en aktiv deltakelse og involvering og et mulig eierskap til prosessen. De «sterke stemmene»

kan representere viktige drivkrefter for prosessen videre og styrke eierskapet til bydelen og arbeidet knyttet til det kommende områdeløftet. Man kan likevel stille spørsmål om man burde vurdert å mobilisere skjulte eller nye ressurspersoner for å skape et bredere engasjement og eierskap. De deltakerne som ble rekruttert til Bylab har ifølge våre empiriske funn hatt et engasjement for lokalutvikling i Kvernevik uavhengig av deltakelsen i Bylab. Ved å bruke mer tid og ressurser på å lete opp uformelle nettverk og engasjerte innbyggere i de mer usynlige sosiale gruppene ville man fått mulighet til å mobilisere et bredere engasjement og et bredere eierskap blant innbyggerne, enn ved å rekruttere dem som man forutsatte hadde et eksisterende eierskap og engasjement i forkant av prosessen. Dette bør likevel bli vurdert opp mot tidsknapphet og ressursbruk.

Representasjon

Å få til et representativt utvalg fra ulike grupper i befolkningen kan være en stor utfordring i kommunale prosesser. Tidligere erfaringer fra kommunale prosesser viser at innbyggere som deltar i slike prosesser ikke representerer et tverrsnitt av befolkningen, men at grupper som eldre, ungdom, innvandrere og mennesker med sosiale utfordringer er underrepresenterte (Aars et al., 2013). Dette har også vært tilfelle i prosessen rundt Bylab. Dels fordi kommunen ikke hadde et mål et representativt utvalg, men også fordi utvalget blant de «sterke stemmene» i bydelen ikke er representativt fordelt mellom de ulike gruppene. Ved å invitere deltakerne fra fokusgruppeintervjuene har man søkt å ha representasjon fra de underrepresenterte gruppene i bydelen; de unge, de eldre, menn, og småbarnsfamilier med innvandrerbakgrunn. Noen deltakere bemerket denne skjevfordelingen i forhold til innvandrerrepresentasjon. Kvernevik er en bydel med høy grad av innbyggere med innvandrerbakgrunn, men i Bylab var det bare en representant som deltok fra denne gruppen. Denne skjevfordelingen i representasjon er en utfordring for tiltakets legitimitet og prosessen som helhet, noe som også blir påpekt og problematisert av de prosjektansatte og deltakerne. Skyldes dette utelukkende at gruppen med innvandrere ikke engasjerer seg i formelle organisasjoner eller nettverk, eller fordi man ikke har lyktes å identifisere eller rekruttere fra denne gruppen? I begge tilfeller representerer dette en utfordring for kommunen. Hvis det viser seg at svært få innvandrere ble invitert på bakgrunn av utvalgskriteriene burde kommunen vurdert å utvide definisjonen for å inkludere flere. Dersom invitasjonen har vært representativ, men få har valgt å delta, må man se på rekrutteringsprosessen. Aars et al. (2013) viser til at en viktig grunn til at folk ikke møter opp når kommunen inviterer til deltakelse kan være at terskelen oppleves som for høy. Viktige årsaker til mangelfull rekruttering kan være

fordi deltakelse krever mye forhåndskunnskap eller fordi kommunepolitikken er formell og fremmed i formen. Her kan man stille spørsmål om Stavanger kommune har klart å senke terskelen for denne gruppen ved å møte dem der de er og tilpasse kommunikasjonen deretter. Når man ser at kommunen forsøker å kombinere utvalget av «sterke stemmer» og en viss grad av representasjon gjennom fokusgruppedeltakere kunne en alternativ løsning være å legge ned en større innsats med å rekruttere flere av flerkulturell bakgrunn mer målrettet. Man kunne også søkt en bredere forståelse av begrepet «sterke stemmer» slik at man kunne inkludere de uformelle nettverkene og andre sosiale grupper i Kvernevik.

Sterke stemmer

Noen deltakere stiller seg spørrende til definisjonen av «sterke stemmer» og stiller seg undrende til at man må enten være formelt organisert, synlig i nærmiljøet eller synlig mot kommunen. En deltaker påpeker at det finnes sterke grupper som ikke nødvendigvis er synlige eller formelle i lokalmiljøet, og utfordrer definisjonen av «sterke stemmer» når man tilsynelatende sitter igjen med et utvalg av ressurssterke mennesker basert på de akademiske og språklige ressursene. Defineringen av hva «sterke stemmer» er, har vært medvirkende til at representasjonen ikke har vært så bred som man hadde ønsket seg. Fra kommunens side har denne definisjonen forenklet arbeidet med å identifisere deltakerne og bidratt til å rettferdiggjøre avgrensningene. Lønning og Teigen (2005) hevder at ildsjeler kan være viktige drivkrefter i lokalsamfunnet og bidra til bærekraftige strukturer i utviklingsprosesser og medvirkningstiltak. Vi kan se at dette har vært en medvirkende årsak bak kommunens utvalgsriterier mot «sterke stemmer». I tillegg ønsket kommunen å unngå merbelastning på sårbare grupper med økt levekårstress. Denne eksklusjonen kan være medvirkende til at flere deltakere ikke var fornøyd med representasjonen og man opplevde ikke å lykkes med utvalget. Et av hovedfunnene fra vår undersøkelse viser at det som skaper mest engasjement og eierskap fra deltakernes side, har vært hvem og hvor mange som kom på Bylab. Med denne kunnskapen tilgjengelig kan man ved senere anledninger vurdere å bruke mer tid, undersøkelser og refleksjoner rundt utvalget av deltakere. Dette kan være knyttet til utvalgsriteriene, hvordan man ønsker å definere ønsket utvalg, samt mer tid til å identifisere «skjulte, sterke stemmer» i lokalmiljøet. Man kan anta at et enda bredere utvalg av «sterke stemmer» vil kunne bidra til økt engasjement og eierskap til prosessen. Dette er knyttet til hvilke ringvirkninger deltakelsen gir i lokalmiljøet ved at flere innbyggere fra forskjellige kretser er involvert og jobber mot et felles mål. I tillegg vil det bidra til å legitimere prosessen ved utvalget er mer representativt for innbyggerne i Kvernevik.

5.1.2 Rekrutteringsstrategi – Hva får innbyggerne til å komme.

Hva engasjerer til deltakelse?

Folk engasjerer seg lettest i saker de føler seg berørt av, og i saker som er konkrete, avgrensede og med klare beslutningsalternativer (Lønning & Teigen, 2009, s. 3). Bylab har vært et samskapingstiltak som har vært konkret i sin problemstilling og tematikk, avgrenset til et kort tidsrom, men som ikke har lagt opp til klare beslutningsalternativer. Man har brukt temaer som både berører og har nærhet, både geografisk og emosjonelt. Tematikken «møteplasser» og «kommunikasjon mellom kommunen og innbyggerne» er valgt på bakgrunn av innbyggernes egne tilbakemeldinger i Stedskompasset om behov og utfordringer i bydelen. Disse temaene ble valgt fordi man visste det ville berøre mange og forhåpentligvis skape engasjement. Deltakeroppslutningen og engasjementet underveis i tiltaket kan synes å bekrefte at man lyktes i svært stor grad å treffe med temaer som engasjerte.

Mange kommuner har gjort erfaringer med at konkrete saker engasjerer mer enn overordnede planer. Det kan være utfordrende da kommuneplanprosesser ofte er overordnede og lite konkrete (Aars et al., 2013). Kommunen og Soslokal sin prosess har hatt en relativ kort tidsramme med ulike tiltak som bygges opp gjennom et halvt år, og har i så måte vært tydelig avgrenset og med en konkret oppfølgingsplan av de ulike tiltakene. Denne tidsmessige avgrensningen og tydelige retningen på prosessen, samt valg av tematikk som oppleves konkret, kan ha vært medvirkende til en høy oppslutning. Temaet «møteplasser» hadde som intensjon å skape rom for kreativitet og visjoner, hvor man også hadde mulighet for å tenke konkret. Temaet «kontakt mellom kommunen og innbyggerne i Kvernevik» var et konkret og nært tema som man antok var et inkluderende og engasjerende tema basert på innbyggernes egne behov. Den totale opplevelsen var at kommunen inviterte til- og informerte om en konkret og avgrenset prosess. Denne avgrensningen kan ha vært medvirkende til at deltakerne opplevde det som nyttig, interessant og meningsfylt å delta.

Et viktig poeng med Bylab var å invitere inn til reell medvirkning. Kommunen har gjennom invitasjon og informasjon underveis i Bylab vært åpen om prosessen og hvordan deltakernes innspill skal brukes videre i kommende områdeløft. Flere deltakere oppga også muligheten for innflytelse som motivasjon for deltakelsen. I etterkant av Bylab var det flere deltakere som stilte seg tvilende til om de hadde hatt reell innflytelse gjennom deres deltakelse. Dette synliggjør hvor viktig forventningsavklaring er. Ikke bare i forkant og underveis i Bylab, men også i etterkant. Utfordringer underveis kan være at det skapes

urealistiske forventninger og ønsker underveis i tiltaket, kanskje man er farget av lav tillit til kommunen og blir defensive eller motløse i tankegangen, eller har glemt hvordan resultatene skal brukes i prosessen videre. Det vil derfor være hensiktsmessig av kommunen å følge opp deltakerne i etterkant med informasjon om prosessen videre og vise hvordan deres bidrag har hatt innflytelse. Dette vil ifølge Karlsen et al. (2005) bidra til at deltakerne oppfatter deres deltakelse som meningsfull, noe som styrker eierskapsfølelsen til arbeidet (Karlsen et al., 2005, s. 3). Slik bygger kommunen tillit, troverdighet og styrker deltakernes engasjement og eierskap (Kobro, 2018, s. 27).

Rekrutteringsstrategien kan motivere til deltakelse

Hvem man identifiserer som deltakere har betydning for hvordan man går ut og rekrutterer (Aars et al., 2013). I denne sammenheng har utvalget vært begrenset og man har hatt ressurser og kapasitet til å invitere personlig. Dette har skjedd via e-post og personlig henvendelser, både fysisk eller over telefon. Funnene viser at det begrensede utvalget, samt en nøkkelperson med stort nettverk i Kvernevik, har hatt avgjørende betydning for at man i stor grad har lyktes med rekrutteringen. Erfaringene fra Bylab i Kristiansand, hvor man ikke hadde en slik nøkkelperson, var at man hadde store problemer med rekrutteringen. Dette ble de prosjektansatte i Stavanger orientert om i forkant. Ved at man definerte utvalget ut fra formelle organisasjoner og nettverk kunne man relativt enkelt identifisere mulige deltakere, da man i stor grad hadde offentlig kontaktinformasjon til lederne av organisasjonene og lagene. Denne tilgjengeligheten på kontaktinformasjon kan ha forenklet utsendelsen av den skriftlige invitasjonen, og sammen med den personlige kontakten gjennom nøkkelpersonen, utgjorde dette en effektiv strategi hvor en kombinerte personlig henvendelse, tilpasset budskap og motivasjon, og formidling informasjon om prosessen og tiltaket.

Det er ikke gitt at en i enhver rekrutteringsfase har tilgang til en nøkkelperson med et relevant nettverk, som man kan bruke til personlig oppfølging i bydelen. Det kan derfor være sårbart å generalisere og standardisere dette som en metode, men det er en svært verdifull ressurs man bør utnytte dersom man har tilgang til en slik nøkkelperson. Stavanger kommune har vært klartenkte ved å identifisere og utnytte det nettverket som allerede var etablert i bydelen, der de har hatt muligheten til å utnytte påvirkningskraften nøkkelpersonen hadde gjennom å aktivt rekruttere ansikt til ansikt. Etersom nøkkelpersonen har høy tillit blant innbyggerne i bydelen, har nøkkelpersonen både motivert og engasjert til å delta på Bylab. Deltakernes relasjon til nøkkelpersonen har vært avgjørende for rekrutteringen og den høye deltakelsen, noe som tydelig gjenspeiles i funnene fra deltakerintervjuene. Samtidig ser vi at

nøkkelpersonen har hatt stor definisjonsmakt og dermed har stor innflytelse på hvem som inkluderes og ekskluderes. Dette blir igjen gjenspeilet i hvilke interesser som blir fremmet gjennom Bylab. På denne måten blir nøkkelpersonen en «gate-keeper», hvor man muligens må ha en relasjon til vedkommende for å bli identifisert som mulig deltaker.

5.2 Hvordan påvirker medvirkningsprosessen deltakernes engasjement og eierskap?

I dette delkapittelet vil vi drøfte hvordan de prosjektansatte har planlagt medvirkningsprosessen, samt deltakernes faktiske opplevelser. Dette vil vi se i lys av den teorien som er grunnleggende for vår forståelse av medvirkningsarbeid og hvordan dette kan brukes for å mobilisere til engasjement og eierskap.

5.2.1 Medvirkningsprosessen.

Prosjektet Soslokal har som delmål å bruke Bylab som en arena for samskaping for å mobilisere lokale samfunnsaktører i utviklingen av konkrete lokalsamfunn i de tre deltakende kommunene. I et forsøk på å dra dette målet ned på lokalt nivå har vi spurt de prosjektansatte hva som er målet med Bylab i Kvernauvik. Ifølge de prosjektansatte har Bylab som samskappingsarena to mål; (1) å åpne opp for en reell dialog mellom kommunen og innbyggerne, samt (2) gi deltakerne mulighet til å bidra i arbeidet med det kommende områdeløfter i Kvernauvik. Det legges vekt på at deltakelsen krever mer enn at deltakerne er reaktive. En av de prosjektansatte forklarer at tanken er at deltakerne og kommunen skal skape noe sammen, fra bunnen av. Det er også et uttrykt ønske om at deltakelsen skal kunne bidra med videre engasjement og eierskap i kommende prosesser slik at lokale ildsjeler allerede nå kan begynne å visualisere sin rolle inn mot kommende områdeløft. På denne måten kan man se at målet med Bylab er nærliggende Ringhold og Hanssen (2018) sine hovedargumenter for innbyggernes viktige rolle inn mot planprosesser; demokratiargumentet og kunnskapsargumentet. Kunnskapsargumentet dekkes gjennom at arrangørene ønsker innbyggernes kunnskap og kompetanse om hvordan deres bo- og lokalmiljø best bør utvikles. Brukere og lokale aktører har ofte bedre innsikt i hva et område trenger, og det er derfor viktig å rette utviklingen mot lokale sosiale mål (Hofstad, 2017; Bergem, 2019; FHI 2022). Dette gjøres gjennom flere ledd der Bylab bygger på kunnskap hentet fra Stedskompasset og tilhørende fokusgruppeintervjuer. Den kvalitative dataen som produseres i Bylab vil kunne supplere den kvantitative dataen som kommunen allerede har gjennom forskjellige spørreundersøkelser fra blant annet Ungdata, levekårsundersøkelser og Ungtråkk. Kommunens behov for innbyggernes kunnskap ble formidlet allerede i rekrutteringsprosessen

og gjenfortalt under den innledende fasen av Bylab. Som tidligere nevnt har flere av deltakerne oppgitt at deres motivasjon for deltakelse har vært forankret i deres ønske om å påvirke utviklingen i Kvernevik, samt å bli inkludert i arbeidet med det kommende områdeløftet. For deltakerne som bor i Kvernavik oppgir noen at denne motivasjonen kommer fra deres egeninteresse av å bidra til utvikling i eget nærmiljø. Fra de deltakerne som er knyttet til en organisasjon ligger deres motivasjon først og fremst knyttet til deres formelle rolle. Gjennom å invitere deltakerne med i et tiltak hvor deres kompetanse, behov og ideer blir satt i fokus, kan dette bidra til å mobilisere engasjement hos de gruppene som har et eierskap og egeninteresse knyttet til kommende områdeløftet.

Demokratiargumentet vises igjen i kommunens ønske om å skape rom for en reell dialog mellom lokalinnbyggerne og kommunen. Dette kommuniseres også klart og tydelig i den innledende appellen hvor kommunen henvendte seg til deltakerne og inviterer dem inn i en samskapende prosess. Den demokratiske tradisjonen for medvirkning er en selvfølge i Norge, men å sikre at innbyggerne føler seg sett og hørt er ikke alltid like lett (Eizenberg & Jabareen, 2017). Karlsen et al. (2005) hevder at dersom medvirkningsprosessen skal oppleves meningsfull så må deltakernes innsats være tilsvarende proporsjonal med reell innflytelse (Karsen et al., 2005, s. 31). Alle deltakerne viser til viktigheten av at «det må skje noe» for at deres tillit til kommunen skal styrkes. Med andre ord; deltakerne må bli sett og hørt, samt føle at den innsatsen de har bidratt med vil vise til et endelig resultat. Dersom kommunen lykkes med dette vil man forløse medvirkningsprosessens effekter; nemlig eierskap og forpliktelse (Karlsen et al., 2005, s. 28). Dette vil bidra til å legitimere kommende prosesser rundt områdeløftet, sørge for at lokale innbyggere får større eierskap til de kommende prosessene som vil påvirke deres lokalmiljø, samt bidra til å fremstille løsninger som vil styrke det sosiale felleskapet (Ringholm & Hanssen, 2018, s. 191).

Samskaping

Det har vært mange gode intensjoner og ambisjoner knyttet til organisering av Bylab. Man har invitert til et samarbeid med ønske om likeverdighet, samtidig som det har blitt utarbeidet gjennomtenkte planer for medvirkningsprosessen gjennom roller, rotasjon i grupper, samt en åpen og inviterende problemstilling. Ulrich (2016) skiller mellom fire former for samskaping, der de forskjellige formene veksler mellom grad av forutsigbarhet og om kommunen eller sivilsamfunnet er den sentrale aktøren (Ulrich, 2016; Guribye, 2016, s. 10). Den uttalte intensjonen til Stavanger kommune var at Bylab skulle være et rom for

likeverdig samarbeid. På denne måten kan man se på Bylab som likeverdig samskaping etter Ulrich (2016) sin beskrivelse av de forskjellige samskapelsesformene (ibid). Man kan likevel stille spørsmål om hvor høy grad det faktisk er realisert i praksis ettersom kommunen allerede har lagt inn en del føringer samt forhåndsdefinert tematikk. Likevel kan man argumentere for at handlingsrommet i Bylab var relativt fritt, og utenfor den forutsigbare sfæren av samskaping. Ulrich (2016) viser til at ytterpunktet av den uforutsigbare samskapingsfæren som beveger seg i retning av konseptet «Kommune 3.0» kalles fasiliterende samskaping. Denne formen for samskaping krever at sivile aktører selv tar initiativ og definerer problemområder de ønsker å utbedre sammen med kommunen. Kommunen vil i en slik samarbeidsform, ikke være en tjenesteyter, men en aktør som skal bidra til å skape felleskap. Dette gjøres gjennom å støtte, videreutvikle og fasilitere de ressursene som allerede finnes i det enkelte nærmiljøet (Guribye, 2016, s. 16). For å få til fasiliterende samskaping kreves det at kommunen legger til rette for engasjement og egenmobilisering. Gjerne i form av tilgjengelige midler, ekspertise eller andre ressurser (Guribye, 2016, s. 11). Dersom man legger til grunne Karlsen et al. (2005, s. 28) sin påstand om at mobilisering ikke er noe som kun skjer innledningsvis i et prosjekt, men er en dynamisk prosess som skjer gjennom hele forløpet, kan det tenkes at Bylab som en likeverdig samskapelsesprosess legger til rette for sterkere eierskap og videre engasjement. På den måten kan Bylab myndiggjøre deltakerne og fasilitere egenmobilisering som går i en retning mot fasiliterende samskaping. Bylab kan på denne måten bidra til sosial bærekraft i nærmiljøet gjennom aktivt engasjement hos innbyggerne. Dette er i tillegg et viktig initiativ i Stavanger kommune sitt arbeid mot «Kommune 3.0».

5.2.2 Styreform og fasilitering.

Arrangørene har rettet stort fokus mot metoder og styreform, og har tatt en rekke instrumentelle valg for å organisere og tilrettelegge for kreativitet, samarbeid og kunnskapsdeling. Denne styreformen kan sees i sammenheng med Costamaga og Larrea (2018) sin definisjon av fasilitering som handler om å skape forutsetninger som gjør deltakerne i stand til å reflektere og ta beslutninger som forhåpentligvis leder til aksjon (Costamaga & Larrea, 2018; Knaben, 2021, s. 27). Til tross for styringsorientert fasilitering av tiltakets form og innhold viser våre funn fra intervju samtaler at dette ikke har hatt spesiell betydning for deltakernes engasjement eller eierskap. Ingen av informantene har tatt til orde for å kommentere på selve organiseringen med mindre de har blitt spurt spesifikt. Vi tør likevel å påstå at organiseringen har påvirket totalopplevelsen da den generelle

tilbakemeldingen er at de aller fleste var svært fornøyd med deltakelsen. Dermed har styreform og fasilitering lagt til rette for videre engasjement. De funnene som gjelder engasjement og eierskap fra samtaleintervjuene er fortrinnsvis knyttet til tiltakets innledning, gruppearbeid og fasilitators rolle.

Innledende appeller

De innledende appellene ble brukt for å informere, klargjøre og aktivisere deltakerne til det kommende gruppearbeidet. Etersom det var forskjellige aktører til stede var det et behov for å lage et narrativ og en fortelling omkring arbeidet som skulle utføres i felleskap. Gjennom våre intervjusamtaler med de prosjektansatte uttrykkes viktigheten av å presentere resultatene av Stedskompasset og fokusgruppeintervjuene. Det har vært viktig å vise frem resultater av den innsatsen innbyggerne tidligere har lagt ned slik at deltakerne kan se at arbeidet brukes videre. Dette mener en av de prosjektansatte vil føre til både engasjement og eierskap, noe som støttes opp av Karlsen et al., (2005) som viser til at dersom innsatsen er proporsjonal med innflytelse så skaper dette eierskap og forpliktelse.

De innledende appellene var tiltenkt å bidra til å skape en kollektiv ramme og struktur rundt en felles målsetting. Kobro (2018) argumenterer for at en av hovedfunksjonene ved å lede nettverk og lokale grupper er å ramme inn nettverket. Dette vil si identifisere verdier som kan skape en ramme for det kommende samarbeidet. Dette er en måte å vektlegge engasjement og mobilisering av ressurser, og er i tråd med Kania & Kramer (2011) sitt begrep «collective impact». Dette begrepet handler om å samle grupper av ulike aktører for å dele informasjon og finne felles løsninger på komplekse sosiale problemer (Kania & Kramer, 2011; Guribye, 2016, s. 15).

Gjennom de innledende appellene har Stavanger kommune forsøkt å legge til rette for en åpenhet og kunnskapsutveksling, men det er uklart om dette blir oppfattet av deltakerne. Svært få har klart å gjengi eller huske hva som blir sagt i de innledende appellene, noen forteller direkte at det ble for mye informasjon og prat, og noen forteller av en lav tillit til kommunene preget deres oppfatninger av budskapet. Intensjonene har vært gode, informasjonen har vært fyldig, men mengden av informasjon, samt en lav tillit, har medvirket til at man trolig ikke har lyktes helt med kunnskapsformidlingen. Arrangørene kan med fordel vurdere i større grad å bytte perspektiv og vurdere hvilken informasjon deltakerne selv har utbytte av fremfor hvilken informasjon de selv har behov for å gi. Ved å tilrettelegge for en

likeverdig utveksling av kunnskap og en transparens i prosessene knyttet til Bylab og medvirkningsprosessen kan man få en gjensidig output mellom alle parter som gjelder kunnskap og innsikt. En fordelaktig konsekvens av dette kan være en økt tillit mellom innbyggerne og kommunen.

Gruppearbeid

Gruppene var tilfeldig sammensatt og roterte i tre omganger, noe som var et bevisst valg fra arrangørene sin side. Dette var et klokt trekk ettersom samtlige deltakere oppga at det som engasjerte mest gjennom seansen var å treffe flere engasjerte og knytte nye kontakter gjennom gruppearbeidet. Dersom de hadde utelatt denne delen ville man trolig gått glipp av effekten av «collective impact» (Kania & Kramer, 2011), og gått glipp av muligheten for brobyggende sosial kapital gjennom å treffe nye aktører utenfor sin egen sosiale krets. Ved å sette sammen forskjellige aktører vil gruppen få tilgang til nye ideer, synspunkter og løsningsveier. På denne måten har man større forutsetninger til å utvikle innovative og treffsikre løsninger (Granovetter, 1997; Guribye, 2016, s. 15). Selv om Soslokal og Stavanger kommune har uttrykt et ønske om å rekruttere en heterogen gruppe viser våre funn og observasjoner at gruppen opplevdes relativt homogen sammenlignet med den faktiske diversiteten som Kvernevik bydel representerer. Dette er knyttet til gruppens til etnisitet, akademiske, språklige og sosiale ressurser.

Kobro (2018, s. 27) hevder at i samskapende prosesser må det legges til rette for kunnskapsdeling gjennom å lede gruppen fremover. For å ivareta dette punktet har arrangørene tildelt gruppen forskjellige roller. Hver gruppe ble bedt om å utnevne en gruppeleder og en sekretær. Disse ble tildelt ansvar rundt gruppearbeidet for å sikre at alle stemmer og synspunkter ble hørt, samt sørge for å dokumentere arbeidet i det digitale verktøyet Padlet. I tillegg hadde hver gruppe en fast fasilitator. Samtlige deltakere har kommentert positivt på gruppearbeidet og mener det har vært både givende og engasjerende. Hovedsakelig gjennom å møte andre engasjerte, samt arbeide med en problemstilling som opplevdes relevant.

Tematikk

Det var et bevisst valg å holde problemstillingene åpne og abstrakte. Dette ble gjort både for å legitimere deltakerne gjennom å gjøre dem bevisst på eget handlingsrom samtidig som kommunen ønsket å vise velvilje til et likeverdig samarbeid. Flere av de prosjektansatte

viser til viktigheten av å ha en åpen problemstilling som kan være relevant for forskjellige mennesker med ulik alder, bakgrunn og interesser. Problemstillingen må bidra å ramme inn nettverket gjennom å identifisere kollektive verdier (Kobro, 2018, s. 27). Det må være noe som er felles for Kvernavi, noe alle kan føle eierskap til, og noe som engasjerer de det berører. Her kan man dra kobling mot rekrutteringsutfordringen mot næringslivsaktørene i Kvernavig. Foruten dagligvarehandlerne var det ingen næringsdrivende som deltok på Bylab. De prosjektansatte foreslår at dette kan skyldes mangel på eierskap og at tematikken rundt møteplasser i Kvernavig ikke nødvendigvis er relevant for dem. Her kan man se et godt eksempel på hvordan en tematikk både kan engasjere, men også ekskludere. I tillegg blir det foreslått at næringsdrivende ikke merker de lokale utfordringene som preger Kvernavig på samme måte som lokale innbyggere, lag og foreninger. De er derfor ikke problemeiere på samme måte og vil derfor ikke se verdien av deltakelse eller relatere til tematikken som blir tatt opp (ibid). Dette kan indikere at valgt tematikk og problemstilling kan bidra til både mobilisering og demobilisering. Uansett hvilken tematikk man velger vil det være noen som ekskluderers. Kommunen må derfor reflektere over hvem ønsker de å mobilisere, eller potensielt demobilisere, gjennom valg tematikk.

Fasilitators rolle

Gjennom vår observasjon under gruppearbeidet så vi et tydelig skille på utøvelse av fasilitators rolle mellom representanter fra Stavanger kommune og forskningsansatte i Soslokal. Vi opplevde representanter fra Stavanger kommune som passive og tilbakeholdne, mens representantene fra Soslokal bidro med spørsmål og kommentarer gjennom arbeidet. Stavanger kommune hadde på forhånd av Bylab gitt et klart mandat og beskrivelse av fasilitators rolle der aktørene ble bedt om å ha et overordnet ansvar for å lede gruppen, uten personlig innblanding i gruppearbeidet. For oss var det tydelig at aktørene fra Stavanger kommunen tok en profesjonell rolle der de var bevisst på å ikke påvirke gruppens diskusjoner, men samtidig holde samtaleemne på rett spor (Costamaga & Lareta, 2018). Forskningsansatte fra Soslokal tok en forskende rolle der de aktivt bidro med egne innspill, refleksjoner og spørsmål (ibid). Gjennom våre observasjoner tolker vi at forskerne har brukt egne ferdigheter og kunnskap som et verktøy for å aktivisere og engasjere, samt tilrettelegge for meningsfulle diskusjoner. Forskjellen i utøvelse av fasilitators rolle skyldes at alle fasilitatorene ikke hadde en felles instruksjon. Gjennom våre samtaleintervju kommer det frem at forskjellen i rolleutøvelse også blir lagt merke til av deltakerne. En deltaker kunne fortelle at den forskende fasilitatoren som ledet den ene gruppen vedkommende var innom, bidro med gode

og konstruktive tilbakemeldinger gjennom samtalen. Dette mente deltakeren var både produktivt og hensiktsmessig for diskusjonen. En annen deltaker som var gruppeleder uttalte at en av de forskende fasilitatorene bidro med å holde samtaleemnet relevant slik at samtalen ikke skled ut. En tredje deltaker mente at det var fint med varierende innblanding fra fasilitatorene i de forskjellige gruppene. Dette mente vedkommende tillot en variasjon i både gruppedynamikk og diskusjon. Dette opplevdes som en god kombinasjon ettersom økten varte en stund. Våre funn antyder at den forskende og aktive rolleutøvelsen har bidratt til engasjement i gruppene, uten at det har gått på bekostning av deltakernes eierskap.

5.3 Ytre faktorer

Gjennom denne studien har vi undersøkt hvordan mobiliseringsprosessen påvirker eierskapet og engasjementet til deltakerne. Vårt fokus har tatt utgangspunkt i hvordan Stavanger kommune og Soslokal har fasilitert prosessen, og hvordan dette har påvirket engasjement og eierskap hos deltakerne. Et av våre sterkeste funn har likevel vært at en ytre faktor; tilliten innbyggerne har til kommunen har i stor grad har påvirket deltakernes engasjement og eierskap. Med en ytre faktor menes i denne sammenheng en faktor som påvirker, men som ligger utenfor selve mobiliseringsprosessen. De aller fleste deltakerne gir uttrykk for en skuffelse over kommunen og føler at bydelen Kvernevik har blitt nedprioritert og forsømt. Flere av deltakerne er skuffet av kommunens oppfølging knyttet til tidligere kommunale prosesser og påpeker at dette har gjort at de har lav tillit til kommunen.

Mistilliten til kommunen kan ha påvirket deltakelsen og engasjementet, også i forhold til hvorvidt deltakerne opplever at prosessen har vært meningsfull. Stavanger kommune har vært bevisste på den manglende tilliten og forsøkte å anerkjenne dette i en innledende appell og sette fokus på nye samarbeidsformer fremover. Likevel opplever ikke deltakerne dette som tilstrekkelig for å øke tilliten. Mistilliten påvirket oppfatningen av troverdigheten i appellene og flere kommenterer at ordene må følges opp med handlinger for at det skal ha troverdighet og gi deltakelsen mening. Flere gir sterkt uttrykk for at dersom kommunen ikke handler ut fra innspillene de har samlet inn gjennom arbeidet i Bylab vil det engasjementet som deltakerne har lagt ned føles meningsløst. Dette kan vise at tillit er en faktor man ikke kan kontrollere, men er den er relasjonelt avhengig av hvordan den bygges opp eller ned av begge parter over tid.

Vi har tidligere vist til at engasjement og eierskap er koblet mot opplevelsen av innflytelse og reell påvirkning (Karlsen et al., 2005). Tilliten til kommunen kan ha betydning for hvorvidt man opplever at man har reell påvirkning. Dette kan ha en direkte påvirkning på engasjementet og eierskapet. Kommunen og Soslokal har formidlet hva man deltar på og hvordan innspillene skal brukes videre. Likevel finner man at deltakerne i mindre grad har oppfattet dette. Årsaken kan være lav tillit til kommunen og kan bidra til at informasjon som blir gitt ikke oppleves som troverdig. Det ligger mye følelser og affekt knyttet til oppfølgingen videre og samtlige deltakere har en forventning til at kommunen skal følge opp, enten i form av kommunikasjon eller handling. Aars et al. (2013) viser til en case i London-kommunen Lewisham, hvor kommunen har utarbeidet ulike effektive strategier for å øke innbyggernes engasjement rundt innbyggermedvirkning. Strategiene peker på at medvirkningsprosessen må oppleves meningsfull. Dette kan gjøres ved at resultatene brukes i politiske utforminger og beslutningsgrunnlag for videre handlinger. Det må også tilrettelegges for at samarbeidet mellom det sivile samfunn og kommunen blir bedre (Aars et al, 2013, s. 178). Disse strategiene fungerer som gode veiledere i forhold til våre funn for å skape mening og en mer tillitsfull relasjon mellom kommunen og lokalsamfunnet i Kvernevik.

5.3 Effekter

Gjennom medvirkningsprosessen kan man se at kommunen er opptatt av form, innhold og organisering. Deltakerne på sin side er mer opptatt av muligheten til samarbeid, nettverksbygging og å bli inkludert i arbeidet med områdeplanen. Det som var mest engasjerende for deltakerne var å oppleve et levende og til dels representativt utvalg av engasjerte og mobiliserte innbyggere i Kvernevik, og knytte relasjoner til andre lokale pådrivere. Selv om mobiliseringsprosessen bar preg av deltakernes lave tillit til kommunen, kan man se antydninger til at Bylab har gitt positive ringvirkninger som kan vedvare. I følge Agger og Jensen (2021) har stedsbasert samskaping en kollektiv dimensjon. Dette betyr at aktørene som deltar har et eierskap og engasjement for stedet og lokalsamfunnet. Gjennom felles interesse og bidrag kan man oppnå synergieffekter, som øker potensialet for fremtidig samarbeid (Agger & Jensen, 2021, s. 296). Mange av deltakerne ga inntrykk av akkurat dette: Det var engasjerende at kommunen viste velvilje til å initiere en bedre samarbeidsrelasjon samtidig som Bylab har skapt et nytt håp med forventninger til den videre prosessen. Både i forhold til hva innbyggerne kan gjøre selv, men også hvordan de kan samarbeide med kommunen mot det kommende områdeløftet.

Myndiggjøring

Bylab kan, ved å samle folk fra ulike grupper i befolkning, være et sted som utruker og myndiggjør innbyggerne. Myndiggjøring handler om å kommunisere og illustrere det handlingsrommet som finnes i lokalmiljøet slik at grupper eller enkeltpersoner får muligheten til å påvirke egen situasjon. Lønning og Teigen (2009, s. 4) viser til at dersom man lykkes med å gi lokalmiljøet en følelse av kontroll og mulighet for innflytelse kan denne økte selvfølelsen brukes til lokal handling og samfunnsbygging i eget lokalmiljø. Kommunen har gjennom Bylab fremstått som en tjenende institusjon som har forsøkt å styrke innbyggernes innflytelse. Dette kan ha gitt dem gode forutsetninger for en likeverdig deltakelse og lagt til rette for et stort, kreativt handlingsrom (Greanleaf, 1972; Guribye, 2016, s. 14). Funnene blant deltakerne bekrefter i høy grad det samme. Noen kommenterer at de har fått en ny rolleforståelse knyttet til hvordan de kan bidra i lokalsamfunnet, mens andre forteller om nye tanker om hvordan man kan samarbeide om å få ting gjort i bydelen. Dette tolker vi som et potensielt vedvarende engasjement som dermed strekker mobiliseringsprosessen utenfor Bylab sine rammer. Et engasjement som, under riktige forhold, kan utvikles til en form for egenmobilisering, jf. Punkt 5.2.1 Samskaping, og bidra til positive endringer i lokalmiljøet.

Sosial kapital

Både deltakerne og de prosjektansatte fremhever betydningen Bylab har hatt for nettverksbygging på tvers av ulike grupper i lokalmiljøet og mot kommunen. Man har i dette prosjektet benyttet seg av en brobyggende sosial kapital, hvor man gjennom samarbeidet om et felles mål og tillit deltakerne seg imellom har knyttet nye samarbeidsrelasjoner, utvekslet kunnskap og fått ideer til nye, formelle nettverk. Underveis i deltakelsen kunne man observere hvordan de ulike gruppene gjennom tilgang til «svake bånd» så felles behov og muligheter for samarbeid (Granovetter, 1997; Guribye, 2016). I løpet av Bylab uttrykte flere deltakere behovet for en felles paraplyorganisasjon som kunne ivareta deres felles interesser i bydelen og være et talerør inn mot politikerne og kommunen. En felles front mot kommunen som en deltaker beskriver dette ønskede nettverket som, er i tråd med det litteraturen fremhever om «collective impact» (Kania & Kramer, 2011). Et slikt nettverk kunne ha fungert som en støtteorganisasjon og bidratt til å myndiggjøre og styrke innbyggernes rolle mot kommunen (Kania & Kramer, 2011; Guribye, 2016, s. 15). I tillegg bidra til at lokalsamfunnet blir en mer likeverdig aktør i tilknytning til lokalsamfunnsutvikling og andre interessesaker.

Bylab har fungert som en arena for nettverksbygging hvor man er knyttet sammen gjennom et overordnet mål. Dette har vist seg å være svært verdiskapende og ført til et stort engasjement som har potensiale for å vedvare hvis man lykkes i å videreføre kontakten. Her kan vi se at ambisjonene til Stavanger kommune om å «bygge felleskap», samsvarer med deltakernes opplevelse.

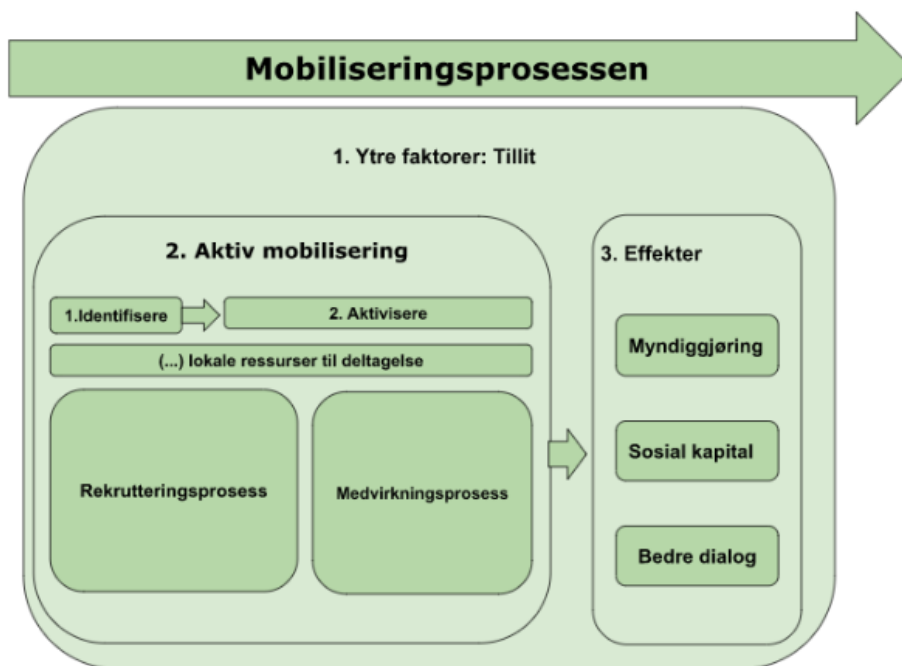
Bedre kommunikasjon mellom kommunen og innbyggerne

Bylab sin kvalitative tilnærming til kunnskap og innbyggermedvirkning har åpnet mulighetsrommet mellom kommunen og Kvernevik. Prosessen har gitt et utgangspunkt for å sammen undersøke om det finnes en felles opplevelse av de utfordringene og de problemstillingene som finnes, og gå i dybden for å finne løsningsspor. Innbyggerne i Kvernevik har lenge følt seg oversett og glemt av kommunen. Dermed har det vært spesielt viktig for Stavanger kommune å skape nærhet og vise at de tenker nytt. Gjennom å anerkjenne innbyggernes behov og bruke Bylab som verktøy kan man styrke dialogen og øke tilliten til kommunen. Deltakerne bekrefter at de føler seg i større grad sett og hørt gjennom dette initiativet. Ved å fremstå ydmyke, lyttende og anerkjennende til både tidligere prosesser og innbyggernes behov har man økt tilliten og lagt til rette for at deltakerne vil ta eierskap til den videre prosessen. Vi ser også at opplevelsen av å få støtte av kommunen og spille på lag fremfor å være i å være i opposisjon har styrket engasjementet hos deltakerne.

5.4 Oppsummering

I løpet av vår studie av mobiliseringsprosessen i Bylab har vi identifisert en relevant ytre faktor som i stor grad har påvirket prosessen. Vi har i tillegg funnet noen effekter som påvirker deltakernes engasjement og eierskap i den videre prosessen tilknyttet Kvernevik. Vi ser derfor behovet for å revurdere vår modell, og vil i det følgende se på hvordan mobiliseringsprosessen kan føre til engasjement og eierskap som også strekker seg utover prosessen knyttet til Bylab; både i forkant av rekrutteringen og i etterkant av avsluttet medvirkningstiltak. Basert på våre funn fra studien ønsker vi å legge følgende definisjon av mobiliseringsprosessen til grunne:

Med mobiliseringsprosess mener vi de metodene som benyttes for å aktivisere og engasjere til deltakelse, med hensyn til de ytre faktorene som påvirker prosessen, og de effektene som denne synergien produserer. I denne studien har vi avgrenset mobiliseringsprosessen til to faser; aktiv mobilisering og effekter.

Figur 4: Ny modell av mobiliseringsprosessen (egen modell)

Mobiliseringsprosessen består av følgende momenter:

1. **Ytre faktorer** som påvirker kommende mobiliseringstiltak, samt hvilke effekter det gir.
2. **Aktiv mobilisering.** Denne fasen deles inn i to aktiviteter; rekruttering og medvirkningstiltak.
3. **Effekter** som kan sees som ringvirkninger i lokalmiljøet og videre prosesser. Dette gjør at mobiliseringsprosessen fortsetter etter at det aktive mobiliseringen er gjennomført.

Ytre faktorer

Ytre faktorer ligger rundt selve mobiliseringsprosessen og kan påvirke både tiltak og effekter. De ytre faktorene bør derfor identifiseres slik at man kan ta hensyn og tilpasse prosessen deretter. I vår studie har vi identifisert tillit, eller mangel på tillit, som en ytre faktor. Stavanger kommune har vært observant på denne ytre faktoren og har tilrettelagt både rekrutteringsprosessen og medvirkningstiltaket etter dette hensynet.

Aktiv mobilisering

Den aktive mobiliseringsfasen består av identifisering og aktivisering av lokale ressurser. Identifisering av lokale ressurser omhandler de aktiverende grepene man gjør for å finne utvalget av deltakere. Aktivisering av lokale ressurser handler om å nå ut til potensielle deltakere og sørge for at de er mobilisert gjennom deltakelsesprosessen. Aktivisering av lokale ressurser omhandler både rekrutteringsprosessen og medvirkningsprosessen.

Effekter

Effekter er virkningene av både ytre faktorer og aktiv mobiliseringsfasen. Effektene representerer en mobilisering som vedvarer etter at et spesifikt medvirkningstiltak er avsluttet og kan gi ringvirkninger i lokalsamfunn. I vår studie kan vi se tre klare effekter av Bylab; myndiggjøring, sosial kapital og bedre dialog mellom innbyggerne og kommunen. I vår studie har disse effektene ført til både engasjement og følelse av eierskap for deltakerne. Dette gjør at mobiliseringsprosessen fortsetter og gir positive ringvirkninger i lokalsamfunnet.

Denne modellen illustrerer hva vi legger i begrepet mobiliseringsprosess og gir dermed en ny retning for vår problemstilling. I neste kapittel vil vi oppsummere våre mest sentrale funn, samt svare på oppgavens problemstilling gjennom et nytt blikk og ny forståelse av mobiliseringsprosessen.

6 Konklusjon

I denne studien har vi undersøkt hvordan Stavanger kommune, sammen med forskningsprosjektet Soslokal har tilrettelagt og gjennomført mobiliseringsprosessen i medvirkningstiltaket Bylaboratorium i Kvernevik. Et Bylaboratorium, eller Bylab, er en arena for samskaping og skal engasjere og mobilisere lokalsamfunnsaktører til å delta i by- og stedsutvikling. På denne måten kan samskaping bidra til sosial bærekraftig samfunnsutvikling.

Den litteraturgjennomgangen vi gjorde i forkant av studien ga oss en grunnleggende forståelse av mobiliseringsprosesser relatert til innbyggermedvirkning. Med dette utgangspunktet valgte vi å presentere vår egen definisjon av mobiliseringsprosessen som videre resulterte i en modell som visualiserte vår forståelse av begrepet. Modellen viste de ulike fasene og aktive handlingsrommene som mobiliseringsprosessen består av. I vår studie fant vi det hensiktsmessig å avgrense mobiliseringsprosessen til to faser; rekruttering og medvirkning. Gjennom vår undersøkelse har vi brukt modellen for å sortere informasjon og forstå sammenhengen mellom de verdier, mål og metoder som de prosjektansatte har lagt til grunn for å identifisere og aktivisere lokale ressurser til deltakelse i Bylab. Funnene fra intervju samtalen med de prosjektansatte har blitt koblet opp mot funnene i deltakerintervjuene. Vi har tatt utgangspunktet i deltakernes opplevelse av rekrutteringsprosessen og medvirkningsprosessen for å undersøke hvordan de har påvirket deres engasjement og eierskap. Gjennom vår analyse og drøftelse fikk vi en ny forståelse av hvordan mobiliseringsprosessen har utfoldet seg og medført engasjement og eierskap hos deltakerne.

På grunnlag av våre funn har vi derfor funnet det hensiktsmessig å utvide vår modell hvor vi har tatt hensyn til hvordan ytre faktorer har påvirket mobiliseringsprosessen. I tillegg viser våre funn at mobiliseringsprosessen har gitt et sett med effekter. Effektene peker på hvordan prosessen kan fortsette videre etter Bylab og hvilke faktorer man kan spille på i forlengelsen av dette tiltaket. I det følgende vil vi presentere de resultatene som har kommet frem og som kan svare på vår problemstilling:

«Hvordan påvirker mobiliseringsprosessen deltakernes engasjement og eierskap».

Ytre faktorer

Et av våre sterkeste funn og som vi ikke har tatt høyde for i forkant har vært hvordan den ytre faktoren, tillit, har påvirket både i forkant, underveis, og i etterkant av mobiliseringsprosessen. Over lengre tid har det bygget seg opp en mistillit til kommunen, noe som preger deltakernes opplevelse av mobiliseringsprosessen. Dette har Stavanger kommune vært bevisste på, og søkt å imøtekomme, men funnene viser at dette ikke har vært tilstrekkelig, og må følges opp videre. Flere deltakere ønsker en tettere oppfølging av prosessen som har begynt, og det gir en glimrende mulighet for kommunen til å pleie tillitsforholdet gjennom å styrke dialogen med Kvernevik, og dermed bidra til å mobilisere videre engasjement og eierskap i lokalsamfunnet.

Rekrutteringsprosessen

I rekrutteringsprosessen finner man at utvalget av deltakere har av stor betydning for eierskap og engasjement i medvirkningsprosessen. Ved å rekruttere deltakere man antar allerede har et eierskap og engasjement i bydelen har man et godt utgangspunkt for en aktiv deltakelse videre i prosessen. Videre finner vi at en bred tematikk og valg av rekrutteringsstrategi kan påvirke oppslutningen på tiltaket. For å rekruttere deltakere har det blitt brukt en nøkkelperson med nettverk og tilhørighet til bydelen. Denne nøkkelpersonen har deltakerne en relasjon til og uttrykker tillit til. Vi ser at dette har bidratt til å legitimere Bylab som et viktig initiativ for Kvernevik, og har forankret eierskap hos viktige lokale pådrivere. Flere deltakere oppgir at en personlig invitasjon har resultert i at de har valgt å delta. Vi tolker dette som at nøkkelpersonen har bidratt med å forankre eierskap og skapt en nærhet mellom kommunen og innbyggerne, noe som kan ha tilrettelagt for engasjement.

Medvirkningsprosessen

Det er blitt gjort gode refleksjoner knyttet til valg av metoder som kan fasilitere engasjement og eierskap hos deltakerne i medvirkningsprosessen. Det som hadde størst betydning for deltakernes engasjement og eierskap var muligheten til å være samlet på tvers av lag og foreninger, og oppleve et felles engasjement i en lokal kontekst der man ble inspirert av hverandres tanker og ideer. Dette peker tilbake på betydningen av rekrutteringsfasen og identifisering av deltakere. Enkelt forklart kan man si at når man har klart å samle mange engasjerte mennesker, så er mye av jobben gjort. Man finner også at metoder har vært av betydning. Deltakerne pekte på verdien av gruppearbeidet hvor de selv kunne være aktive, dele sine meninger og høre på andres ideer. Man opplevde aktive fasilitatorer som mer engasjerende og drivende for deres prosessarbeid.

Effekter

Videre finner vi noen effekter som kan påvirke engasjementet og eierskapet til deltakerne fremover i tilknytning til prosessene i bydelsutviklingen. Bylab kan ha bidratt til en forbedret dialog, myndiggjøring av innbyggerne og en økt sosial kapital. Disse effektene viser at mobiliseringsprosessen strekker seg ut over Bylab sine fysiske rammer. Dette kan være lokale bevis på at deltakerne føler et eierskap og engasjement, noe som kommunen kan dra nytte av i videre arbeid med sosial bærekraftig samfunnsutvikling.

Bylab som arena for samskaping har utfordret både Stavanger kommune og deltakerne til åpne opp for dialog, endre sin rolleforståelse og utforske løsninger som kan bidra til samfunnsutvikling og offentlig verdi. Bylab har introdusert samskaping som et nytt begrep for svært mange. Noe var litt uklart, noe var vanskelig å huske og noe druknet i mengde informasjon. Likevel har de fleste av deltakerne merket seg noe av kjernen i det; endret rolleforståelse, likeverdighet og samarbeid. Soslokal og Stavanger kommune har som mål å bruke samskaping som et verktøy for å underbygge sosial bærekraft i lokalmiljøene. Bylab kan være et tiltak som er med å konkretisere og forankre et slikt konsept. Dette kan foregå både gjennom teoretisk fremstilling og gjennom praksis. Basert på tilbakemeldingene til deltakerne, må man trolig følge opp med flere samskapingstiltak før konseptet får fotfeste blant innbyggerne.

6.1 Videre forskning

Denne masteroppgaven undersøker mobiliseringsprosessen som skjer i forbindelse med medvirkningstiltaket Bylab og hvordan dette kan påvirke deltakernes engasjement og eierskap. Undersøkelsen er gjort i Kvernevik i Stavanger kommune, men våre funn og modell vil kunne anvendes av andre kommuner og på andre medvirkningstiltak med tilsvarende kontekst. Vår modell som viser hvordan mobiliseringsprosessen utfolder seg har påvirket våre valg for både forskningsdesign og løsningsspor gjennom studien. Derfor har det vært spesielt spennende å komme frem til funn som har gitt oss mulighet til å tilpasse modellen etter faktiske forhold. Forslag til videre forskning vil derfor basere seg på de funnene vi har gjort, men ikke har hatt mulighet til å undersøke nærmere.

Våre funn viser at mobiliseringsprosessen innebærer ytre faktorer som fungerer som en kontekst og effekter som forlenger prosessen. I videre forskning kan det være interessant å se hvordan kommunen kan følge opp prosessen gjennom å dra nytte av effektene og

tilrettelegge etter ytre faktorer. Hvilke resultater ville det gitt med tanke på engasjement og eierskap i Kvernevik?

Som tidligere nevnt i punkt 1.5, har vi vært nødt til å begrense oppgaven vår mot mobiliseringsprosessen. Våre funn fra Bylab har vist at samskaping som samarbeidsform har blitt godt tatt imot av innbyggerne. Det ville derfor vært spennende å følge prosessen videre, spesielt dersom man legger til grunn vår modell for mobiliseringsprosessen. Hvilke effekter ville man fått da?

Det ville også være spennende å følge Soslokal i det videre arbeidet i ny kommune. På samme måte som Stavanger kommune tok lærdom av rekrutteringsutfordringene fra Bylab i Kristiansand kommune, håper vi at denne studien vil bidra til å forbedre prosessen i kommende Bylab i Fredrikstad.

Litteraturliste

- Aars, J., Klausen, J. E., Arnesen, S., Christensen, A. D., Folkestad, B., Hanssen, S. G., & Winsvold, M. (2013). *Medvirkning med virkning? Innbyggermedvirkning i den kommunale beslutningsprosessen*. (Samarbeidsrapport NIBR/UniRokkansenteret). Nordberg Trykk. <https://distriktsenteret.no/wp-content/uploads/2019/11/Medvirkning-med-virkning.pdf>
- Agger, A., & Jensen, J. O. (2021). Place-Based Co-production: Working with Voluntarism in Danish Urban Regeneration. I B. Ibsen (Red.), *Voluntary and Public Sector Collaboration in Scandinavia: New Approaches to Co-Production*, 291-317. https://doi.org/10.1007/978-3-030-72315-6_11
- Andersen, L. L., Hygum Espersen, H., Kobro, L., Kristensen, K., Skar, C., & Iversen, H. (2018). *Demokratisk innovasjon - Teorier og modeller for samskapende sosial innovasjon i norske kommuner*. (Forskningsrapport 24). Skriftserien fra Høgskolen i Sørøst-Norge. <https://openarchive.usn.no/usn-xmlui/handle/11250/2482842>
- Amdam, J. & Tangen, G. (2006). *Kva kunnskapsbehov har småsamfunn? Kartlegging av lokale forskings- og utviklingsbehov*. (Arbeidsrapport nr. 200). Høgskulen i Volda / Møreforskning Volda. <https://www.moreforsk.no/publikasjoner/rapporter/samfunn/kva-kunnskapsbehov-har-smasamfunn-kartlegging-av-lokale-forskings--og-utviklingsbehov/1075/160/>
- Blaikie, N. (2010). *Designing Social Research*. Polity Press
- Brodahl, A. & Høyland, A., I. (2018). *Samskaping i Gjesdal kommune: En frikobling mellom prat og praksis?* [Masteroppgave]. Universitetet i Stavanger.
- Costamagna, P. & Larrea, M. (2018). *Facilitative Actors of Territorial Development: A Social Construction-Based Approach*. Duesto University Press.
- FHI. (2020). *Sosialt bærekraftige lokalsamfunn*. <https://www.fhi.no/hn/folkehelse/artikler/sosialt-barekraftige-lokalsamfunn/>
- FN-sambandet. (2022). *Bærekraftige byer og lokalsamfunn*. <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal/baerekraftige-byer-og-lokalsamfunn>
- George A. L., Bennet A. (2005). *Case studies and theory development in the social sciences*. MIT Press.
- Glovik, Ø. (2002). *Levande bygdeutvikling? Ein studie av bygdeutviklingsprogrammet i Sogn og Fjordane og prosjektet Levande bygder*. (Rapport nummer 4/2002). Høgskulen i Sogn og Fjordane.
- Guribye, E. (2016). *Mot 'Kommune 3.0'? Modeller for samarbeid mellom offentlig og frivillig sektor: Med hjerte for Arendal*. (FoU- rapport nr 3/2016). Agderforskning.
- Hanssen, S. G. & Millstein, M. (2021). *Demokratiske byrom*. Universitetsforlaget
- Hellevik, O. (1995). *Sosiologisk metode*. Universitetsforlaget.

Hofstad, H. (2021). *Sosialt bærekraftige lokalsamfunn – en litteraturstudie*. (NIBR rapport 2021:7). NIBR By- og regionalforskningsinstituttet og Oslo Metropolitan University.

Hofstad, H. & Bergsli, H. (2017). *Folkehelse og sosial bærekraft. En sammenligning og diskusjon av begrepsinnhold, målsettinger og praktiske tilnærminger*. (NIBR-rapport 2017:15). NIBR By- og regionforskningsinstituttet og Høgskolen i Oslo og Akershus.

Jamieson, D. W., Auron, M., & Schechtman, D. (2011). Managing Use of self for masterful facilitation. *Training and Development Journal*, 7, 58-61.

Karlsen, J., Lyserø, R. & Niels, S. A. (2005). *Sluttrapport fra følgeevalueringen av programmet. Miljøvennlige og attraktive tettsteder i distriktene*. (NTF-rapport 2005:4). Nord-Trøndelagsforskning.

Knaben, L. J. K. (2021). *Fasilitering av samskapingsprosesser: En studie av samskapingsprosesser mellom reiselivsaktører i en digital kontekst*. [Masteroppgave, Universitetet i Agder]. Universitetet i Agder Brage.

Kobro, L. U. (red.). (2018). *La oss gjøre det sammen! Håndbok i lokal samskapende Innovasjon*. Høgskolen i Sørøst-Norge/Senter for sosialt entreprenørskap og samskapende sosial innovasjon.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (2014). *Medvirkning i planlegging: Hvordan legge til rette for økt deltakelse og innflytelse i kommunal og regional planlegging etter plan- og bygningsloven*. Hentet fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kmd/plan/medvirkningsveileder/h2302b_veileder_medvirkning.pdf

Kvale, S., Brinkmann S. (2019). *Det kvalitative forskningsintervju* (3.utg). Gyldendal Norsk Forlag.

Lønning, J. D. (2014). *Dialogbasert utvikling: Manual for lokalt mobiliseringsarbeid og demokratifornyning*. Jæren Forlag.

Lønning, J. D. & Teigen, H. (2009). *Kunnskap for lokal medverknad og mobilisering. Utviklingsrelevante bidrag i perioden 1999-2009*. Nordlandsforskning og Høgskulen i Lillehammer.

Myhr, I. A. (2018). *Mobilisering for endring*. <https://distriktssenteret.no/blogg/mobilisering-for-endring/>

Ringdal, K. (2014). *Enhet og mangfold: Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. (3. utg). Fagbokforlaget

Ringholm, T., & Hanssen, G. S. (2018). *Medvirkning i lokal planlegging*. I N. Aarsæther, E. Falleth, T. Nyseth, & R. Kristiansen, Plan og samfunn - system, praksis, teori (s. 191-208). Cappelen Damm Akademisk.

Røvik, R. (2021). *Innovasjon i offentlig sektor. Innover eller bli innovert*. Universitetsforlaget

Thagaard, T. (2019). *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitative metoder*. (5 utg). Gyldendal Norsk Forlag.

Torring, J., Sørensen, E., & Røiseland, A. (2019). Transforming the Public Sector Into an Arena for Co-Creation: Barriers, Drivers, Benefits, and Ways Forward. *Administration & Society*. 51(5), 795–825. Doi: <https://doi.org/10.1177/0095399716680057>

SOSLOKAL. (2021). *Sosial bærekraft som ny drivkraft i lokalsamfunnsutvikling*. (Internt dokument). Sammendrag: <https://www.kristiansand.kommune.no/contentassets/4723231e8b884163bde0ff3e2730dc4d/kort-sammendrag-av-prosjektet-sosial-barekraft-som-ny-drivkraft-i-lokalsamfunnsutviklingen.pdf>

Stavanger kommune. (2020). *Kommunedelens samfunnsdel 2020- 2034*. <https://www.stavanger.kommune.no/samfunnsutvikling/planer/kommuneplan/samfunnsdelen/>

Sunne kommuner (2022). *Sosial bærekraft i lokal samfunnsutvikling*. <https://www.sunnekommuner.no/kunnskapslaboratoriet/sosial-baerekraft-i-lokal-samfunnsutvikling>

Svendsen, M. C. (2021). *Innbyggermedvirkning for sosial bærekraftig stedsutvikling? En casestudie av medvirkning i stedsutviklingen til Lindesnes kommune*. [Masteroppgave]. Universitetet i Agder.

Veiviseren (2022). *Sosial bærekraft*. <https://www.veiviseren.no/planlegge-lede-og-utvikle/baerekraftsmalene-og-kommunal-planlegging/sosial-baerekraft>

Veiviseren (2018). *Områdesatsing i etablerte områder fase 3: mobilisering og samarbeid*. <https://www.veiviseren.no/stotte-i-arbeidsprosess/bo-og-naermiljo/omradesatsing-i-etablerte-boomrader/mobilisering-og-samarbeid>

Vedlegg 1: Informasjonsskriv og samtykkeskjema

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjekt

Vi er to studenter ved Universitetet i Stavanger som skriver masteroppgave i endringsledelse. I vår avhandling vil vi undersøke mobiliseringsprosessen som skjer i forbindelse med forskningsprosjektet SOSLOKAL sitt innbyggermedvirknings-tiltak «Bylab». Med mobiliseringsprosessen mener vi de metodene som brukes for å engasjere og aktivere innbyggere til å delta på Bylab. I denne studien har vi avgrenset mobiliseringsprosessen til to faser; rekrutteringsprosessen og styringsform. Vårt forskningsspørsmål er som følger:

«Hvordan påvirker mobiliseringsprosessen deltakernes engasjement og eierskap?»

For å undersøke overnevnte problemstilling ønsker vi å intervjuer nøkkelpersoner i knyttet til prosjektet SOSLOKAL. I tillegg vil vi intervjuer innbyggere som har deltatt i Bylab, for å kartlegge deres opplevelser både før og underveis i deltakelsen.

- Charlotte Torjusen Byberg og Catti Eide

Bakgrunn og formål

I dagens byutvikling- og byplanleggingsprosesser er innbyggermedvirkning et viktig virkemiddel for å utvikle nye og mer treffsikre løsninger, mobilisere ressurser, samt gode lokalsamfunn. For å sørge for at alle berørte parter får mulighet til å bli hørt og delta i relevante diskusjoner og dialoger, krever det at kommunen legger til rette for engasjement og aktivt medborgerskap. Dette fordrer gode verktøy og metoder for innbyggermedvirkning, og dette synes vi er spennende.

Formålet med denne studien er å undersøke mobilitetsprosessen som skjer i forbindelse med innbyggermedvirknings-initiativet «Bylab», og hvordan denne prosessen kan bidra til engasjement og følelse av eierskap hos deltakerne. For å undersøke dette ønsker vi innsikt i deltakernes opplevelser og erfaringer både før og underveis i deltakelsen. Vi ønsker også intervjuer prosjektansatte i SOSLOKAL som er tilknyttet Bylab. Dette kan bidra til verdifull kunnskap som kan brukes videre i SOSLOKAL prosjektet. Dette vil også kunne brukes av Stavanger Kommune i videre innbyggermedvirkningsarbeid.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Intervjuet er planlagt våren 2022 etter at Bylab er gjennomført og vil vare rundt en time for prosjektansatte og en halvtime for deltakere. Intervjuet vil bli tatt opp på lydopptak dersom informanten samtykker til dette. Underveis i intervjuet vil vi også ta notater. Vi kan avtale sammen hvor og når intervjuet gjennomføres.

Spørsmålene i undersøkelsen vil i all hovedsak omhandle opplevelser og erfaringer deltakelsen i Bylab, samt rekrutteringsprosessen.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke. Vi er underlagt taushetsplikt og alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt og i tråd med personvernregelverket.

Det er bare oss og vår veileder som vil ha tilgang til opplysningene som kommer frem av intervjuet. Vi vil bare bruke opplysninger om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Ingen enkeltpersoner vil kunne bli gjenkjent i den endelige masteravhandlingen.

Intervju og personopplysninger vil bli kodet og oppbevares adskilt. På denne måten vil det ikke være mulig å koble navn til intervju. Til lydopptak bruker vi Nettskjema sin diktafon-app, som umiddelbart krypterer opptaket og sender lydfilen til sikker lagring hos Nettskjema. Lydopptaket vil bli slettet og notater vil bli makulert så fort vi har skrevet ned den informasjonen vi trenger. Ingen sensitive personopplysninger vil bli innhentet, og alle opplysninger vil bli anonymisert innen prosjektets sluttdato 15. juni 2022. Den anonymiserte dataen vil bli lagret for å kunne brukes i videre forskning, av SOSLOKAL.

Dersom informanten ønsker, kan transkribert intervju sendes for sitatgjennomgang og samtykke. Fullstendig avhandling kan også sendes til de som ønsker det.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli slettet. Gjennom deltagelse har du rett til innsyn, retting, sletting, begrensning og dataportabilitet. Dersom du har spørsmål om dette, vennligst ta kontakt med oss. Kontaktopplysninger finner du nederst i dette skrivet.

Dersom du har opplevd at behandling av dine personopplysninger ikke er i tråd med personvernreglene, har du rett til å klage ved å sende en skriftlig henvendelse til Datatilsynet, Postboks 458 Sentrum, 0105 Oslo. Du kan også få veiledning hos Datatilsynet før du fremmer en klage.

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med:

Student: Charlotte Torjusen Byberg: sensurert for publisering

Student: Catti Eide: sensurert for publisering

Veileder: Jens Kaae Fisker, UiS: Jens.k.fisker@uis.no

Personvernombud ved UiS: Rolf Jegervatn, UiS: personvernombud@uis.no

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, NSD - Norsk senter for forskningsdata AS.

Mvh

Charlotte Torjusen Byberg

Catti Eide

Vedlegg 2: Intervjuguide for prosjektansatte

Intervjuguide: Prosjektansatte

Tema	Spørsmål
15 min rammesetting	<p>Løs prat</p> <p>Informasjon til intervjuobjekt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Presentere tema, bakgrunn og formål • Forklare hva intervjuet skal brukes til • Forklare taushetsplikt og anonymitet • Er noe uklart? • Har respondenten har noen spørsmål? • Informer om opptak • Innhent samtykke • Start opptak
Hensikten med innbyggermedvirkning - Samskaping	<p>Hvorfor ønsker dere å involvere innbyggerne?</p> <p>Hvem ønsker man å involvere og få innspill fra i dette prosjektet?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hvilke grupper? - Bredde og omfang? <p>Hvilke typer innspill ønsker dere i dette prosjektet?</p> <p>Kan du forklare hvilken metodene som brukes i Bylab?</p> <p>Hvorfor har dere valgt denne metoden for innbyggermedvirkning?</p> <p>Har du troen på at innbyggermedvirkning kan løse problemer i kommunen?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvilke muligheter gir det? • Hva forutsetter dette? • Hvilke utfordringer gir det? <p>Hva legger dere i samskaping?</p> <p>Hva må til for at samskappingsprosessen i dette prosjektet, skal oppleves vellykket</p> <p>Gir deltakelse mulighet til reell påvirkning?</p>
Rekrutteringsprosessen	<p>Hvordan opplever dere rekrutteringsprosessen har vært?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tidsprosess? - Lykkes med rekruttering?

	<p>Hva gjør dere for å få tak i de deltakerne dere ønsker?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hvor vidt og snevert? - Selvmobilisering eller målrettet? <p>Hva er utfordringene i rekrutteringsprosessen?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hvilke grupper er vanskelige å nå? - Har du fått med de du ønsker å få med? <p>Hva er hovedhensynene dere må ta i utvelgelsesprosessen?</p>
Medvirkningsprosessen	<p>Opplæringsprosessen; hvordan blir deltagerne rystet til å kunne delta?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opplæringsprosess - Beslutningskompetanse - Gode forutsetninger for å delta? <p>Hvordan skal dere legge til rette for at innbyggerne blir engasjerte og få eierskap til prosjektet?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rammer for tiltaket? - Organisering? - Hva gjøres underveis? <p>Hvordan aktivisere deltagere underveis i tiltaket?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gjennom metoder, incentiver, styring - Utligning av makt - interessekonflikter
Tilbakeblikk	<p>Oppsummering:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oppsummere funn - Har vi forstått deg riktig? - Er det noe du ønsker å tilføye? - Dersom du har spørsmål eller ønsker å legge til noe, kan du nå oss på telefon eller email

Vedlegg 3: Intervjuguide for deltakere

Intervjuguide: Deltaker

Tema	Spørsmål
Introduksjon	<p>Løs prat</p> <p>Informasjon til intervjuobjekt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Si noe om tema, bakgrunn og formål • Forklare hva intervjuet skal brukes til • Forklare taushetsplikt og anonymitet • Spør om noe er uklart og om respondenten har noen spørsmål • Informer om opptak og sørg for samtykke • Start opptak
Rekrutteringsprosessen	<p>Hva er din tilknytning til Bylab / Kvernavik?</p> <p>Føler du at du representerer en egen gruppe, eller bare seg selv og dine egne interesser?</p> <p>Hvordan fikk du høre om caset?</p> <p>Hva gjorde deg nysgjerrig på deltakelse?</p> <p>Hva gjorde at du ble med?</p> <p>Hva engasjerer deg med saken?</p> <p>Hvilke forventninger hadde du til deltakelse?</p>
Deltakelse <ul style="list-style-type: none"> - Opplevelse gjennom deltakelse - Engasjement - Samfunnseffekt 	<p>Hvordan opplevde du deltakelsen?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hvordan opplevde du innspill ble invitert til, og mottatt? - Hva gjorde det lett eller vanskelig å komme med innspill? - Hva engasjerte deg mest gjennom deltakelse? <p>Opplever du at ditt engasjement har hatt en betydning?</p> <p>På hvilken måte engasjerer saken deg nå, og er det annerledes enn før du deltok?</p> <p>Hvilken rolle spilte møteleder/fasilitator for ditt engasjement og involvering?</p> <p>Hvilken betydning tror du dette tiltaket kan ha for by og samfunnsutvikling i ditt nærmiljø?</p> <p>Har du troen på at tiltak som Bylab kan løse problemer i kommunen?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hvilke muligheter gir det? - Hva forutsetter dette? - Hvilke utfordringer gir det? <p>Hvilke forventninger har du til den videre prosessen?</p>

	Ville du deltatt i et lignende prosjekt ved en senere anledning? - Har du vært involvert i lignende tiltak?
Tilbakeblikk	Oppsummering: <ul style="list-style-type: none">- Oppsummere funn- Har vi forstått deg riktig?- Er det noe du ønsker å tilføye?- Dersom du har spørsmål eller ønsker å legge til noe, kan du nå oss på telefon eller email

Vedlegg 4: Kodeoversikt

Koder – Prosjektmedarbeidere

Tema	Kategori	Farge	Tall
Hvorfor involvere innbyggere?	Innsikt / kommunen jobber kunnskapsbasert	Rosa	1
	Mobilisere engasjement	Grønn	1
	Bygge lokalmiljø	Gul	1
Tema	Kategori	Farge	Tall
Rekruttering	Hvorfor ble utvalget slik	Rosa	2
	Metode	Gul	2
	Utfordringer	Grønn	2
Tema	Kategori	Farge	Tall
Medvirkningsprosess	Metode	Rosa	3
	Gruppearbeid	Gul	3
	Utfordringer	Grønn	3
	Ønsket resultat	Grønn	4
Tema	Kategori	Farge	Tall
Samskaping	Hva er samskaping	Rosa	5
	Hvorfor samskape	Gul	5
	Utfordringer	Grønn	5

Koder – Deltakere

Tema	Kategori	Farge	Tall
Rekruttering	Hvordan ble du invitert	Rosa	1
	Hva gjorde deg nysgjerrig på deltakelse	Gul	2
	Forventninger	Grønn	1
Tema	Kategori	Farge	Tall
Opplevelse av medvirkningsprosessen	Generelle kommentarer	Rosa	2
	Opplevelse av deltakelse	Gul	2
Tema	Kategori	Farge	Tall
Samfunnseffekt	Hvordan kan Bylab løse problemer	Rosa	3
	Hvordan kan Bylab løse problemer	Rosa	3
	Veien videre	Gul	3

Vedlegg 5: Utdrag av kodeskjema (deltaker 2)

Kategori	Spørsmål	Svar
Kategori: Både / ressurstanalysen	Metode for kontakt	Jeg kommer som vanlig, kringlet til [redacted]
Kategori: Hvordan fikk du høre om Byvoo?	Metode for kontakt	Det var jo egentlig, informasjonen har jeg fått litt underveis fra [redacted] (..) Så ting jeg fikk spurt om å være med i forklår, på den samtalen. Og det var det. (Sammne dag som samtale) Var det via mail da fikk informasjon, eller var det via [redacted] Det var [redacted] og om av de andre som jobber akkurat i [redacted]
Kategori: Hvorfor deltok du	Metode for informasjon	Ble spurt muntlig, f. m. jobb det syntes jeg hørent spørrende ut, å få vite litt mer om det. Siden jeg allerede visste litt det var mer siden nyfikenhet og ja.
Kategori: Forventinger	Orientering fra [redacted]	Det var jo egentlig, informasjonen har jeg fått litt underveis fra [redacted] fra [redacted] og [redacted] Sånn sett, jeg har hatt en liten forberedelse av hva dette går ut på visste litt hva det gikk ut på
Kategori: Engagement	Underrettsorientering av innvandrere - minnatch med forventninger	Nei, altså det som så meg var at veldig få av de som kommer på [redacted] var tilstede. Den er jo rettet mot de som skal lære norsk. Og det samme med [redacted] som også er tenkt mot innvandrere, som skal være i bedre stand til å hjelpe hverandre. Så det var jo det første som sto meg. Jeg tror det var tre i salen med innvandrerbakgrunn. Og jeg tror at 40% av innbyggere i bydelen har innvandrerbakgrunn. Så da er det jo en veldig minnatch der. et dårlig utvalg? Vedlig, men det var jeg ikke noe om. Men det kan jo hende at noen har blitt spurt og tatt for nei. Det var jeg heller ikke noe om.
Kategori: Eierskap	Tilknøsting til barnetakk / Case	Verr i [redacted] tilgjel
Kategori: Opplevelse gjennom deltakelse	Motivasjon for å bli med. Gjnluker å tilbydere egne sideremmer - det egger i [redacted] redde å være i deres interesse?	Mens jeg tenker, hva er så sterk stemme? Er det en sterk stemme i din gruppe, og gruppen ikke er så synlig, så kan man liksom egentlig ha en sterk stemme. Og det er jo litt sånn, hva er ressursene? Du kan være ressursene på veldig mange måter tenker jeg. Det trenger ikke bare være akademiske ressurser. Ikke sant? [redacted] tilgjel

Tema: Delibekke

Kategori	Spørsmål	Svar
Kategori: Opplevelse gjennom deltakelse	Nakkelerend	Stor Nei jeg tenker at presentasjonen gikk veldig fort, de plussene eller de som ble ut fra. De som liksom skulle gi et grunnlag for hvor langt man hadde kommet og hva man hadde lurt ut. Da tenker jeg egentlig både tempo og språk, fordi det er et veldig akademisk språk. Og mye viktig på at dette er forskning, og da tenker jeg at det er en VELDIG avstand til det som blir her. 2
Kategori: Opplevelse gjennom deltakelse	Nakkelerend	Men må liksom komme inn i en modus liksom, og hvis jeg da hadde behersket språket da, hadde jeg ikke hatt sånne. 2 Nesse så rett ut i de føle seg litt ubekvemt. Em, det var en i gruppen som sa det. Det syntes jeg var fint gjort, at han hadde ikke så lyst å si noe. Han følte at han ikke hadde hørt taker på det, på en måte. Det kan jo også henge sammen med innledningen. Om forskers presentasjon, ja, og da må du være så trygg at du kan legge fra seg akademien og være et helt vanlig menneske. Så hvis er såkalt veldig trygg på seg selv og kunnskapen sin, at hun kan tilpasse det. Du blir ikke så opprørt av akkurat hva du skal gjøre, men du klarer å se litt ned og rundt deg. Får skit presentasjon = BRA

Vedlegg 6: Sammendrag fra Bylab

Oppsummering fra Bylab i Kvernevik

Dato: 06.04.22

Klokke: 17.00-20.00

Sted: Smiodden Ungdomskole

Oppmøte: 42 deltakere

Stavanger kommune har sammen med forskningsprosjektet Soslokal invitert lokale innbyggere og aktører i Kvernevik til medvirkningsinitiativet til Bylab. Formålet er å samle personer som har interesse og engasjement for Kvernevik for å sette noen av bydelens utfordringer på dagsordenen og utforske mulige løsninger. Vi var til stede på Bylab som ikke-deltakende observatører. Under vår observasjon benyttet vi oss av feltnotater, som vi i etterkant av arrangementet bearbeidet og sorterte inn i et observasjonsskjema, tilsvarende følgende mal:

Tema	Notater
Generelt	
Innledning	
Gruppearbeid	
Engasjement	
Eierskap	

Det har vært både spennende og givende å ha hatt mulighet til å være til stede under Bylab. Vi vil argumentere for at vår tilstedeværelse har gitt oss bedre forutsetninger til å forstå og videre analysere deltakernes opplevelser og erfaringer, som kom frem under oppfølgende samtaleintervju. I det følgende vil vi oppsummere Bylab, basert på våre observasjoner.

Før oppstart

Vi ble utplassert ved inngangen for å ta imot deltakerne og levere ut skilt. Ved ankomst opplevde deltakerne som nysgjerrige, forventningsfulle og litt usikre på hva som var i vente. Angående utvalg observerte vi at det var jevnt fordelt mellom kvinner og menn. Det var overvekt av middelaldrende, i tillegg til noen få ungdommer samt noen eldre. Vi observerte kun en person av annen etnisitet. I forhold til forespeilet oppslutning, fikk vi et inntrykk av at det var godt oppmøte. Det så ut til at mange kjente hverandre, og rommet bar preg av småsnakk og høflig konversering før oppstart.

Innledning

Innledningen besto av forskjellige innlegg som hadde høy meningstetthet. Selv om det var mye informasjon på kort tid, oppfattet vi innledningen som informativ og pedagogisk. Deltakerne virket konsentrert og oppslukt. Likevel merket vi en viss usikkerhet i overgangen til gruppearbeidet og det opplevdes noe kaotisk rundt oppstart. Fasilitatorene tok ansvar for hver sin gruppe, og styrte oppsamlingen inn til hvert sitt rom.

Gruppearbeid

Gruppearbeidet bar preg av at flere kjente hverandre, og praten gikk derfor lett og ledig. Dette førte til flere avsporinger, som fasilitatorene håndterte på forskjellige måter. Noen fasilitatorer grep inn og styrte diskusjonen i «riktig retning», mens andre lot diskusjonen gå sin naturlige gang. Vi opplevde fasilitatorene fra Stavanger kommune som tilbaketrukne og passive, mens fasilitatorene fra Soslokal var aktive og utfordret gruppediskusjonen. Dette skyldes forskjellige strategier, noe vi hadde blitt informert om på forhånd. Utfallet var derfor som forventet. Generelt opplevde vi at de fleste deltakerne var aktive gjennom gruppearbeidet. Det virket som de fleste tok gruppearbeidet seriøst, og vi opplevde deltakerne som plikttoppfyllende og engasjerte. Mange virket å ha sterke meninger rundt tidligere og kommende prosesser, noe vi tenker kan indikere eierskap til Bydelen. Noen deltakere var mer beskjedne enn andre, men dette løste seg gjennom inkludering fra andre gruppe-medlemmer. Oppsummeringen av hvert gruppearbeid opplevde vi som tilfeldige og litt kaotiske. Det var ikke klart for oss hvordan gruppen kom frem til de punktene de la inn i det digitale verktøyet Padlet. Det virket litt tilfeldig, og vi er usikre om oppsummeringen traff i forhold til hva som faktisk ble diskutert.

Oppsummering

Vi opplevde den avsluttende oppsummeringen som åpen og uspesifikk, med en form for ansvarspulverisering. Det var en del klager som ble fremmet, samt forskjellige initiativ og innspill som ble løftet frem. Hvem tar dette videre, tenkte vi. Vi opplevde at alle pekte på hverandre, og ingen tok ansvar for veien videre. Likevel var diskusjonen aktiv, og man kunne føle og ta på engasjementet. Det er ingen tvil om at deltakerne i Bydelen har engasjement for bydelen, og et ønske om positiv endring. Vi sitter igjen med en følelse av at Bylab var et positivt og engasjerende tiltak, og vi er spente på veien videre.

Generelt

Deltakerne virket å være nysgjerrig på hverandres og hverandres arbeid. Etter våre observasjoner virket det som deltakerne var mest begeistret over å treffe hverandre, noe som viste seg i mye mingling og småprat mellom slagene. I forbindelse med rekruttering opplevde vi at deltakerne stilte seg positivt til å bli oppsøkt. Alle svarte ja, med unntak av en person. En av deltakerne tok kontakt med oss for å melde sin interesse i vår undersøkelse, noe vi opplevde som svært positivt.

Vi sitter igjen med et inntrykk av at Bylab har vært et positivt initiativ for Bydelen, som kan ha bidratt til å engasjere mange. Vi er spent på veien videre.

Charlotte & Catti

April, 2022